

Les cases tenen nom

Comú
d'Escaldes-Engordany

LES CASES TENEN NOM

Primera edició: juny del 2025

Un projecte del Comú d'Escaldes-Engordany

© **D'AQUESTA EDICIÓ:** Comú d'Escaldes-Engordany

www.e-e.ad

Parc de la Mola, 6

AD700 – Escaldes-Engordany

+376 890890

© **DELS TEXTOS:** els autors

Textos: Ludmilla Lacueva Canut

Coordinació, recerca de documentació i entrevistes:

Montse Bota Pararol i Rebecca Salcedo Uclés

Correcció lingüística: Esther Blasi Palacin

Disseny i maquetació: Jecomdiseny

© **DE LES IMATGES:**

Arxiu Fotogràfic Centre Excursionista de Catalunya /

Fons Lluís Marià Vidal, Jaume Biosca i Rossend Flaquer.

Arxiu Nacional d'Andorra / Fons Francesc Pantebre, Josep

Olivella, Jean Ribière i Werner Lengemann.

Arxiu Comú Escaldes-Engordany

Fons fotogràfic Joan Burgués Martisella

Arxius personals / Fons familiars Albós, Ambatlle Vilasetrú,

Antoni Vidal, Besolí, Bons, Conxita Lanao, Ester Altimir

Segalàs, Fité Espel, Guitart Ambatlle, López Mirmi, Nuri

Montanya, Pedescoll, Ros Pascuet, Serra, Tomàs Soguero,

Vilà Pujal i Vilaginés Fumanal

© **DELS DOCUMENTS:**

Arxiu Històric d'Escaldes-Engordany / Fons Hemeroteca,

documentació del Quart (llibres d'actes, de registre de contribució, de quèstia, documents solts, correspondència)

Arxiu Nacional d'Andorra - Arxiu Comunal d'Andorra

Arxius personals / Fons familiars Tremosa Fité /

Fons Vilà Pujal / Fons Fité Espel

Imprès al Principat d'Andorra

Per Impremta Gràfiques Andorranes

ISBN: 978-99920-3-507-8 **DIGITAL:** 978-99920-3-508-5

DIPÒSIT LEGAL: AND.245-2025 **DIGITAL:** AND.246-2025

Reservats tots els drets

Escaldes-Engordany és una parròquia amb memòria i amb ànima, i una part essencial d'aquest esperit viu dins les parets dels seus habitatges. ***Les cases tenen nom*** és un projecte que neix amb la voluntat de preservar i donar a conèixer aquest llegat col·lectiu que ens parla no només d'arquitectura, sinó sobretot de persones, de famílies i d'històries de vida.

Aquest primer volum ens convida a fer un recorregut pel **carrer d'Engordany, la plaça de la Creu Blanca i el camí d'Ensucaranes**. Ho fem a través de fotografies, documents, testimonis orals i noms de casa que, sovint, s'han transmès de generació en generació. Cada casa que hi apareix és una finestra oberta a un passat recent, que perviu sobretot en la memòria dels seus veïns i veïnes.

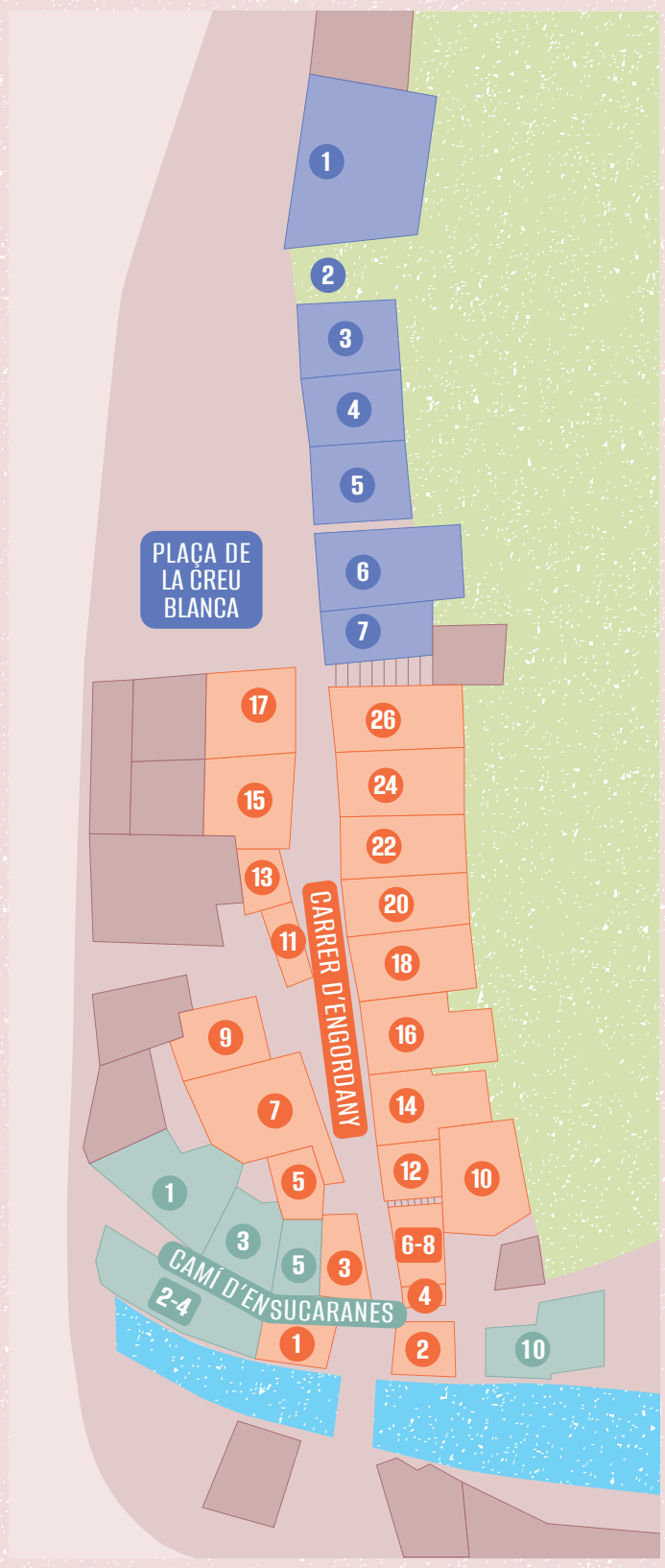
Aquest projecte, que inclou un audiovisual, el volum que teniu a les mans i un fullet informatiu, vol preservar i posar a l'abast de tothom el testimoni, les anècdotes i les vivències de la nostra gent. Una mirada al passat que ens ajuda a comprendre d'on venim, per entendre millor qui som i quin futur volem construir.

Aquest és només el primer pas d'una col·lecció que, amb la col·laboració de l'Arxiu Històric i el testimoni de molts ciutadans, anirà creixent per recollir la memòria dels diferents indrets de la parròquia. Ho fem amb rigor històric, però també amb sensibilitat, sabent que la memòria no només s'arxiva: també s'escolta, es comparteix i es viu.

Rosa Gili Casals

Cònsol major d'Escaldes-Engordany

RECORREGUT PEL CARRER D'ENGORDANY, LA PLAÇA DE LA CREU BLANCA I EL CAMÍ D'ENSUCARANES

Carrer d'Engordany

(anomenat "carrer de les Cases Noves")

009

ÍNDEX

Núm. 1	Era de Cal Roca	011
Núm. 2	Cal Jaume de Roca	014
Núm. 3	Cal Roca	019
Núm. 4	Cal Gabriel	022
Núm. 5	Era de Cal Galitxó	026
Núm. 6	Cal Bernat	027
Núm. 7	Era de Cal Rogetó	029
Núm. 8	Cal Bernat	027
Núm. 9	Cal Molines	032
Núm. 10	Cal Margarit	034
Núm. 11	Cal Canaro	037
Núm. 12	Cal Marió	039
Núm. 13	Cal Barracà	042
Núm. 14	Cal Quelo	044
Núm. 15	Cal Xurrina	048
Núm. 16	Ca la Roseta del Nogué	051
Núm. 17	Cal Ton del Quim	054
Núm. 18	Ca la Pabilona	057
Núm. 20	Ca la Laieta	060
Núm. 22	Ca l'Antoni Vidal	062
Núm. 24	Cal Xurrina	066
Núm. 26	Ca la Pabilona	057

Plaça de la Creu Blanca

069

Núm. 1	Cal Miquel	071
Núm. 2	Cal Quimet	074
Núm. 3	Cal Melción	077
Núm. 4	Ca La Noia	080
Núm. 5	Ca l'Ansep	083
Núm. 6	Cal Quimet	086
Núm. 7	Cal Peret de la Molinera	088

Camí d'Ensucaranes

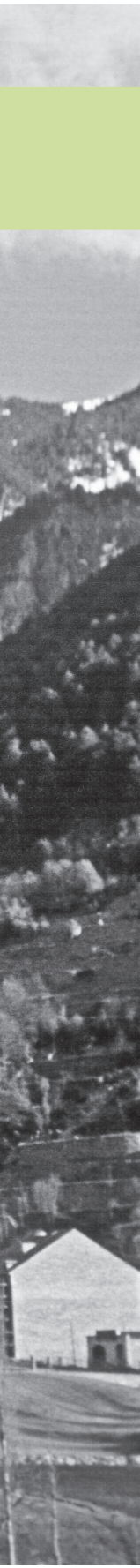
093

Núm.1	Prat de Cal Jaumetó	095
Núm. 2-4	Cal Tendre	096
Núm. 3	Cal Galitxó	099
Núm. 5	Cal Besolí	102
Núm. 10	Cal Sumana	106

Introducció

Fons: Joan Burgués Martisella.
Panoràmica d'Escaldes-Engordany. Any 1964.

Felix Régnault, en el seu llibre *L'Andorre de 1897* (publicat per Edicions Garsineu), ens diu d'Escaldes: “Res més pintoresc que aquest poble. Les cases s'esglaonen les unes sobre les altres, a l'extrem de la gorja, o més aviat del barranc, que, tot eixamplant-se sobtadament, forma un vast circ de camps ben cultivats (...). Els accidents del terreny fan del carrer principal, que puja i baixa, una veritable escala, on els nostres cavalls tenen dificultats per assentar-se”.

Les cases tenen nom és un agradable passeig cap al nostre passat i ens dona l'oportunitat de conèixer les cases d'Escaldes-Engordany i els seus protagonistes.

La casa pairal és indiscutiblement la roca en què les famílies forgen la seva força i esdevé el puntal de totes les generacions que s'hi succeiran. No és només l'espai on es conviu, sinó també la preservació del nom de la casa i de les seves arrels. En la petita comunitat andorrana existent, es fa necessari buscar mitjans de subsistència i llogar els baixos de les cases per a fins comercials. Tot això ho veurem més endavant amb la història de cada casa.

Des d'antuvi, els noms de casa han anat estretament lligats a la casa com a habitatge, però també com a identitat, fet que simplificava el reconeixement de manera ràpida i, sovint, podia obrir alguna porta.

Pere Canturri Montanya, en el seu llibre *Els noms de casa*, ens explicava que els casats amb una pubilla solien agafar el nom de casa de la dona acompanyat moltes vegades de la paraula “jove”. Les dones solien utilitzar el nom de la casa feminitzat i, així, la mestressa de cal Quel era la Quela. A Escaldes, la mestressa de cal Marió era la Mariona.

Canturri, a tall d'exemple, explicava que el significat dels noms de casa podien venir del cognom, del nom, d'un sobrenom, i a Andorra sempre començava amb “cal”: per procedència d'oficis (cal Molines i cal Paleta); per qualitats físiques (cal Tendre); per caràcter (cal Tanyutfort, dur o ple de bonys); pel color de la pell o

del cabell (cal Rogetó); per procedència de persones refugiades al país (cal Nyerro-soldat o bandoler dels partidaris de Felip IV).

Les arrels van amb la casa i es perpetuen de generació en generació. Són aquestes persones que conformen la història de la parròquia, quan Escaldes i Engordany encara no eren parròquia. Molts relats i vivències de la mà de persones emprenedores que, fins i tot en els moments de més carències, han ajudat a fer prosperar la parròquia. Una memòria popular que, gràcies als escaldencs, perdurarà per sempre més.

El 7 de juliol de 1967, el Quart d'Escaldes passa a denominar els carrers que, per unanimitat, queden establerts com segueix: carrer de Mossèn Guillem Adellach (abans carrer estret), de l'Obach, pare Enric Graner, de les Closes, del Picó, de l'Anglada, de la Canya, de la Font, de la Canaleta, del Barri, d'Engordany; de l'avinguda de les Escoles, del Parc, de la Creu Blanca, del Pessebre, de Sant Jaume, Fiter i Rossell, Miquel Mateu; a més del camí de la Peletera, d'Engolasters, del Puy i de la plaça d'Engordany.

En aquesta ocasió, us convidem a passejar-vos pel carrer d'Engordany —seguint la seva numeració actual—, que era conegut com el “carrer de les cases noves”, perquè eren cases molt velles i antigues que els seus propietaris enderrocaven quan tenien diners. Era un carrer els habitants del qual exercien oficis tan diversos com hostalers, forners, carnisers, perruquers, comerciants, campaners, taxistes, telefonistes, espardenyers i matalassers, entre d'altres.

Seguirem el passeig per la plaça de la Creu Blanca i pel camí d'Ensucaranes. És un primer treball per relatar la història que s'estendrà a d'altres carrers de la parròquia. Ens capbussarem en la història d'aquestes famílies, en la seva lluita, que encara conserven el nom de casa, i reviuem una època passada amb records que afloren a cada racó d'Escaldes-Engordany.

Carrer d'Engordany

Fons: AFCEC__VIDAL__009

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Era de cal Roca. Any 2025.

UBICACIÓ

Carrer d'Engordany, núm. 1.

L'era s'ubicava al costat del pont entre Escaldes i Engordany. En una entrevista, Bonaventura Guitart explicava que aquesta era es trobava davant de l'actual Arxiu Històric d'Escaldes-Engordany. Pel que sembla, havia servit també de quadra, on guardaven els matxos, els porcs i les gallines.

NÚM. 1

Era de Cal Roca

PROPIETARIS

Segons consta a l'Arxiu Històric d'Escaldes-Engordany, als anys 1950, l'era de cal Roca pertanyia al Manel Guitart Font i a l'Àngela Ambatlle Maestre, propietaris també de la Fonda Roca i cosins amb cal Jaume de Roca.

PROFESSIÓ

A part del treball a la fonda, entre els anys 1940-50, es dedicaven a fer de pastors d'animals grossos a la muntanya de la vall del Madriu-Perafita-Claror com molts altres propietaris de la zona. De fet, en aquella època eren 85 propietaris que s'hi dedicaven dels quals, 47 eren d'Escaldes-Engordany, 19 d'Andorra la Vella i 19 de Sant Julià de Lòria.

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

Es té constància que, l'any 1955, Manel Guitart va fer una demanda al Quart d'Escaldes-Engordany per modificar “*el cubert (era) de davant de casa seva (la Fonda Roca) per transformar-lo en una casa*” (A/B).

ARRENDAMENT DE LA CASA

Una vegada obtinguda l'autorització, es va construir un edifici destinat a ser una residència per a turistes, la Residència Roca, atès l'augment de visitants que, a més, volien gaudir de les aigües termals. La família Vilà, propietaris de l'Hotel Batllellé i dels quals en parlarem més endavant, regentava la residència. Un establiment força apreciat, sobretot per a una jove barcelonina, Isabel Estany, que hi va anar com a turista i es va acabar casant amb el Bonaventura, un dels fills de cal Roca, l'any 1969.

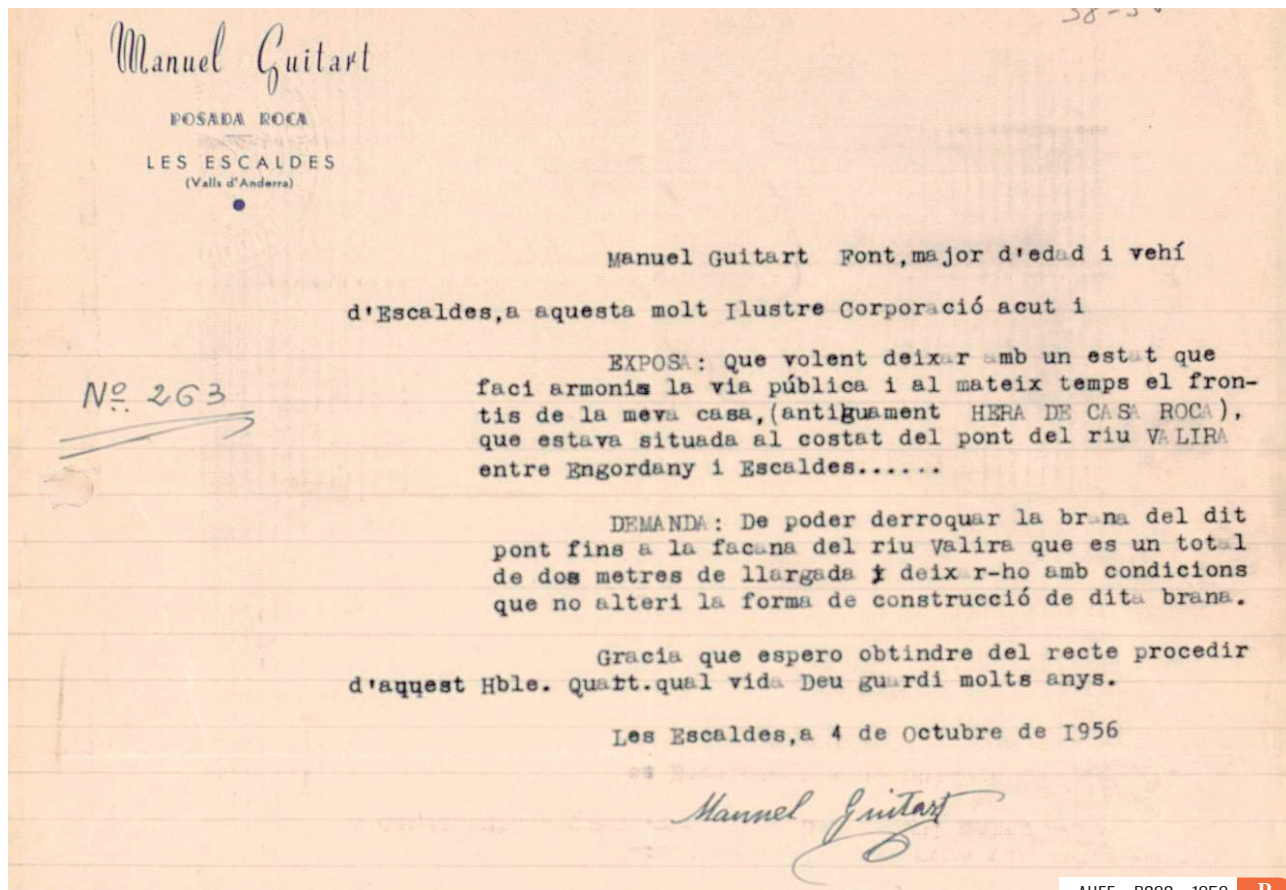
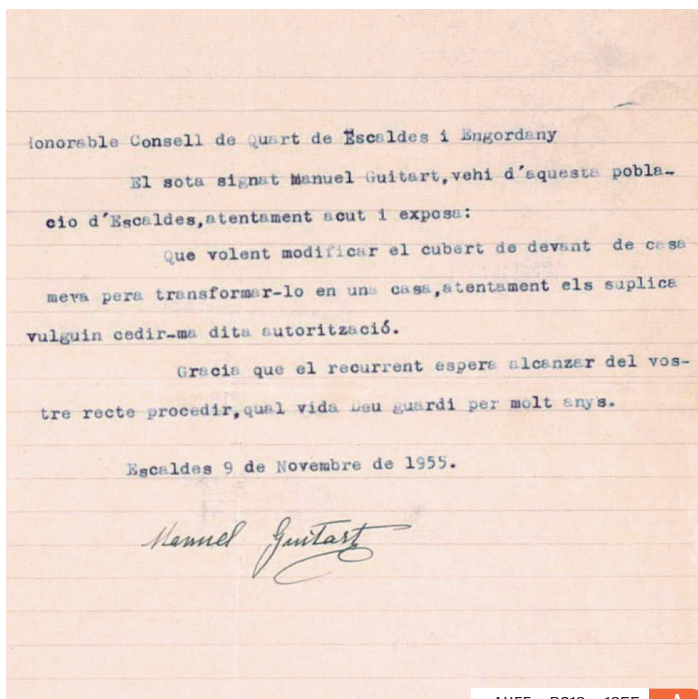
Com era usual, s'aprofitava per arrendar els baixos de les cases. L'any 1957, a la planta baixa de la residència, es va obrir

un petit comerç de comestibles anomenat la Fruitera del Valira, regentat per la família del Manuel Ampurdanés.

Aquest comerç, el 1963, va ser traspassat a l'Emili Pérez Moreno i a la Montse Font Montané, i van canviar el nom de l'establiment, que va quedar registrat com a Comerç del Pont, conegut popularment com el "comerç de la Montse" (C). En aquest local de 40 m² venien una mica de tot: verdures, conserves, xarcuteria, assortiment de formatges, salmó, caviar, xocolata —de les marques Poulain, Suchard, Lindt— i licors. La botiga obria de dilluns a diumenge al matí. A la tarda, la Montse hi era per reposar productes (D/E).

La Montse Font Montané va estar despatxant-hi més de trenta anys, fins al 2002, moment en què es van fer reformes a l'edifici. El 2006, va obrir-hi les portes la Perruqueria La Lluna. ■

Comerç del Pont

Queviures en general

LES ESCALDES

(Andorra)

AHEE_ Programa de la Festa Major del 1969

C

Molt Honorable Quart de les Escaldes :

- - - El que sotasigna en EMILI PEREZ MORENO , major d'edat , espanyol , resident a les Valls d'Andorra , desde el mes d'Agost de l'any 1950, i domiciliat , actualment , a les Escaldes (Casa "Nova de l'Enriqueta- Engordany . Quart Pis . Segona porta) davant d'aquest Molt Honorable Quart acudeix i , amb la major consideració i respecte E X P O S A : - - - - -
- - - Que vulguent dedicar-se al ofici que fins ara ha desempenyat , el comerç , i pensant muntar una botiga de comestibles , en general , situada a "Casa Roca" de Engordany , i creient reunir la capacitat idònia bastanta i suficienta per tal cosa portar a terme , ja que el sol·licitant es troba resident , sens interrupció , desde fa més de dotze anys , a aquest Molt Honorable Quart , humilment S U P L I C A : - - - - -
- - - Que dongui la present per admesa en sa deguda forma i temps , i si lo mateix estima de dret i d'acord amb els usos i costums d'aquestes terres , i amb les corresponents ordinacions que afecten a tal materia , es dignin V. Sries , autoritzar-lo als efectes de pugué procedir a l'operura del comerç que en l'exposició de la present sol·licitaba . - - - - -
- - - Es gràcia que espera obtenir del recte procedir de V. Sries . la vida de les quals Déu guardi molts anys , - - - - -

LES ESCALDES . 7. Abril de 1963 , - - - - -

Emili Pérez Moreno

MOLT HONORABLE QUART DE LES ESCALDES . LES ESCALDES

AHEE_D707_1963

E

P. 013

Fons: Família Guitart Ambatlle.
Manel Guitart Font, acompanyat d'un jove.

D

Cal Jaume de Roca

PROPIETARIS

L'any 1910, consta com a propietari el Jaume Guitart. Anys més tard, el 1952, ho és l'Enric Guitart Tomàs, casat amb l'Antònia Rispal. Aquest matrimoni va marxar a viure a Perpinyà per raons econòmiques i va quedar el Martí Tremosa com a apoderat seu (A).

L'any 1955, quan ja eren grans, van tornar cap a Andorra i es van instal·lar al primer pis de la casa.

A la mort de l'Antònia, la propietat va passar, el 1993, a subhasta i el Comú d'Escaldes-Engordany la va comprar per rehabilitar-la. Des del juny del 2001, el que antigament va ser cal Jaume de Roca acull la seu de l'Arxiu Històric d'Escaldes-Engordany.

DESCRIPCIÓ

La propietat comptava amb planta baixa i dues plantes. Els pisos de lloguer eren de petites dimensions i s'hi accedia pel camí d'Ensucaranes.

Al Registre de Contribució consta que el 1952, a la planta baixa, hi vivia la família del Joan Tomàs, conegut com el *Joanet de cal Xirro*, i la seva muller, la Maria Fernández. Aquest pis era encara més petit, atès que en compartia la superfície amb el negoci de carnisseria de cal Xurrina (B).

Sabem que, a la dècada dels anys 1950, al primer pis hi vivia la família Pedescoll Galí (C). El pis comptava amb una cuina, dues habitacions i un menjador molt petit, que es va ampliar posteriorment amb la construcció d'una tribuna i d'un lavabo. L'Enriqueta Pedescoll, la mare de la qual era d'Anserall, explicava que havien col·locat un cordill que sortia de dins de casa, travessava el riu a certa alçada, perquè no el toqués ningú, i arribava a la seva botiga, que estava just a l'altre costat del pont. D'aquesta manera, si els clients trobaven el local tancat, estiraven el cordill i feien sonar el timbre per tal que vinguessin a atendre'ls. A la botiga Pedescoll primer van vendre queviures,

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Jaume de Roca. Any 2025.

UBICACIÓ

Carrer d'Engordany, núm. 2.

*Honorable quart de l'Escaldes,
Engordany. El sola signat Enric Guitart Comas
resident a Lezignan-Herault-France. a D.J. atenta-
ment acudo i exposo: que segons me ha enviat
el meu a poderat Martí i veí del mateix poble que
aquí el Honorable quart no vol deixar-me passar pena,*

A AHEE _ 1057

B Fons: Família Pedescoll.
Maria Galí, Montserrat Pedescoll i Enriqueta Pedescoll.

després estufes i, més tard, barrets, cabassos i espardenyes **(D)**.

Al segon pis, hi vivia la família López Mirmi. El padri, els pares i els dos fills: l'Eduard i l'Antoni **(E)**. L'Eduard va venir al món en aquesta casa l'any 1953 amb l'ajuda de la llevadora Martina Xoy, ajudant i neta per aliança de la coneguda Dolors Albós Caubet, la Mariona. Quan la família López va marxar-ne, l'any 1959, hi va fer estada la família de l'Agustí Guimerà, conegut com a guarda d'assalt (membre de la força de policia de la Segona República creada davant l'hostilitat popular enfront de la Guàrdia Civil).

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

Quan l'Enric Guitart va anar a viure a França amb la seva esposa, l'Antònia Rispal, va muntar una empresa de màquines agrícoles **(F)**.

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

L'any 1952, la casa es va ampliar amb la construcció d'una tribuna tant a la planta baixa com al primer i segon pis, a la banda que donava al riu **(G)**.

ARRENDAMENT DE LA CASA

L'any 1931, als baixos de la casa, va iniciar l'activitat la Carnisseria Xurrina, regentada pel matrimoni Francesc Ros Riu i Teresa Peiró Vila. De ben jove, el Francesc havia marxat cap a Granollers a treballar en una fàbrica d'embotits. Va ser prop de Granollers, a Parets del Vallès, on va conèixer la seva esposa Teresa. La parella es va dedicar al sector primari i terciari, és a dir, a la ramaderia i a la carnisseria.

La Carnisseria Xurrina va ser una de les primeres carnisseries d'Escaldes-Engordany, que comptava també amb la de cal Fusilé i, uns anys més tard, amb la del Tonet de cal Tita i la de cal Muntanya. Cal fer esment que abans

C Fons: Família Pedescoll.
Maria Gali, Montserrat Pedescoll (cosina que vivia al Pallars) i Enriqueta Pedescoll.

no hi havia carnisseries de propietat, sinó que eren comunals **(H)**. Aquesta se situava just al costat de ca la Felícia, a la plaça de les Escaldes (actual plaça Santa Anna). Quan s'entrava a la carnisseria, el client hi trobava un taulell de marbre, al costat tenien una cambra, un piló i una màquina de picar. En aquell temps, venien sobretot vísceres de corders i vedells. Els ramats de cal Xurrina pasturaven i apleta-ven principalment a Ràmio i algunes ovelles pasturaven al carrer de l'Obac.

Es treballava de les sis del matí fins a les dues, després aprofitaven per netejar i, a les cinc de la tarda, tornaven a obrir fins a les deu del vespre.

Per netejar els menuts, que són les potes i les tripes, anaven al safareig d'aigua calenta que hi havia al costat de l'Hotel Carlemany i allà ho escaldaven i ho pelaven. Aquesta neteja la feia gent que es volia treure un petit jornal, com l'Agustina Palmitjavila, la Quima i la Maria Povedano. També plomaven l'aviram. L'aigua termal permetia fer una molt bona neteja i donava qualitat al producte.

Als anys 1930, no hi havia escorxador i matten els corders, els vedells i els porcs a la part alta de la casa pairal de cal Xurrina, que es trobava pujant unes escales entre la casa Pabilona del carrer d'Engordany, núm. 26, i la casa del Peret de la Molinera, de la plaça Creu Blanca, núm. 7. A la part alta del carrer Santa Anna hi va haver un escorxador, que la riuada del 1937 es va emportar, i no serà fins a la dècada dels anys 60 que es construirà un escorxador a l'avinguda del Pessebre, núm. 83.

Els fills, el Roger i el Francesc (el Sisquet) Ros Peiró, s'ocupaven dels ramats i la Teresa sempre estava al peu del canó a la carnisseria, amb la col·laboració de l'esposa del seu fill Francesc, la Montserrat Pascuet, i el jovenet Cisco (el fill del Roger). La carnisseria, només la tancaven els diumenges a la tarda, que era el moment d'esbarjo i anaven al cinema. Es podria considerar la Teresa com una cinèfila — tot al contrari del seu marit Francesc —, ja que tenia l'abonament del Cinema Valira. L'oferta era força interessant, atès que hi havia el Cinema Casino, el Valira i el Modern.

L'any 1973, el matrimoni Ros Peiró va decidir obrir una nova carnisseria a l'avinguda de les Escoles, núm. 11, que la va regentar la jove de la família, la Montserrat Pascuet, tot i conservar el comerç original a cal Jaume de Roca fins al 1993, quan va tancar les seves portes **(I/J/K)**.

Paral·lelament, el 1952, amb la construcció de la tribuna, es va obrir un petit comerç al costat de la carnisseria, la coneguda *Merceria de la Carmeta de cal Tendre*, la Carmeta Riberaigua Aldosa. El local era molt petit, però s'hi podia trobar articles de llenceria, bates, fils,

Fons: Família López Mirmí. **E**
Balcó de cal Jaume de Roca. Els germans Antoni (jugant amb la pilota) i Eduard López Mirmí.

tovalloles, etc. **(L)**. A l'altre costat del pont d'Engordany, a la plaça Santa Anna, hi havia una altra merceria, regentada per la Paquita Aleix, de cal Tita.

Tant a la merceria com a la carnisseria, s'hi entrava pel carrer d'Engordany; en canvi, als pisos, s'hi accedia pel camí d'Ensucaranes. **■**

Hable *Les*

Per la part de Jaume Guitard
havent per habita en France
El rota signat Martí Formosa
major d'edat i vehi d'aquest Quant
amb tot respecte ha V.S. atentament
expose

Que havent construït una gale-
riel a cara d'en Jaume Guitard a la façana
derrere Balira; per altre part a la façana
del camí que va Engordany en que al dit
lloc voldríem obrir una porta per poder comunicar
a una de les habitacions de dit galeries relin-
tant d'aquesta Hable Corporació l'au-
torització competent consideren no portar
cap perjudici a tercer.

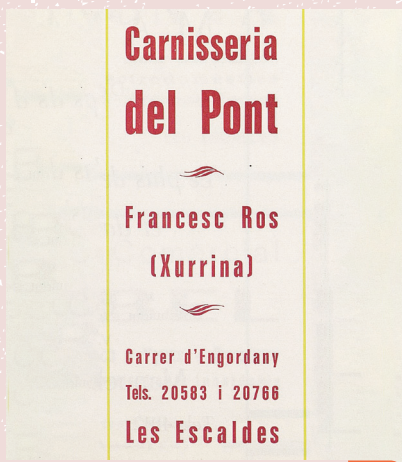
Tavor que espero obtenir del recte
procedir de V.S.

Quels vides seu guardi molt anys.

Escaldes 3 de Jener de 1952
(Marti Formosa)

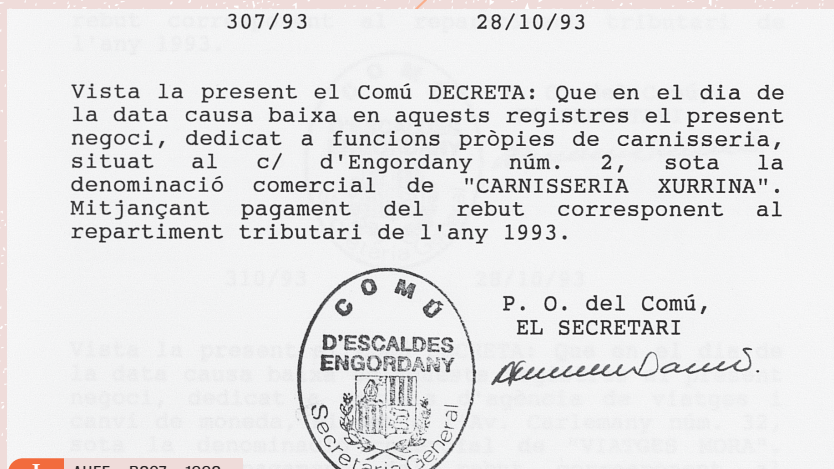
Hable Quant al Escaldes Engordany.

G AHEE_D088_1952

AHEE _ Programa de la Festa Major del 1969

H

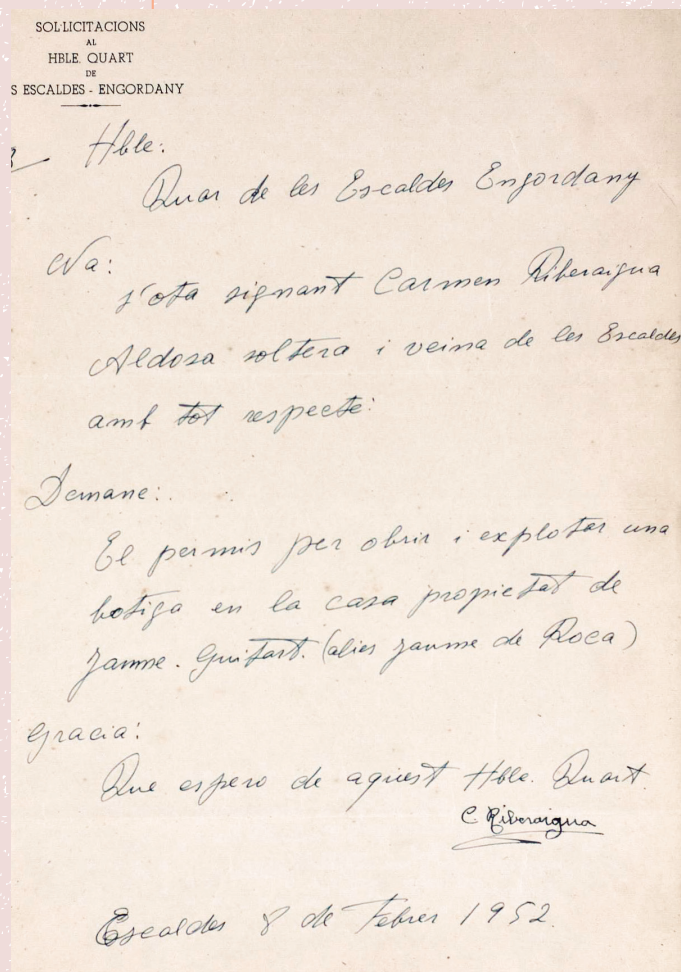
I AHEE _ D307 _ 1993

Fons: Família Ros Pascuet.
Roger Ros i Francesca Ros coneguda com a Sescà.

J

Fons: Família Ros Pascuet.
Montserrat Pascuet.

K

L AHEE _ D168 _ 1952

NÚM. 3

Cal Roca

PROPIETARIS

A finals del segle XIX o principis del XX, els propietaris Manel Guitart Font i Àngela Ambatlle Maestre van obrir la Fonda Roca, on hi van viure (A). Anys més tard, els seus descendents s'allotjarien a la casa de cal Santurion, ubicada a la Drecera, un nom de casa que trobem escrit de diverses maneres en diferents registres: Senturion / Centurion / Santurion / Centrion (família Segalàs).

DESCRIPCIÓ

La casa constava d'una part soterrània, a més de dos pisos i del cap de casa. A l'entrada, hi havia unes escales que donaven accés al soterrani, on tenien el celler d'oli, de vi i d'altres productes que també venien a la població. Des de l'entrada, s'accedia a una sala gran amb una vitrina i una taula, on hi havia una romana per pesar (balança). A la dreta, hi havia la cuina amb llar de foc i, a l'esquerra, una sala gran amb tres o quatre taules, on es jugava a les cartes (B).

P. 019

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Roca. Any 2025.

UBICACIÓ

Carrer d'Engordany, núm. 3.

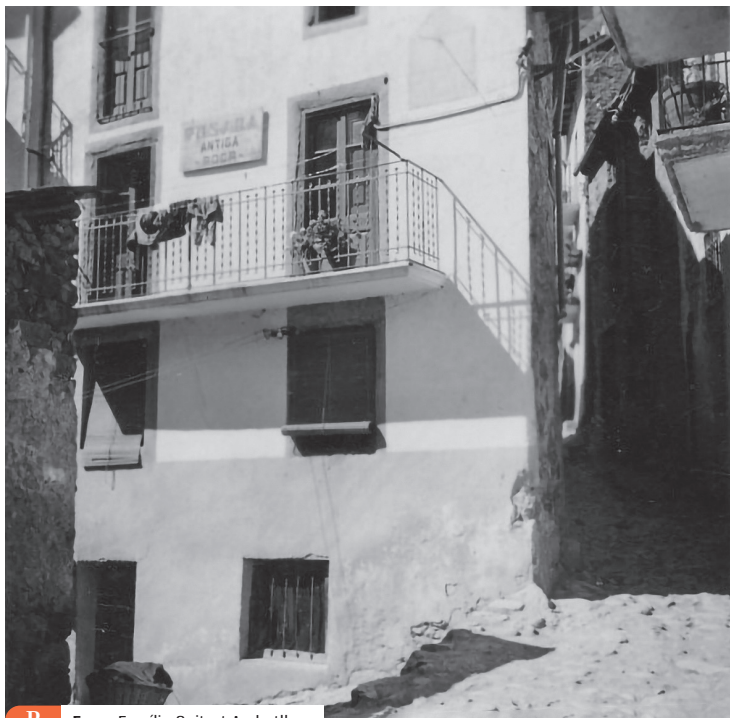
La fonda estava situada a la cantonada del carrer d'Engordany i camí d'Ensucaranes.

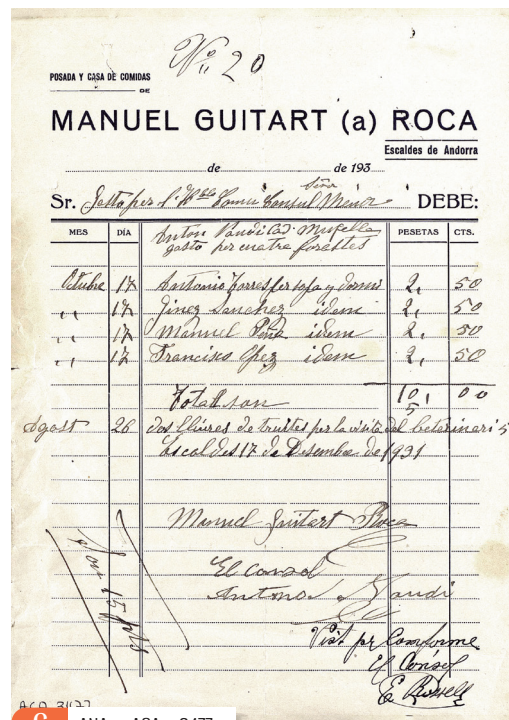
Fons: Família Guitart Ambatlle.
Manel Guitart Font, Paulette Guitart Martí, Àngela Ambatlle Maestre, Renée Guitart Martí.

A

B Fons: Família Guitart Ambatlle.

C ANA_ACA_3477

Unes escales menaven cap a les altres plantes i s'accedia als dormitoris dels hostes i al sanitari, que es trobava al passadís. Al segon pis, s'hi allotjava la família.

El Josep Pubill, el sastre d'Escaldes, que estava allotjat a cal Marió, comentava que els caps de setmana anaven a la Fonda Roca, perquè a cal Marió no disposaven de dutxes. Ells pagaven una petita quantitat a la família Roca per poder dutxar-se i després es quedaven a fer la partida de cartes.

També era corrent que, quan se celebraven les eleccions, la població anés a la Fonda Roca per esperar els resultats.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

A principis del segle XX es documenta la Fonda (posada) com a hostel comunal i el Manel Guitart n'era l'arrendatari. Una fonda que destacava sobretot per la seva gastronomia i la seva netedat **(C)**.

L'Àngela Ambatlle era una gran cuinera que satisfia els clients amb les seves excel·lents menges. Tots els dimarts i divendres, ben

d'hora al matí, l'Àngela baixava al mercat de la Seu d'Urgell. Abans d'agafar l'autobús, a la plaça de Les Escaldes (actual plaça Santa Anna), es parava un moment a la Carnisseria Xurrina. Sempre els demanava trossets de carn del coll del xai per poder donar així als seus clients un bon plat de trinxat amb uns talls de xai, tot complementat amb una amanida de ceba i tomàquet.

Era una fonda que també oferia esmorzars als veïns de les parròquies altes que baixaven a Escaldes per anar a comprar. Molts turistes retrataven la façana de la fonda quan l'Àngela estenia el llençols, que quedaven perfectament alineats.

PUNT DE TROBADA I SERVEIS

La fonda era un lloc de trobada i de jocs de taula. A les tardes venia molta gent d'Engordany a jugar a cartes i sempre tenien parat un porró de vi al mig de la taula. Es reunien amb la gent que hi estava allotjada, molts d'ells provinents del Pallars i que travessaven el port de Cabús i anaven a Pal. Alguns baixaven cap a Escaldes i

SOL·LICITACIONS
L'HBLE. QUART
DE
LES ESCALDES-ENGORDANY

QUART DE LES ESCALDES/ENGORDANY
REGISTRE D'ENTRADA
Data: 10/12/76
Nº.

DUPLICAT

Honorable quart de Escaldes i Engordany

DECRET 213/76

VISTA la present demanda, aquesta Corporació dona el seu acord pel canvi de nom de l'antic titular de la Fonda Roca, a favor de la Sra. Angela Ambatlle Maestre, motivat per la defunció del seu espòs Sr. Manuel Guitart Font.

ESCALDES/ENGORDANY
30 desembre de 1976.

15 de l'HBLE. QUART
El Secretari

[Signatures]

AHEE_0213-76

Demanda Na ANGELA AMBATLLE i MAESTRE, de nacionalitat Andorrana amb passaport Andorrà nº 3372. Resident al Carrer d'Engordany nº 3 d' Escaldes.

Causen. Per motiu de la defunció del meu marit MANUEL GUITART i FONT, també de nacionalitat Andorrana i que morí el dia 7 d'Agost de 1976 essent propietari de la posada i Residencia Roca com de tot quant sen derive a tal efecte.

Suplica Vulguin a be tindre aquesta consideració de les causes anteriorment exposades per efectuar el canvi de noms a fi de legalitzar els esmentats bens.
Gràcia que espero optindre del seu recte procedir.
Molt atentament els saluda.

A Escaldes el dia 7 de Decembre de 1976

Juntament a la demanda s'acompanya fota copia de l'acta de defunció

[Signatures]

AHEE_0213_1976

Decret 56/79
Donat EDO·L·D MARTINEZ
"SOVITEL"
C./ d' Engordany, 3

VISTA: S'autoritza al recorrent l'obertura d'un establiment, tal com sol·licita en la present, prèvia autorització del M.I. Consell General, subjectant-se a les disposicions vigents i a les que es puguin dictar del País i del Comú.

ESCALDES-ENGORDANY 4 d'abril de 1979
p. a. de l'HBLE. QUART
El Secretari,

[Signatures]

F AHEE_0056_1979

d'altres anaven a treballar a les mines de Pimorent, com és el cas, entre d'altres, de la família Albós Gabarra. Els diumenges pujaven també molts ciutadans de la parròquia d'Andorra.

També era usual que gent de parròquies altes baixessin amb el bestiar per la Fira d'Andorra i s'allotgessin a la Fonda Roca.

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

L'any 1976, quan l'Àngela Ambatlle enviduà, va tancar la fonda i va decidir reconstruir-la el 1978, fent-hi un edifici de tres habitatges i un local comercial (D/E).

P. 021

ARRENDAMENT DE LA CASA

Al nou edifici, es va obrir primer el comerç Sovitel (segons consta en el Decret 56 de l'any 1979) (F), seguidament el Magatzem Orus i, més tard, l'any 1991, la Llenceria Merceria Fanny. Més endavant hi va haver el comerç Isabel, després la Granja Milfulls. Actualment hi trobem el bar del Domingo. ■

SOL·LICITUD DE PERMIS DE CONSTRUCCIÓ

L'insfrascrit(a) Angela Ambatlle Maestre
de nacionalitat Andorrana d'estat Viuda
de 88 anys d'edat, amb domicili a Escaldes
de carrer, Ca Princes de Gaulle 6, amb (1) Passaport
Andorrà nº 3372, actuant en nom (2) Propi

DECRET 4/78

VISTA la present demanda i vista l'Acta de data 28/11/77, sig·se l'honor d'adreçar-se a VV. HH. SS. i respectuosament, nada entra la Comissió d'obres d'aquesta Corporació i una veïns del carrer d'Engordany, s'autoritza a la recurrent la construcció d'un Edifici mediant no perjudiqui a tercers, i prèvia autorització del M.I. Consell General, subjectant-se a les disposicions vigents i a les que es puguin dictar del País i del Quart, referents a Edificació.

ESCALDES/ENGORDANY
24 de gener del 1978

15 de l'HBLE. QUART
El Secretari

[Signatures]

AHEE_0004-78

EXPOS: Que desitja construir en el terme del Quart de Les Escaldes-Engordany un edifici destinat a Apartaments i situat a Escaldes, Carrer d'Engordany nº 3.

Dit edifici serà construït d'acord amb les disposicions en vigor i constarà de:

Sòlida	Si	(3)
Planta baixa	Una	(4)
Pisos	Tres	

Amb una superfície de 49,53 metres quadrats per planta i una alçada total de l'edifici de 14,55 metres, segons plànols que s'adjunten.

Per tot el que atementament,

SUPLICA: Es dignin concedir el necessari permís de construcció i a l'ensens autoritzar els corresponents empalmes de sanejament (Clavegueres).
Déu guardi molts anys la vida de VV. HH. SS.

Les Escaldes-Engordany, 7 de Gener del 1978

[Signatures]

(1) Passaport-Residència-Document
(2) Propi-De
(3) Si-No
(4) Nombre de locals

AHEE_0004_1978

Cal Gabriel

PROPIETARIS

En alguns documents, es troba referenciat el nom de la casa com a cal *Grabriel* i a principis del segle XX constava com a propietari el Salvador Fité.

L'any 1939 trobem a l'Antoni Fité Martí com a nou propietari de cal Gabriel i, tal com consta en el Registre de Contribució del 1948, era conegut com a *Ton del Salvador*.

L'Antoni estava casat amb la Rosa Riberaigua Guitart de cal Tendre, germana del Josep Riberaigua. L'Antoni era el petit de tres germans; el Salvador va marxar a França i es va casar amb l'andorrana Bonaventura Puig; la Maria ho va fer amb el Josep Rispal Aldosa de cal Clavetaire d'Engordany (casa ubicada al camí de la Peletera).

El Salvador Fité Martí va néixer a Escaldes-Engordany i va morir a Besiers el 1937. Amb la Bonaventura (Ventureta) Puig van tenir dos fills: el Salvador i la Irene, tots dos nascuts a Besiers. El Salvador Fité Puig es va casar amb la Madeleine Coulazou i tindrien un fill, l'André, nascut el 1942. Anys més tard va celebrar les seves noces amb la Nicole Cayre i van residir a Besiers (A).

Per la seva part, el matrimoni Fité Riberaigua va tenir una filla, la Rosa Fité Riberaigua —coneguda com la *Roseta del Salvador*—, que consta com a propietària de la casa l'any 1950 i que es va casar amb el Martí Tremosa Ciutat. La Roseta va morir el 1965, als quaranta-set anys, i va tenir dos fills: el Martí i el Josep Anton, que eren uns adolescents quan van patir aquesta pèrdua. L'àvia, la Rosa Riberaigua, era l'ànima de la casa i es va encarregar dels dos germans.

L'any 2022, el Comú d'Escaldes-Engordany en compra la propietat i l'enderroca per fer-ne un mirador emmarcat dins del "Projecte Caldes".

DESCRIPCIÓ

A la casa, s'hi accedia per unes escales empinades, amples i fetes d'uns graons de granit picats a mà (B).

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Gabriel. Any 2025.

UBICACIÓ

Carrer d'Engordany, núm. 4.

D Fons: Família López Mirmí.
El telèfon de casa, el número 138.

tercera habitació, que ocuparien els germans Tremosa. A l'ensem, hi havia una cambra de bany, un rebost i una saleta per a la caldera de la calefacció, per la qual cosa es van reduir les dimensions de l'hort.

Cal Gabriel sempre havia tingut aigua corrent freda i també termal, des que el Comú en va fer la distribució pública a tota la zona del carrer d'Engordany. Fins i tot a la primera planta tenien radiadors d'aigua calenta tant al menjador com a les habitacions, fins que es va prohibir l'ús de l'aigua termal per a calefacció.

Les golfes servien també per penjar-hi el tabac i assecar-lo després de la collita a les feixes de les boïgues.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

Els primers anys de matrimoni, la Rosa Riberaigua s'aixecava de matinada i caminava fins a Sant Julià de Lòria per embolcallar cigarretes a la Fàbrica de Tabacs Reig. Quan acabava la feina, tornava de nou cap a casa a peu per preparar i servir el dinar.

Anys més tard, la seva filla, la Roseta Fité, es va fer càrrec de la centraleta de telèfons per compte de Ràdio Andorra. Al seu marit, el co-neixien com a *Martí dels telèfons* (D).

En arribar a Andorra va treballar com a ebenista. Després, va canviar de professió i, des de l'any 1958, va exercir com a taxista. També tocava a l'Orquestra Feliu.

La centraleta de telèfons, la va cablejar l'Antoni Vidal i la va posar en marxa el tècnic Benjamín Martínez.

ARRENDAMENT DE LA CASA

Com a llogaters del segon pis, hi va viure l'Elvira i el Josep Florensa —ambdós oriünds de Lleida— fins que van marxar a la casa Vidal de l'avinguda Carlemany.

Seguidament hi van arribar la Dolors Vergara Navarro i el Joan Soto Martínez amb els seus fills, que van néixer allí mateix.

Aquesta segona planta, fins que es va reformar la casa, tenia la mateixa distribució que la primera, amb una terrassa afegida. La reforma de cal Gabriel, a mitjan anys seixanta, va habilitar la tercera planta per a habitatge. Fins aleshores només era el cap de casa que servia com a golfes per guardar-hi objectes de desembaràs.

L'any 1967 va deixar de funcionar la centraleta de telèfons i es va traspasar el local al llogater del segon pis, el Joan Soto. El 21 de desembre del 1967, va obrir-hi una autoescola anomenada *Sant Joan*. Ensenyava a conduir amb un Volkswagen escarabat (E).

Als anys 80, s'hi va instal·lar el club de ciclisme l'Sprint Club Escaldes, que anteriorment havia tingut la seu al Bar Central.

PUNT DE TROBADA I SERVEIS

Tot i que la correspondència sovintejava, els habitants d'Escaldes-Engordany anaven a la casa dels telèfons per trucar als seus familiars que vivien fora del país i també per rebre trucades. Eren moltes les famílies que tenien els germans o els fills treballant a França o a Espanya. La Roseta Fité estava sempre ben

DEC ET N° 1052/67

Hbles. Senyors:

VISTA: S'autoritza al recorrent l'obertura d'un auto-escola, tal com sol·licita, prèvia autorització del M.I. Consell General, subjectant-se a les disposicions vigents i a les que es puguin dictar del País i del Quart.

Les Escaldes-Engordany,
29 Desembre 1967

El que sostreïu En Joan SOTO MARTINEZ, major d'edat, casat, veí d'aquesta localitat Casa Gabriel 2on. pis, amb residència en aquesta Parròquia a partir del mes d'Octubre de 1957 (segons certificat del Servei d'Ordre que s'adjunta), davant de VV. HH. SS. compareix i amb el respecte i consideració deguts,

E X P O S A : Que volguent dedicar-se per compte propi a l'explotació d'un AJITO-ESCOLA sota la denominació d'Auto-Escola Les Escaldes amb domicili a l'adreça més amunt mentada.

Fent constar que faig aquest treball des de fa set anys, per lo que considero que reuneix les condicions de responsabilitat necessàries per desenvolupar satisfactoriament el mateix.

També fai constar que el negoci en qüestió anirà enterament baix la meua responsabilitat i direcció volent dir que totes les operacions que es facin seran fetes a nom del demandant.

Per tot el que a VV. HH. SS. atentament,

S U P L I C A : Tinguin a bé acceptar la present sol·licitud amb el prec de que la mateixa sigui decretada favorablement.

Gràcia que no dubta obtenir del recte procedir de VV. HH. SS. quina vida Déu guardi molts anys.

Les Escaldes, 23 de Desembre del 1.967

Joan Soto

HONORABLE QUART DE - - - - - LES ESCALDES-ENGORDANY.

AHEE - D1052-67

AHEE_D1052_1967 E

P. 025

atragada connectant les clavilles de la centraleta de commutació. Una feina que va iniciar amb una cinquantena d'abonats, nombre que va créixer ràpidament.

La padrina, la Roseta Riberaygua, l'ajudava per anar a les cases a avisar que trucaria un familiar a la centraleta en qüestió d'hores o l'endemà, així es podien organitzar per rebre la trucada quan calia. Els infants Tremosa Fité també ho havien fet. Alguna vegada s'havia escaigut que algunes nenes, com la Dolors Gasia de cal Farré, anessin a la centraleta per trucar al seu pare a FHASA per demanar-li permís per sortir a la tarda.

Com el marit era taxista, la Roseta l'acompanyava sovint en els seus trajectes cap a Barcelona i va haver d'agafar una telefonista que la substituís quan ella no hi era. La Nuri Montanya Vilaginés tenia 15 anys quan va començar i recordava que, a la casa dels telèfons, es vivien moments de bogeria per l'acumulació de les conferències. Molts cops no tenia ni temps d'anar a casa seva a menjar i la seva mare li portava la carmanyola.

Més tard, també hi va treballar la Lola Vergara, que vivia a la mateixa casa. ■

Era de cal Galitxó

PROPIETARIS

De l'era de cal Galitxó, en un principi, se'n cuidava la família Torra Palmitjavila, que eren els masovers i més tard, segons ens comentava el Minguet Torra, va passar a mans del masover conegut com el Valencià.

El propietari de cal Galitxó era l'Enric Bons Camps que va emigrar juntament amb la seva muller, l'Antònia Bacó Albós, cap a Besiers. (veure l'apartat de cal Galitxó – Camí Ensucaranes, núm.3).

Totes les propietats que tenia la família se'n cuidava el vell Marió, el Josep Bacó (més tard en parlarem perquè era el propietari de cal Marió, ubicat al carrer Engordany, núm.12).

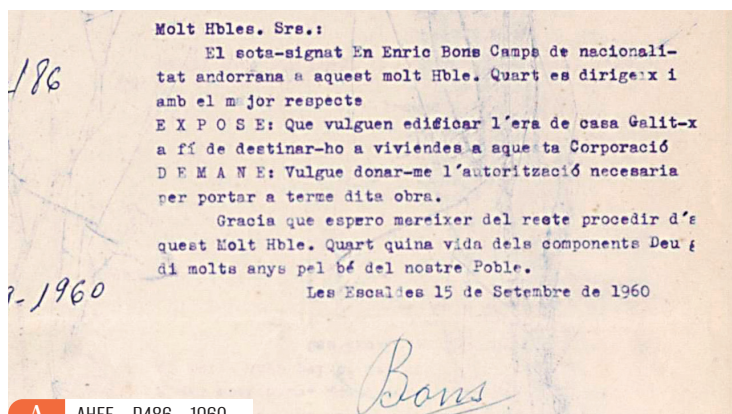
Durant un temps, la família Torra Palmitjavila va viure a la casa pairal de cal Galitxó situada al camí d'Ensucaranes núm. 3. Més tard, va marxar a una casa ben propera, cal Sumana, ubicada al mateix camí al núm. 10.

El Minguet Torra té el record, de quan era ben petit, de veure treballant al seu pare tallant l'herba de l'era de cal Galitxó.

P. 026

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI

L'any 1960, l'Enric Bons va demanar permís per edificar l'era de cal Galitxó amb la finalitat de fer-hi habitatges (A). ➡

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Era de Cal Galitxó. Any 2025.

UBICACIÓ

Carrer d'Engordany, núm. 5.

A la casa pairal s'hi podia accedir pel camí d'Ensucaranes núm. 3 i per l'era que donava al carrer d'Engordany.

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Bernat. Any 2025.

NÚM. 6 i 8

Cal Bernat

PROPIETARIS

L'any 1910, el propietari era el Josep Sastre i, l'any 1950, el Joan Guitart. La casa era citada com a "Bernat del Príncep".

El matrimoni Joan Guitart i Dolors Babot, coneguda com a *Lola*, van tenir una filla, la Dolors. La família no vivia al carrer d'Engordany, sinó que van emigrar cap a Montpeller.

Anys més tard, la Dolors Guitart Babot es va casar amb un gendarme francès, Noël Roulet, destinat a Pàmies (Arieja) i van tenir tres fills: l'Annie, la Georgette i en Roger. Mentre van viure els pares, la Lola Guitart i la seva família venien cada estiu a passar un mes a la casa del carrer d'Engordany, número 6. La Lola seia al davant del seu portal en una cadira de palla i així compartia moments amb els veïns. La Catalina Tomàs Babi de l'antic Hotel Quim d'Ordino era la seva cosina germana, com també ho era la Maria de Sant Julià de Lòria.

Durant un temps una de les netes va viure a cal Bernat amb la seva parella, peixater d'Escaldes, però, quan es van separar, ella va marxar i no va tornar més al país.

A partir del 1965 surt com a contribuent la vídua del Joan Guitart, la Lola (A).

DESCRIPCIÓ

Cal Bernat constava de dues cases, que estaven separades per una paret mitgera, i des de l'exterior mostraven a simple vista la tècnica constructiva de la pedra seca adaptant-se

UBICACIÓ

Carrer d'Engordany, núm. 6 i núm. 8.

P. 027

180	Gratiel	Martí Tremosa Guitart	50	20718	
181	"	Candido Muelles.	50		6000
182	"	Joan Soto Manlueu	50		
183	Bernat	Joan Guitart (Dña. Joan Guitart)	50	2749	
184	Margarit	Dña. de Pere Manquillo.	50	692	
185	"	Ferran Meras.	50		

A AHEE_ 1487

Registre de Contribució del 1965.

perfectament al terreny, com totes les cases del carrer d'Engordany (B).

La casa del núm. 8 estava distribuïda en una planta baixa i dos nivells. A la planta baixa, hi havia un sanitari. Al primer pis, s'hi trobava una cuina, una sala i una habitació. Al segon pis, hi havia més habitacions. Les dues cases tenien la mateixa estructura.

Les dues cases figuren en el llistat de béns inscrits en la classe "Edificis inventariats" del Comú.

Ambdues cases són d'una tipologia representativa del grup de cases modestes pel que fa a dimensions, composició i execució. És a dir, casa amb una planta petita adaptada a la topografia i una façana elemental acabada amb arrebossat de calç. És d'interès com a testimoni d'una tipologia que ha anat desapareixent amb les noves exigències d'habitabilitat.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

El Joan Guitart era conegut popularment amb el sobrenom de *Pop*, era l'escombriaire del poble i feia la crida del peix tocant la trompeta. Alhora, es cuidava que no hi haguessin gossos abandonats al carrer (C).

Als matins, sempre traginava el carretó d'escombraries i, als vespres, era el vigilant de la serradora del Reig, situada a l'avinguda Carlemany amb l'Obac. Un dia, per mala sort, va caure amb el carretó en un terreny que hi havia al costat de la pèrgola i es va torçar la columna.

ARRENDAMENT DE LA CASA

La Dolors Guitart Babot va delegar al Martí Tremosa Ciutat de cal Gabriel el cobrament

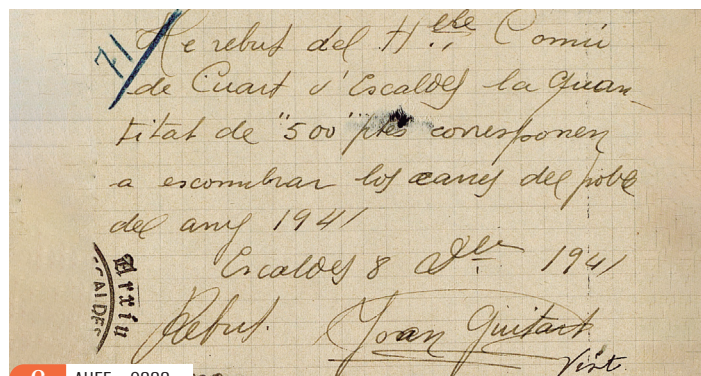
del lloguer de Casa Bernat del carrer d'Engordany, núm. 8. Els rebuts d'electricitat i els rebuts de l'impost del Comú sobre la propietat immobiliària edificada es carregaven sobre el compte bancari del Martí, perquè la Lola no tenia cap compte obert a Andorra. Cada any, quan la família Roulet venia de vacances a Andorra, la Lola i el Martí passaven comptes.

La casa del núm. 8, la tenien arrendada. Primer la van arrendar a la família Povedano i hi van viure els pares i els quatre fills. El Ramon Povedano surt com a contribuent del 1957 al 1964. Després la van arrendar a la María Josefa Rey Ares, que pagava l'arrendament al Martí Tremosa i no al Joan Guitart. Hi va anar a viure l'any 1968 i va ser-hi uns 20 anys aproximadament.

La seva germana, l'Emília Rey, va fer servir la planta baixa com a magatzem de la Granja Rey, que estava al mateix carrer d'Engordany, als baixos de la Roseta del Nogué. És una de les poques cases als baixos de la qual no hi va haver mai cap comerç. ■

B Fons: Família Guitart Ambatlle.

C

AHEE_ 0888

Factura relativa a les feines de neteja dels carrers, durant l'any 1941. 1941/12/08.

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Era de cal Rogetó. Any 2025.

NÚM. 7

Era de Cal Rogetó

PROPIETARIS

L'any 1803, el Pere Tomàs Riberaygua es va casar amb la Rosa Bons Segalàs, filla d'Isidre Bons de casa Rogetó.

El 1843, el seu fill, l'Antoni Pere Bonaventura Tomàs Bons, va casar-se amb la Maria Roser Rossell Jaumot de Vila (Canillo).

Anys més tard, el 1876, el seu hereu, Bonaventura Tomàs Rossell, va casar-se amb la Maria Cerqueda. Dels nou fills que van tenir, només en van sobreviure cinc. L'hereu, Bonaventura Tomàs Cerqueda, va vendre la casa el 1912; el pare havia mort el 1910 i va marxar cap a França —com ho havien fet els seus altres dos germans— i els dos altres van emprendre camí cap a Catalunya, a Monistrol.

P. 029

DESCRIPCIÓ

L'era Rogetó era molt petita. A la part del soterrani hi havia una cort, després als baixos hi havia una sala gran amb foc a terra i, al primer pis, alguna habitació. Segons explicava, el Josep Espot Valentí, el Pepito, a mitjan del segle xx hi dormien alguns dels treballadors del Cafè Central, conegut com el Bar de la plaça.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

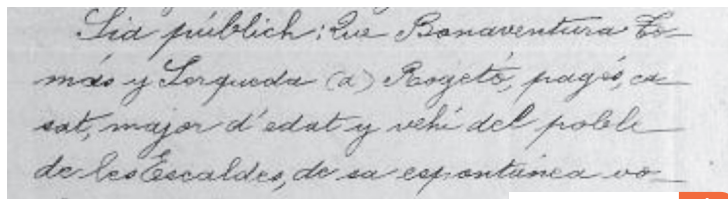
El propietari era el Bonaventura Tomàs Cerqueda i es dedicava a la pagesia (A).

El seu segon germà, Pere Tomàs Cerqueda, feia de pastor i va emigrar cap a Monistrol, on va regentar una carnisseria. Allà va formar família i anys més tard els nets van tornar cap a Andorra per no perdre la nacionalitat (B).

UBACIÓ

Carrer d'Engordany, núm. 7.

ANA_ ACA_2294

A

Anys més tard, el Josep Espot Vergés i la seva esposa, la Maria Valentí Argelich, van comprar l'era, però no la van reformar per habitar-la. Ells estaven vivint a la casa Escalé, ubicada a la plaça de Les Escaldes, actual plaça Santa Anna, i regentaven el Cafè Central, que era al mateix edifici, a la planta baixa. Era una casa d'un sol nivell d'alçat, que era on vivien ells.

La Maria Valentí Argelich era originària de Cortingles, al costat d'Anserall, i es va casar amb 16 anys i mig. Sempre va treballar al Cafè Central **(C/D)**.

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

La família Espot Valentí van tenir aquesta propietat en desús i tancada fins que, a finals dels anys 1950, van decidir enderrocar-la i aixecar-hi, a principis dels anys 60, un bloc de pisos. És en aquell moment que fan el canvi de nom de la casa i el registren com a casa Esval. Aquest nom deriva de: Es-Espot i Val-Valentí (cognoms de la família) **(E)**.

A finals dels anys seixanta i fins als vuitanta, el soterrani va estar llogat al Tonet Albós del Palau dels licors, que el feia servir de magatzem.

L'any 1961, la Maria Valentí Argelich, vídua d'Espot, va sol·licitar l'obertura d'un cafè als baixos de la Casa Esval amb el nom de Bar Esval **(F)**.

ARRENDAMENT DE LA CASA

Als inicis, el Bar Esval va ser regentat per la propietària, la Maria Valentí. Ho va fer el temps que van durar les obres al Cafè Central. Quan van acabar, el 1962, va decidir traspasar el negoci i retornar al nou Snack Bar Central, de la plaça de Les Escaldes **(G)**.

Els anys següents, el Bar Esval es va arrendar a d'altres famílies que van mantenir el nom del bar. La primera família va ser la de l'Antonio Segura i la Ramona Solà, que el van regentar a partir de l'any 1962. Després el van traspasar

B Fons: Família Tomàs Soguero.
Pere Tomàs Cerqueda (amb boina), Asunción Ribas Torrents (segona esposa),
Pere Tomàs Sanfeliu, Antonia Soguero Crespo i el nen Pere Joan Tomàs Soguero.

C AHEE_ Programa de la Festa Major del 1944

a la família de l'Andrés Rodríguez i aquest el va deixar a mans de la família Rubia Correa que, l'any 1991, va obrir un comerç de confecció anomenat Zaira Moda, que va tancar l'any 1994. Actualment hi trobem la Perruqueria Zaira. ■

Fons: Família Pedescoll. D
Enric Pedescoll (cama enlaire), Cinto Queró (assegut al costat), Pepe Vidal (dret), Ventura Guitart (cigarreta).

Baral	544	Josep Lopez	25
✓	545	Sebastià Bertrand (fill)	
✓	546	Josep Fernandez	25

Baral	606	Vida Josep Lopez	
	607	Josep Lopez	
	608	Sebastià Bertrand	
	609	Josep Fernandez	

AHEE_1486 E
Llibre del Registre de Contribució dels anys 1960/61.

Honorables Senyors:

La que sotscriu, Na. Maria VALENTI, Vidua ESPOT, del comerç i veïna d'aquesta localitat,dev nt d'aquesta Hble. Corporació acut, i amb el major respecte E X P O S E:
Que desitja obrir un cafè en els baixos de l'edifici de la seva propietat (Antigua casa Rogetó) i que dit establiment s'anomenarà "BAR ESVAL", com també el nom de la casa, i d'aquesta Molt Hble. Corporació S O L·L I C I T A:
Li sia dada la corresponent autorització, fent constar que anirà baix la seva direcció i responsabilitat volent dir que totes les operacions qu'es facin seràn fetes directament per ella o al seu nom.

Gràcia que espera mereixer del recte procedir d'aquesta molt Hble. Corporació, quina vida dels seus components Deu guardi molts anys

Les Escaldes 25 de Gener de 1961

Maria Valenti

HONORABLE QUART DE LES ESCALDES ENGORDANY

AHEE_D505_1961 F

Honorables Senyors:

La que sotscriu, Na. Maria VALENTI, Vidua ESPOT, del comerç i veïna d'aquesta localitat,devant d'aquesta Hble. Corporació acut, i amb el major respecte EXPOSE:
Que desitja fer la reobertura del cafè Central, en els baixos de l'edifici propietat del Senyor Josep ESCALER, i que dit establiment s'anomenarà " SNACK BAR CENTRAL ", i d'aquesta Molt Hble. Corporació S O L·L I C I T A:
Li sia dada la corresponent autorització, fent constar que anirà baix la seva direcció i responsabilitat volent dir que totes les operacions qu'es facin seràn fetes directament per ella o al seu nom.

Gràcia que espera mereixer del recte procedir d'aquesta molt Hble. Corporació, quina vida dels seus components Deu guardi molts anys

Les Escaldes a 1 d'Agost de 1962

Maria Valenti
HONORABLE QUART DE LES ESCALDES-ENGORDANY

AHEE_D663_1962 G

Cal Molines

PROPIETARIS

Els orígens de cal Molines es remunten al cavaller portuguès Martin de Moles, que es va establir a Andorra al segle XIV. Els Moles van adquirir moltes propietats, a més de cultius, i es van dedicar a la farga i a activitats financeres. El 1841, la Maria Núria Moles es va casar amb l'Antoni Maestre, dit Molines, i ja van ser coneguts com a Casa Molines.

L'any 1910, el Ventura Maestre consta en el cadastre com a propietari; a partir del 1941, ho fa el Xavier Maestre —conegut com el doctor Molines— i, als anys 60, hi consta la seva filla, la Carme Maestre Pal.

La Carme va néixer el 19 d'abril del 1926 a la Seu d'Urgell i era neta de Bonaventura Maestre, que fou síndic general, i de Dolors Dallerès. La Carme va treballar amb el seu pare a la consulta de la Seu d'Urgell. Allà va desenvolupar tasques com a infermera i com a ajudant del doctor. El 1955, arran de la mort del doctor Molines, va fer-se càrrec de la gestió del patrimoni de Casa Molines, que comptava amb sis bordes a Andorra.

L'any 1958, la Carme Maestre va conèixer el Joaquim Cardelús (1924 – 2014) a la Seu d'Urgell, amb qui es va casar. Durant els anys setanta, va treballar com a ajudant del seu marit a la Clínica Meritxell.

Actualment, els seus fills s'ocupen de la gestió de Casa Molines, a través de la societat familiar Molines Patrimonis.

DESCRIPCIÓ

Era un casa de petites dimensions i encara conserva el seu aspecte original. L'interior era tot de fusta i cruixia a cada pas. A la planta d'entrada hi havia la cuina amb una sala gran i un balcó. A la planta superior, hi havia les habitacions. La casa no tenia cambra de bany i els masovers, la família Viu, en van haver d'instal·lar una. En aquella època, era usual anar els dissabtes a l'Hotel Carlemany per dutxar-se amb aigua calenta (A).

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Molines. Any 2025.

UBICACIÓ

Carrer d'Engordany, núm. 9.

ARRENDAMENT DE LA CASA

Van viure a la casa des del 1947 fins al 1954 la família de cal Tresdiners: el Marcel·lí Sala, que feia de masover de cal Molines i es cuidava del bestiar, i la seva germana Engracieta, casada amb el Ramir Mallol. Després van marxar cap a la zona del Fener (B/C).

Per a una família pagesa, especialment en el cas de grans propietats, ser masover era una via cap a una millora econòmica i un estatus que difícilment haurien assolit conreant les seves pròpies terres. La masoveria no només els garantia ingressos, sinó també un cert prestigi.

Del 1955 al 1968, hi va viure l'Antoni Viu Servent i la seva esposa, la Ventureta Torres Ros d'Anyós, juntament amb els seus fills Lluís i Meritxell. Feien de masovers i tenien cura de les propietats properes de cal Molines, que tenien a l'actual avinguda Copríncep de Gaulle fins a l'Hotel Espel; un terreny al *pouader*, on feien patates i tabac; el prat de la Vall, que anava de l'actual oficina bancària de Creand fins a cal Santuró; al Prat del Roure i a la zona d'Engordany.

Fora de la casa, on hi ha actualment la Pastisseria Estopiñan, hi havia el femer, lloc on guardaven les femtes, que després escampaven als camps a la primavera. També collien herbes per a les vaques de llet i tabac.

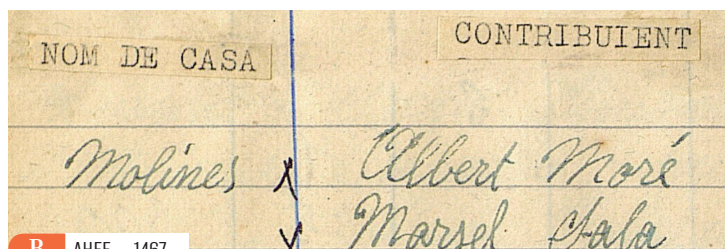
Al costat de l'era hi havia la cort, on tenien cinc vaques que produïen força llet. La llet, la distribuïen per les cases i el nen Viu, quan anava a repartir, volia anar a cal Torrellardona, perquè tenia ascensor (davant de l'establiment Esports Viladomat). Portava una gerra de 5 litres i una de mig litre, i preguntava quanta llet volien. Cada dia munyia les vaques amb el seu pare, a les sis del matí i a les sis de la tarda.

Més tard, l'any 1965, van tenir la Granja Viu a ca la Roseta del Nogué, i eren la mare i la filla qui se n'ocupaven.

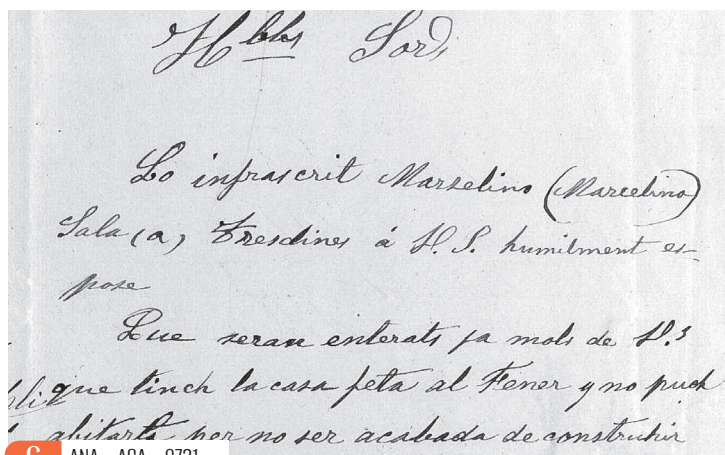
Quan la família Viu va marxar-ne el 1968, ja no hi va viure ningú més. La casa del costat també la llogaven i s'hi van estar el Carlos Verdaguer i la Maria Pujantell. ■

A AHEE_CEE_80220

B AHEE_1467
Llibre de la Quèstia de l'any 1950.

C ANA_ACA_0731
Any 1908.

Cal Margarit

PROPIETARIS

L'any 1910, hi trobem com a propietari al Pere Marquilló i en els documents posteriors consta com a cal Margarit. També s'hi troba registrat com "Margalit".

L'any 1951, consta en els documents que la propietat de cal Margarit recau en mans de Bonaventura Torres, vídua del Pere Marquilló.

Posteriorment, la propietat va ser adquirida pel Rossend Vilà Suñé, oriünd d'Almatret, qui, després d'un periple per Argentina i Barcelona, va venir a Andorra el 1956. Va començar a treballar a l'Hotel La Terrassa d'Escaldes, que, en aquell moment, estava llogat pel Nicolau Daban (A/B). L'any següent va pujar la seva mare, la Teresa Suñé Mur, que va portar la Granja Nevada al carrer d'Engordany i, més endavant, van adquirir la Fonda Serra. En Rossend es va casar amb la Meritxell Pujal d'Encamp.

DESCRIPCIÓ

Era una casa de difícil accés, a dalt de la roca. Per arribar-hi, calia traspasar una porta de fusta i pujar unes escales força inclinades.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

El Pere Marquilló era el sagristà, campaner i fosser d'Escaldes-Engordany, a més de ser el subhastador dels Encants de sant Antoni. El mossèn sempre avisava la veïna, la Conxita Lanao, perquè anés a buscar en Pere a casa seva i baixés a l'església a fer les tasques

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Margarit. Any 2025.

UBICACIÓ

Carrer d'Engordany, núm. 10.

Fons: Fons Família Vilà Pujal.
Davant l'Hotel La Terrassa: Nicolau Daban (dreta) i Rossend Vilà (esquerra).

A

HOTEL-RESTAURANT

La Terrassa

"AUBERGE ANDORRANE"
"BAR-TEAS"

LES ESCALDES

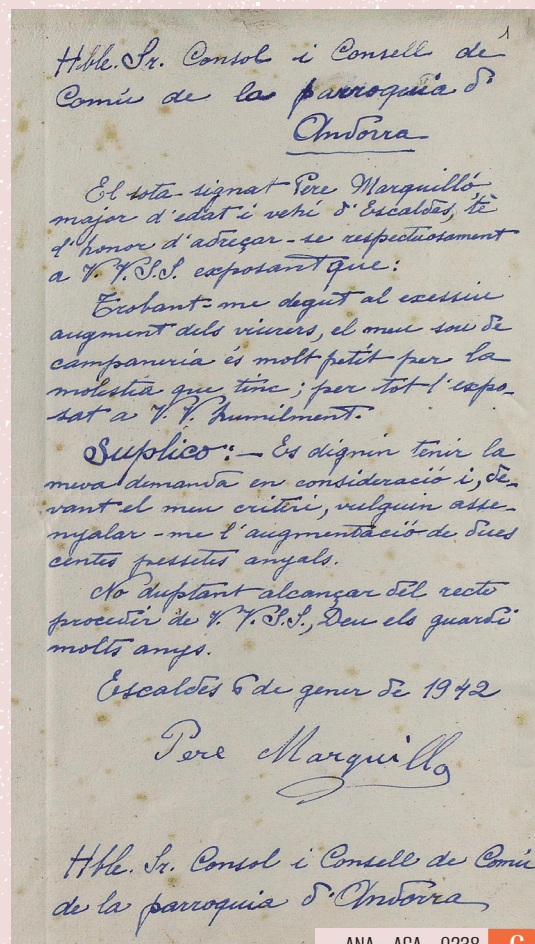
AHEE_Programa de la Festa Major del 1954

B

eclesiàstiques. Com a premi per haver vingut a avisar, la Bonaventura li donava un dolç.

L'any 1942, trobem un document en què fa una demanda d'augment de sou, un total de dues-centes pessetes anuals, per les seves tasques com a campaner, atès l'excessiu augment de feina (C).

Una vegada vídua, la Bonaventura Torres va seguir els passos del seu marit. Aquesta va rebre de l'Honorable Comú de la parròquia d'Andorra, l'any 1953, la quantitat de 1.500 pessetes en concepte de campanera i sagristana de l'antiga església de Les Escaldes (D). Sovint baixava una neboda seva d'Ordino per cuidar-la.

ANA_ACA_0238
Any 1942.

C

P. 035

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

Aquesta propietat va ser adquirida per la família Serra per engrandir la Fonda Serra i, posteriorment, el Rossend Vilà i la seva esposa, la Meritxell Pujal, amb qui es va casar el 1966, van comprar la propietat.

La casa va ser enderrocada —la vella casa pairal s'havia cremat— per construir-hi les noves Terrasses de cal Margarit (E). Aquestes terrasses complementaven l'oferta de l'Hotel Batllell (antiga Fonda Serra). Era una zona privilegiada amb bones vistes, on hi havia el servei de restauració, de copes i de ball. Molts turistes i gent del país hi anaven, però sempre sota reserva. Actualment, encara veiem les escales ben empinades, però no són les originals. Les van modificar per facilitar-ne l'accés i les van fer en format de ziga-zaga (F). ■

Bonaventura Torres, confece haver rebut del Caixé del Hoble. Comú de la Parròquia d'Andorra, la quantitat de mil cinc centes pessetes (1.500), en concepte de Campanera-Sacristana de l'Esglesia de Les Escaldes, durant l'any mil nou cens cinquanta tres.

Son Pessetes &1.500&

Les Escaldes a deu de Gener de mil nou cens cinquanta quatre.

P. O

Rosa Caranovas
27/10/72

Vist i conforme
per Cons. Engor
J. Romà

ANA_ACA_3006.
Any 1954.

D

QUART DE LES ESCALDES / ENGORDANY
REGISTRE D'ENTRADA
Data: 6 Novembre 1972
Nº.

205/72

Molt Honorables Senyors :

VISTA:

S'autoritza a la recurrent
procedir a l'enderrocament
que sol·licita.

LES ESCALDES/ENGORDANY,
7 de novembre de 1.972.

p.o. de l'Hoble. QUART

El Secretari

[Signature]

La que sotasigna Na : MERITXELL PUJAL i MUX,
major d'edat, casada, de nacionalitat andorrana
i veïna d'Escaldes, amb domicili a l'HOTEL CONTI-
NENTAL, davant de VV. HH. SS. acudeix i, amb la
major consideració i respecte :

EX POSA :

Que és propietària de l'immoble radicat en aquesta
vila, barri d'Engordany, al costat de la Fonda
Serra, i conegut amb el nom de : " CAN MARGARIT".

Que desitja procedir a la corresponent demolició
de l'edifici avants esmentat, als efectes de cons-
truir, " a posteriori", una nova edificació en
dit solar.

Que, per tot lo avants exposat a VV. HH. SS. molt
atentament :

S U P L I C A :

Vulguin donar com admesa la present, i en mèrits
de quant antecedeix, a VV. HH. SS. molt atenta-
ment prega, tinguin a bé concedir-li la pertinent
autorització per portar a terme els treballs de de-
molició que s'interessen.

Es gràcia que espera merèixer del recte procedir de
VV. HH. SS. quina vida Déu guardi molts anys.

Escaldes 6 de Novembre de 1.972.

Amb el meu consentiment marital:

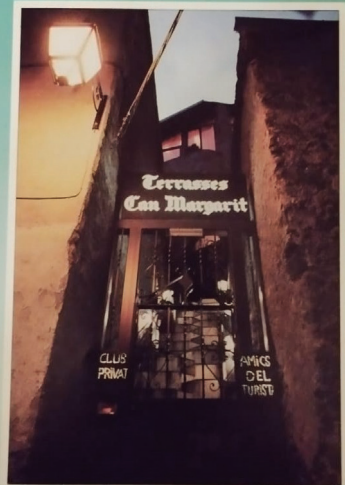
MOLT HONORABLE QUART. ESCALDES - ENGORDANY

AHEE_D205_1972

E

Can Margarit

ESCALDES-ENGORDANY
PRINCIPAT D'ANDORRA

i une bonne harmonie
Un mélange d'art et de
gastronomie!

F Fons: Família Vilà Pujal.

NÚM. 11

Cal Canaro

PROPIETARIS

Anomenada com a cal Genaro l'any 1910, el seu propietari era el Genaro Guilló. L'any 1950 alguns documents citen la casa com a cal Genaro, però s'inscriu majoritàriament com a cal Canaro i el propietari es registra com a Canaro Guilló.

En el Llibre de la Quèstia de l'any 1939, la propietat consta com a Cordoñé, a l'igual que en el Registre de Contribució dels anys 1954 i 1964.

L'any 1953, el contribuent passa a ser el fill, Daniel Guilló. Aquest es va casar amb una senyora de nacionalitat francesa i van tenir una filla i un fill. Només venien els estius, però no s'allotjaven a la casa del carrer d'Engordany, sinó que passaven els estius en una propietat que tenien al Trillà de Sant Julià de Lòria.

DESCRIPCIÓ

La casa era molt petita i tenia dos nivells d'alçat. Actualment, la casa té la mateixa estructura que abans, però la planta baixa no està habilitada per a comerç. Està en el llistat de béns inscrits en la classe "Edificis inventariats" del Comú d'Escaldes-Engordany.

P. 037

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Canaro. Any 2025.

UBICACIÓ

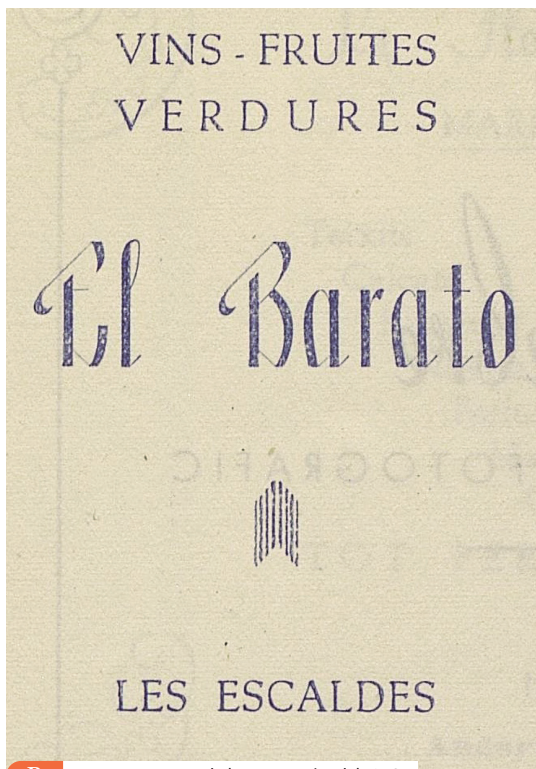
Carrer d'Engordany, núm. 11.

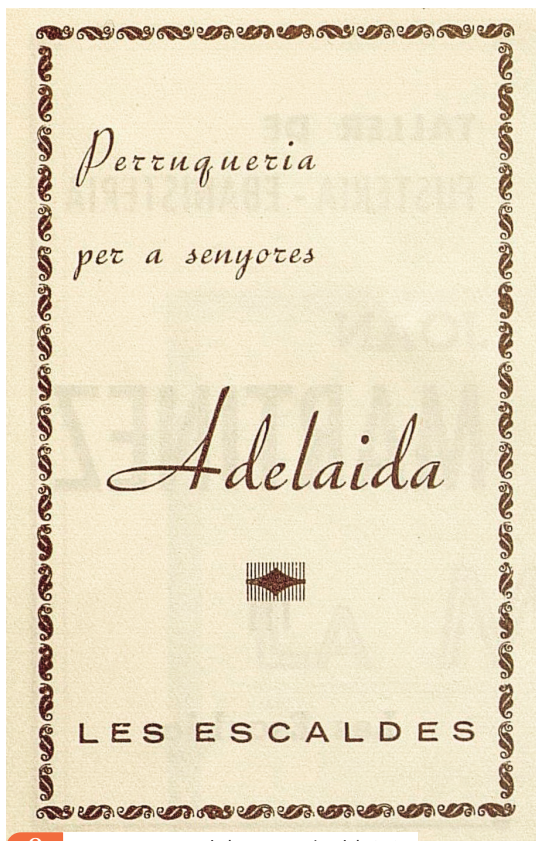
A

Fons: Joan Burgués Martisella.
Al fons, la casa de cal Canaro. Any 1960.

B AHEE__ Programa de la Festa Major del 1950

C AHEE__ Programa de la Festa Major del 1953

L'edifici ocupa una situació estratègica, a cavall entre el carrer d'Engordany i la Drecera. Dona una perspectiva de gran interès per a l'observador que prové del pont d'Engordany **(A)**.

ARRENDAMENT DE LA CASA

A finals dels anys 1940, hi va obrir les seves portes el comerç El Barato, regentat per la família del Vicenç Blasco que, anys més tard, van marxar al carrer Santa Anna. L'any 1947 surt la seva esposa, la Catalina Mayà, com a contribuent **(B)**.

L'any 1954, en el Registre de Contribució, consta l'Adelaida Vila com a contribuent. Primer havia treballat a l'Hotel Termas i després va obrir la perruqueria i, molts cops, l'ajudava la Pilarín Bazan, coneguda pels ciutadans com la *rentacaps*. La Pilarín també va fer de model de l'escultor Josep Viladomat **(C)**.

Per anar a la perruqueria, s'havia de baixar unes escales i s'accedia a una sala petita, on hi havia la perruqueria i, al fons, hi havia una porteta que sempre estava tancada, perquè era l'habitació de l'Adelaida. La perruquera era del mateix poble que la llevadora Mariona, de Bescaran, i anava cada dia a menjar a cal Marió. Anys més tard, la perruqueria Adelaida es va traslladar a cal Vidal, a l'avinguda Príncep de Gaulle, núm. 19, i, l'any 1967, s'hi va obrir un bar, el Bar Castro, que va estar en funcionament només dos anys.

En marxar l'Adelaida, hi va viure l'Emília Rey i, del 1983 al 1996, la Isabel Vázquez. En aquesta última època, a la part de baix hi havia un lavabo, a l'entrada un menjador i la cuina. Els pisos de dalt eren habitacions. ■

Cal Marió

PROPIETARIS

L'any 1910 el propietari era el Josep Bacó Calva de cal Marió, que es va casar amb la Dolors Albós Caubet, la llevadora nascuda a cal Genís de Bescaran i més coneguda com la Mariona (A). El matrimoni va tenir dues filles: l'Antonieta, que es va casar amb l'Enric Bons de cal Galitxó, i la Dolors, que es va casar amb l'hereu de cal Barracà, el Marcelí Besolí.

Cal Marió també tenia una borda a Engordany i als Vilars, on viuen actualment els descendents de cal Barracà.

Els de cal Barracà van tenir tres fills: l'Avelina, el Marcel i el Joan. El Marcel es va casar amb la llevadora Martina Xoy, que va ajudar la seva àvia, la Mariona. La Martina venia de Noves de Segre i va ser cridada pel síndic per fer una entrevista, perquè es demanava la presència d'una llevadora titulada. La Martina va acceptar i es va allotjar a cal Marió, on va conèixer qui seria el seu marit. Aquest és l'exemple d'una de les moltes parelles que es van unir en aquesta casa.

L'altra filla, l'Avelina, es va casar amb el Javier Mulet, que era un refugiat de Lleida que va venir també a cal Marió.

En morir els padrins, la casa es va tancar el 1969 i va quedar en mans d'un dels seus nets, el Joan Besolí Lluelles, qui finalment la va vendre el 2015.

DESCRIPCIÓ

La casa pairal s'havia transformat en fonda i presentava dos nivells d'alçat, més el cap de casa.

Als baixos de la casa hi havia una botigueta de la qual es cuidava la Mariona. A l'entrada, s'hi trobava un taulell petit i, al seu darrere, sobresortia una pedra de la penya que servia perquè la Mariona s'assegués. Darrere la botigueta, hi tenia un petit rebost.

Al primer pis, hi havia un menjador amb una llar de foc i una taula molt llarga. La cuina era oberta. Els que s'allotjaven a la fonda feien els seus àpats al menjador. El sastre, Josep Pubill, ens explicava que es feien torns a l'hora de menjar, perquè hi havia molta gent treballadora que hi anava a dinar.

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Marió. Any 2025.

UBICACIÓ

Carrer d'Engordany, núm. 12.

Al segon pis, hi havia dues habitacions: una habitació per a dues persones, que l'ocupaven els germans Pubill i, l'altra, de tres llits. Al costat hi tenien una sala. De lavabo, només n'hi havia un, sense dutxa.

Al cap de casa, hi havien instal·lat matalassos per a la gent que venia de fora.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

La Dolors Albós Caubet, per sempre més anomenada com *la Mariona*, no només tenia a càrrec la fonda, sinó que es cuidava dels parts de les dones de la parròquia, a qui sempre portava una tassa de caldo i, pel que sembla, una copa de xampany. Era llevadora i va estar exercint més de 60 anys. Més tard, la llevadora Martina, l'esposa del seu nét Marcel, la va ajudar als parts.

El Josep Bacó Calva era pagès i pastor **(B)**.

P. 040

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

El 1969, el Joan Besolí Bacó va demanar d'obrir la Immobiliària Besolí, que canviaria d'ubicació l'any 1978 a l'avinguda Carlemany, núm. 87 **(C)**.

Actualment, la casa està totalment reformada amb els nous propietaris.

PUNT DE TROBADA I SERVEIS

A la Fonda Marió sempre hi havia molta activitat. S'hi allotjaven persones vingudes de les terres de Lleida. S'hi van hostatjar, entre d'altres, els germans Pubill, els sastres d'Escaldes; el Rossend Ricart Pedrico, que exercia com a fuster a Escaldes; el Torralba, que era carter; el Serafi, que treballava com a enginyer de FHSA, etc.

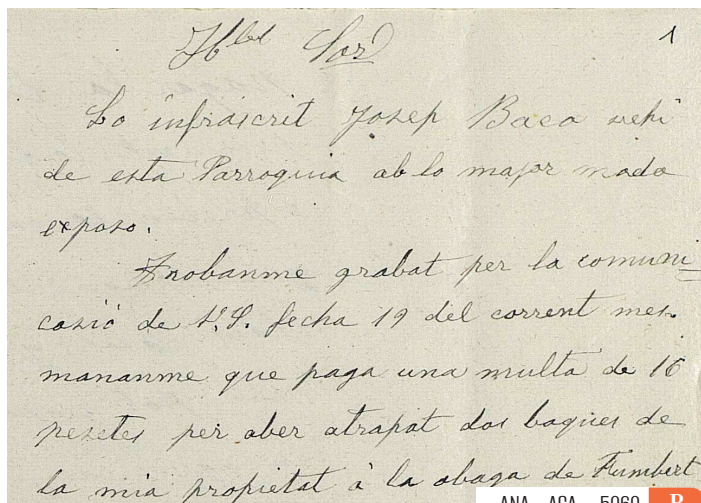
Tot i les petites dimensions, a la fonda s'hi trobava de tot. Tenien bacallà, que estava penjat per assecar-se, i també congre.

Durant els anys 1940-50, cada dimarts i divendres, la Mariona agafava l'autobús a la plaça

Fons: Joan Burgués Martisella.
Dolors Albós, Josep Bacó i la filla Lola, coneguda com la Barracana.

A

ANA_ACA_5060

B

de Les Escaldes, actual plaça Santa Anna, per anar a la Seu d'Urgell. Molts cops l'acompanyava en Josep Palmitjavila, propietari del Comerç Palmitjavila, botiga de comestibles del carrer Estret. Anaven cap al mercat de la Seu d'Urgell a comprar conills, gallines, fruites, verdures, ous, llonganisses, etc. Abans d'agafar l'autobús, la Mariona feia una parada a la Carnisseria Xurrina i portava una plata amb all i julivert, i un parell d'ous, perquè li posessin la carn. I així, amb una mica de pa mullat amb llet, en feia una bona pilota i ja tenia el dinar preparat per aquests dies de compra. Quan arribava a Escaldes, el primer que feia era vendre els productes al mercat que es feia davant de l'església i el que sobrava ho portava a la botigueta. Eren molts els ciutadans que anaven a comprar a la Fonda Marió. ■

DECRET N° 13/70.

HONORABLES SENYORS.-

VISTA: S'autoritza al recorrent l'obertura d'un comerç, tal com sol·licita, prèvia autorització del M.

. Consell General, subjectant-se a les disposicions vigents i a les que es puguin dictar del País i del Quart.

LES ESCALDES/ENGORDANY,
12 de febrer de 1.970.

p.o. de l'Hoble. QUART
El Secretari

Antoni Aleix

El que sotasigna En. Joan BESOLI BAC major d'edat, casat, del comerç, veí de Les Escaldes Engordany i domiciliat al carrer Mossen Guillem Adellach, de Nacionalitat Andorrana i titular del Passaport n° 1062 a VV.MM.HH.SS., amb tot respecte i consideració,

E X P O S A :

Que el sol·licitant desitjaria obrir en aquesta vila ~~XXXXXX~~ en un local de la seva propietat radicat a la casa Marió d'Engordany, una Agència Immobiliària dedicat a la compra i venda de terrenys Xalets i apartament.

Que dit negoci anirà totalment baix la seva responsabilitat i direcció baix el nom comercial "IMMOBILIÀRIA BESOLI".

Es per tot el que humilment,

S U P L I C A :

Que havent per entrada la present demanda es dignin admetre-la i en mèrits a la mateixa acordar la petició formulada en la part expositiva i autoritzar l'obertura de dita Agència Immobiliària.

Es ~~per~~ gràcia que espera merèixer del recte procedir de VV.MM.HH.SS. la vida de les quals Déu guardi molts anys.

LES ESCALDES-ENGORDANY, 28 Novembre 1969.

El Sol·licitant.-

Joan Besoli

P. 041

Cal Barracà

PROPIETARIS

Se cita cal Barracà al Registre de Contribució a partir de l'any 1944, propietat del Marcel·lí Besolí Babot. Anteriorment, estava registrat com a casa Massianet (en alguns registres consta com a Macianet) i el contribuent era el Macià Maestre.

L'any 1947, sortien com a contribuents de les dues cases, la Massianet més la del Barracà i, l'any 1949, apareixia només cal Barracà i com als seus contribuents el Marcel·lí Besolí Babot i el seu fill, el Marcel Besolí Bacó.

L'any 1949 ens consta el traspàs de la propietat de Macià Maestre (Massianet d'Escaldes) al Marcel·lí Besolí Babot (A).

El matrimoni de cal Barracà va tenir tres fills: l'Avelina, el Marcel i el Joan. En aquesta casa, hi van viure sempre els padrins, el Marcel·lí Besolí Babot i la Dolors Bacó, així com el fill, el Joan. Aquest molts cops seia al pedrís de la Drecera (carrer de sota) i es posava a cantar.

La Dolors Bacó Albós, coneguda com *la Barracana*, feia les coques masegades que se subhastaven pels Encants de sant Antoni. Les amassava i les portava al forn de llenya del Fajardo, tot i que eren conegudes popularment com les *Coques de la Mariona*, perquè era filla de cal Marió.

Actualment, la propietària d'aquesta casa és l'Avelina Besolí.

DESCRIPCIÓ

A la part de baix de la casa hi havia un safareig particular i una cort; allà, hi mataben algun porc. Després hi havia dos nivells d'alçat: el primer era la zona habilitada per al comerç i el segon era on feia vida la família.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

Els propietaris es dedicaven a la pagesia i a la ramaderia. Tenien bestiar, com ara vaques i eugues que pujaven cap a la vall del Madriu-Perafita-Claror, on tenien propietats a l'estany Serrer i a Fontverd.

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Barracà. Any 2025.

UBICACIÓ

Carrer d'Engordany, núm. 13.

La casa tenia força desnivell, perquè donava, per una banda, al carrer d'Engordany i, per l'altra, a la Drecera, que feia baixada.

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

Als anys setanta, es porta a terme una reforma de la casa, perquè s'havia d'habilitar per a l'estada permanent dels padrins i l'oncle Joan de cal Barracà, que en aquell moment vivien a la zona dels Vilars.

L'any 1984, la propietària, l'Avelina Besolí Bacó, demana de fer-hi reformes menors.

ARRENDAMENT DE LA CASA

L'any 1957, el Marcelí Besolí Babot demana l'obertura d'un comerç de *tocineria* i alimentació en general als baixos de cal Barracà, i demana de fer una claveguera fins al riu Valira (B).

L'any 1960, el Marcelí sol·licita l'autorització per obrir una carnisseria al mateix

comerç, que serà regentada pel Josep Xoy, germà de la Martina, casada amb el Marcel Besolí Bacó, llevadora de la parròquia a qui va conèixer a casa dels seus padrins, a la Fonda Marió. La família venia de Noves de Segre i el bestiar de la carnisseria el tenien també en aquella localitat. La carnisseria va estar oberta només uns dotze anys arran de la mort prematura del Josep (C).

Durant la dècada dels anys 60 i 70 es van habilitar dos locals als baixos. Es va obrir la Peixateria del Sol, el Comerç Segura, el taller expositiu de reproduccions artístiques de la Paquita Lluelles i el Comerç Rodríguez, entre d'altres. ■

sete al projecte de la Font de la magnesia.

X Traspas a Sr. Marceline Besoli Babot de Escaldes a (Barraca) la Casa de les Escaldes y la Finca Santa y Hortalet.

Traspas al Sr. Lluís Garcia un cert a la partida dels

A AHEE_0386_1949

283.-

Hbl. Quart Les ESCALDES ENGORDANY

El que sota signe en Marceli Besoli Babot, casat major dedat i veí de les Escaldes a aquesta Hbl. Corporació acut i em el major respecte Expose. Que volent posar un comerç de tocineria i alimentació en general a la casa dita Barracà, demane la corresponent autorització per a obrir dit comerç. Faig constar que anira baix la meua responsabilitat, i que totes les operacions que es facin seran realitzades a nom meu o seran fetes directament pel demanant. Gràcia que espere mereixer de aquesta Hbl. Corporació quina vida Deu guardi molts Anys.

A ESCALDES Engordany el 30 Jener 1957

P.O. M. Besoli

B AHEE_0283_1957

H.BLS. SENYOS

El que suscriu en MARCELI BESOLI BABOT Propietari de Casa Barraca devan de aquesta Hbl. corporació i am el major respecte sol·licita.

Que tenia una botigueta oberta en la mateixa casa Autoritzada per la venta de tocino, demane li sigui concedida la deguda Autorització per CARNISERIA en la mateixa botigueta, subjectant a totes les disposicions de aquesta Hbl. Corporació i del Molt Hlt. Consell General.

Faig constar que anira baix la meua responsabilitat i que totes les operacions que es facin seran realitzades a nom meu o seran fetes directament pel demanant.

Gràcia que espere mereixer del recte procedir de Aquesta Hbl. Corporació quina vida Deu guardi Molts Anys.

ESCALDES 6 de Mai de 1960

P.O. M. Besoli

C AHEE_0462_1960

Cal Quelo

PROPIETARIS

L'any 1910, el Pere Serra, anomenat *el Jove Quelo*, era el propietari de cal Quelo i, l'any 1945, quedava registrat com a propietari el seu fill, Celestí Serra Sansa.

El Celestí va conèixer la seva esposa, la Susana Comella, a Acs-dels-Tèrmes. El matrimoni va tenir dos fills i quan la filla, la Susagna, tenia uns dotze anys van venir a viure a Andorra, a la casa dels padrins, a la Fonda Serra (A).

El 1977, el Celestí Serra Sansa va cedir i traspassar a favor d'en Rossend Vilà Suñé l'explotació de l'hotel, juntament amb tots els drets i servitud. Va demanar donar de baixa el seu nom i inscriure el nom del nou explotador (B).

Finalment, a principis del segle XXI, la família Vilà va decidir tancar i traspassar la propietat a la família Vilaginés.

P. 044

DESCRIPCIÓ

Era una fonda petita, però molt endreçada. Als baixos hi havia un petit comerç i s'accedia al primer pis per unes escales de fusta on s'hi trobava una sala gran, ampla, i la cuina. Al segon pis, hi tenien tres habitacions, on vivia la família. La Susagna Serra Comella explicava que ella compartia l'habitació amb la seva padrina Quela (C).

Al cap de casa, hi havia més llits, on s'allotjaven la gent de pas, la gent de muntanya i, dècades més tard, els turistes francesos (D).

PROFESSION DELS PROPIETARIS

Celestí Serra era electricista, va ser l'encarregat de la central elèctrica de Cabdella i a Andorra va treballar a FHSA (Forces Hidroelèctriques d'Andorra), juntament amb l'Antoni Albós (E).

La Susana Comella, com moltes de les dones d'aquest carrer d'Engordany, era molt bona cuinera. Molts treballadors anaven a tastar les seves delícies culinàries, com els peus de porc amb anís, albergínies farcides, trinxat, escudella, allioli de codony i melmelades de gerds, entre d'altres (F).

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Quelo. Any 2025.

UBICACIÓ

Carrer d'Engordany, núm. 14.

FONDA SERRA

(a) CELESTINO

LES ESCALDES

A AHEE_Programa de la Festa Major del 1949

Decret 20/44
Rosa Vila Suñe
Hotel Batllewell
Engordany, 14

VISTA: S'autoritza al recorrent l'obertura d'un Hotel, tal com sol·licita en la present, prèvia autorització del M.I. Consell General, subjectant-se a les disposicions vigents i a les que es puguin dictar del País i del Quart.

ESCALDES-ENGORDANY 25 de març del 1944

p.s. de l'Hoble. QUART
El Secretari

B AHEE_D020_1977

C Fons: Família Serra.
Susagna Serra i Josep Maria Arasanç.

F Fons: Família Vilà Pujal.

P. 045

FONDA

C. Serra

LES ESCALDES

E AHEE_Programa de la Festa Major del 1952

Decret 24/46
Celestí Serra Saura
Ampliació Edifici
C/ Engordany,

VISTA: S'autoritza al recorrent l'ampliació d'un Edifici, tal com sol·licita en la present, prèvia autorització del M.I. Consell General, subjectant-se a les disposicions vigents i a les que es puguin dictar del País i del Quart.

ESCALDES-ENGORDANY

p.s. de l'Hoble. QUART
El Secretari

12 de març de 1946

G AHEE_D027_1976

D Fons: Família Serra.
Celestí Serra i un refugiats espanyol.

Era una fonda on es feien tertúlies polítiques i, en els seus inicis, es feien els assajos del Pessebre Vivent d'Esteve Albert.

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

Als anys 1960, la família Serra va decidir ampliar la fonda gràcies a l'adquisició dels terrenys de cal Margarit.

L'any 1976 es van efectuar unes obres majors per foradar la penya i engrandir la fonda (G).

ARRENDAMENT DE LA CASA

El 1977, la família va traspassar la propietat de la Fonda Serra al Rossend Vilà Suñé, fill de la Teresa Suñé, que va treballar durant anys a la Granja Nevada de venda de llet situada al costat, a ca la Roseta del Nogué (H).

En Rossend va fer-hi reformes d'obres majors i, l'any 1977, hi va obrir un nou hotel, anomenat Hotel Batllell, que feia referència al nom d'origen de la seva casa pairal d'Almatret (Lleidà), el seu poble natal. Un hotel ampliat amb 135 m² per planta i un total de 22 habitacions

amb bany. Era un hotel molt familiar i amb un personal molt proper (I).

Als anys 80, va decidir ampliar l'hotel comprant la part del darrere de les feixes de cal Margarit per crear un dels seus projectes més anhelats, que va ser molt costós: les Terrasses de cal Margarit. Cal Margarit va esdevenir un club privat adjacent a l'Hotel Batllell i era un punt de trobada de copes, ball i gastronomia.

També era famós pel coco cremat de l'andorrà que preparaven. En Rossend, a més, s'havia inventat una història al voltant d'aquest coco cremat, amb un escaldenc que havia portat de Cuba mateix el secret de la preparació d'aquestes postres exquisides (J/K).

DIVERSOS

Rossend Vilà Suñé va encomanar un diorama de les cases del carrer d'Engordany del segle XVIII a l'artista Josep Colomé Mestres (L).

En aquesta àrdua tasca el va ajudar també el seu fill Josep. Pare i fill hi van treballar durant un any i mig per completar aquesta peça única. ■

SOLICITACIONS
L'H.B.L.E. QUART
DE
LES ESCALDES-ENGORDANY

Honorable Senyors:

77/1001

VISTA:

Tal com sol·licita, es dona de baixa el present Hotel e' el Registre d'aquesta Corporació, en data d'avui.

ESCALDES/ENGORDANY
25 de març del 1977.

PA DE L'H.B.L.E. QUART
13 Secretari

A l'H ble. Quart
ESCALDES-ENGORDANY

QUINT DE LES ESCALDES/ENGORDANY
REGISTRE D'ENTRADA
Data:
NP

DUPLICAT

El socasignat CELESTI SERRA I SANSÀ, major d'edat, del comarc, de nacionalitat andorrana i veí d'Andorra la Vella, Prada Ramon, Edifici Serra d'Or, compareix davant de VV.HH.SS. i, respectivament,

EXPOSICIÓN:

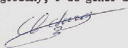
Que, havent cedit i traspassat a favor del senyor Rossend Vilà i Suñé l'exploració de l'hotel conegut amb la denominació de "Fonda Serra", situat al Carrer d'Engordany, nº 14, juntament amb tots els drets i servituds inherents a la seva explotació, m'interessa que sigui donat de baixa del meu nom i inscrit a nom del nou explotador.

Per tot el qual, a VV.HH.SS., respectivament,

SUPlico: Que, havent per presentada la present sol·licitud, vulguin admetre-la i, per consegüent, donar-me de baixa de l'exploració de l'Hotel "Fonda Serra" per a inscriure'l a nom del nou explotador senyor Rossend Vilà i Suñé.

Es gràcia que, per ésser de justícia, espero obtenir de VV.HH.SS. la vida dels quals Déu guardi molts anys.

Les Escaldes-Engordany, 5 de gener de 1.977./.

Fons: Família Vilà Pujal.
Rossend Vilà i la seva mare, Teresa Suñé.

J Fons: Família Vilà Pujal.
Rossend preparant el coco cremat de l'Andorra.

El coco cremat de l'Andorra

És un cremat amb història
És un acte de record
A aquell Andorra que estava a Cuba

Els Quintos d'Almatret
Que un dia vanen anar a Cuba a lluitar.
Als tres anys se'n van tornar.

Al 1898 i per Tortosariu Ebre amunt
Continuaren la seva existència,
A Almatret, "Poble de la Terra Ferma",
Recordant el "Calmant"
Que així anomenen al "Cremat".

Als presgüits al padri
Si a Cuba omne pelen aquells beuen cremat,
El "Calmant" ens el feia aquell Andorra
Alegre, generós i bo de recordar.
I d'on era aquell Andorra?
Que no hi era per lluitar?
Se que es deia Joan
I era d'Escaldes-Engordany.

Amb la desesperació i l'anorrança,
Joan era com un talisman
Entre "Coco, Rhum i Cana"
Joan ens calmanava
Amb aquell "Brebatge" reconfortant.

Alegria, camaraderia, familiaritat i generositat
Era la dinàmica d'en Joan.

I així la "Quinta del Padri" va quedar
Que ni canyes ni cocos
Ja més no podrien d'urdir
No obstant, continuaren recordant
A l'Andorra fent el "Calmant"
Tant a Almatret com a Tortosa
Amb els amics, marit o esposa
El "Calmant" és la millor cosa,
Sempre tets cantant
En un ambient molt cordial.

Des d'ací, a Escaldes-Engordany
Poble i casa d'en Joan
Volem festejar
Lo que a Cuba va passar
Amb el "Coco Cremat de l'Andorra"

Nova dinàmica tret
D'una antiga forma d'esser
A la manera d'en Joan.

MARCA APLICADA A PROMOCIONAR
el "Coco Cremat de l'Andorra" DE ON MARGARIT

EL COCO CREMAT DE L'ANDORRA

Dans le cadre de notre animation et de la promotion des "Terrasses de Can Margarit" la Direction de l'Hotel a le plaisir de vous faire revivre l'histoire du "Calmant" en souvenir de l'Andorran qui était à Cuba.

Les recrues d'Almatret, Régiment du Grand-Père, partirent un jour lutter à Cuba, et après trois ans de pénuries rentrèrent. En 1898, remontant par Tortosa, longeant la rivière Ebre, ils revinrent à Almatret, premier village de la "Terra Ferma" (Lérida) et continuèrent leur existence, avec le souvenir du "Calmant" dénommé Cremat.

Demandant au Grand-Père si à Cuba on faisait aussi cette boisson flambée, et d'où venait cet Andorran qui n'était pas à Cuba pour lutter, Je sus qu'il s'appelait Jean et qu'il était d'Escaldes-Engordany.

Contre le desespoir et le regret, avec les noix de coco, le rhum et la canne à sucre, Jean agissait, tel un talisman, et savait les calmer avec ce breuvage reconfortant. Galeté, camaraderie, familiarité et générosité, étaient la dynamique de Jean.

C'est ainsi que le Régiment du Grand-Père, fut à jamais marqué par les noix de coco, le rhum et la canne à sucre, ce dont ils ne purent jamais plus en disposer à leur retour.

Cependant, tout en se rappelant de l'Andorran faisant le "Calmant", tant à Almatret comme à Tortosa, avec les amis, mari ou épouse, le "Calmant" est la meilleure des choses, pour chanter tous en chœur, dans une ambiance très cordiale.

Déjà, ici à Escaldes-Engordany, Village et maison de Jean, nous voulons fêter et perpétuer avec vous, ce qui se passait à Cuba, en vous présentant notre "COCO CREMAT DE L'ANDORRA"

Ainsi d'une existence légendaire est née une nouvelle dynamique, à la manière de Jean!

K Fons: Família Vilà Pujal.

L Fons: Família Vilà Pujal.
Diorama creat per Josep Colomé Mestres.

Cal Xurrina

PROPIETARIS

Francesc Ros Riu, anomenat Sisco del Xurrina, casat amb Teresa Peiró Vila, coneguda com la Treseta, va fer construir el 1948, a sobre de l'era on avui es troba cal Xurrina, un edifici (A). Per fer-ho possible, la família Xurrina es va haver d'entendre amb cal Molines, per poder adquirir una part de terreny per construir-hi la casa on tota la família hi va viure, els pares i els fills: el Roger i el Sisquet. Passats els anys, el Roger n'esdevindrà el propietari.

DESCRIPCIÓ

L'arquitecte encarregat de la construcció de cal Xurrina fou l'andorrà Xavier Pla, fill de l'Hotel Pla, ubicat a la plaça Santa Anna d'Escaldes-Engordany. A diferència de les altres cases del carrer, és un edifici realitzat en granit i destinat a habitatge. Altres exemples d'edificis de l'anomenada "arquitectura de granit" de la parròquia són: l'antiga fàbrica de pells, la casa Duró, la casa Lacruz, la casa Palmitjavila, la casa Vidal, el garatge i el cinema Valira, l'hotel Carlemany, l'hostal Valira, la presa i la caseta del guarda de Ràmio.

Actualment, l'edifici és un bé integrat a l'inventari del patrimoni cultural del Principat d'Andorra.

Cal Xurrina era un edifici on, als baixos, hi havia dos espais, un destinat a un local comercial i l'altre a vivenda, que quedaven dividits per unes escales. A una banda, a tocar de cal Barracà, hi havia la llibreria Gispert i, a l'altra banda, hi havia una sala menjador, on feien vida els padrins de cal Xurrina (B).

L'habitatge constava de tres pisos d'alçada. Als baixos i al primer pis, hi vivia la família Xurrina; al segon pis, hi residia la família Capdevila i, al tercer pis, la Susagna Serra Comella i el seu marit, el Josep Maria Arasanz Fondevila. Quan la família Capdevila va marxar, s'hi va instal·lar la família Pérez Font que va regentar el comerç del Pont.

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Xurrina. Any 2025.

UBICACIÓ

Carrer d'Engordany, núm. 15.

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

L'any 1985 la propietària de cal xurrina, la Teresa Peiró Vila, va sol·licitar al Comú d'Escaldes-Engordany, fer obres de reparació dels interiors (C).

ARRENDAMENT DE LA CASA

La Llibreria Gispert estava regentada pel Baltasar Gispert Sandoval i la seva família, que arran de la Guerra Civil Espanyola es van establir a Andorra. Els Gispert ja coneixien el país perquè havien vingut com a turistes i s'havien allotjat a l'hotel Casino, on jugaven a tennis.

L'esposa del Baltasar Gispert era qui atenia els clients, mentre ell es passava hores i hores llegint al fons de la llibreria i es relacionava amb persones erudites.

A la Llibreria Gispert, els infants hi anaven a comprar i també, molts d'ells feien les típiques malifetes d'obrir la porta i marxar corrents. Tots ells tenen el record d'haver-hi comprat regalèssia, tebeos, cromos, llibres, paper de cel·lofana, etc. (D).

En Baltasar, que era escriptor, va néixer a Barcelona el 1900, on hi va estrenar algunes

obres teatrals i va col·laborar en diverses publicacions periòdiques. Ens ha deixat com a llegat els reculls poètics *De les valls als cims*, *Esvorancs*, *Vora la llar* i *L'estel lluminós* (E).

Sembla que l'escriptora francesa Isabelle Sandy, autora d'*Andorra o els homes d'aram*, entre altres novel·les, coneixia la família Gispert i quan venia a Andorra els visitava.

El matrimoni va tenir dues filles: la Rosa que va morir molt jove i va treballar al comerç Lyon de ca l'Hoste (davant de l'hotel la Terrassa), propietat del nebot del Baltasar Gispert. Al comerç Lyon s'hi venia roba de dona.

L'altra filla, la Núria, va treballar a la llibreria fins que aquesta va tancar a primers dels anys seixanta. Després, va marxar cap a França.

La Núria va conèixer al seu espòs al carrer d'Engordany. Era d'una família francesa, com moltes d'altres, que venien a passar els estius a Andorra i s'allotjaven a l'Hotel Espel.

El Baltasar Gispert consta com a contribuent d'aquesta llibreria de l'any 1950 fins al 1959, després ho serà la seva vídua, a partir del 1960, fins que es va tancar el negoci cap al 1962-63. ■

P. 049

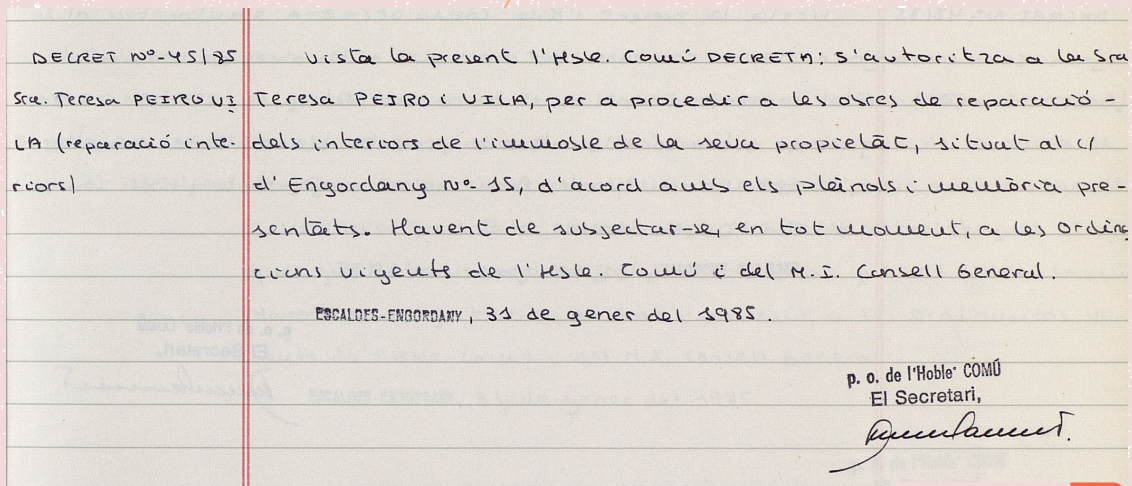
ANA_FJR_0090

A

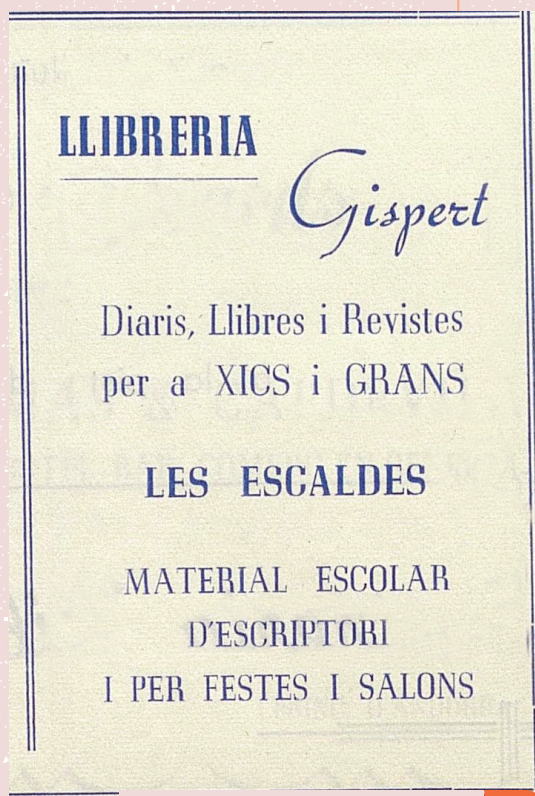
ANA_FL_0078

B

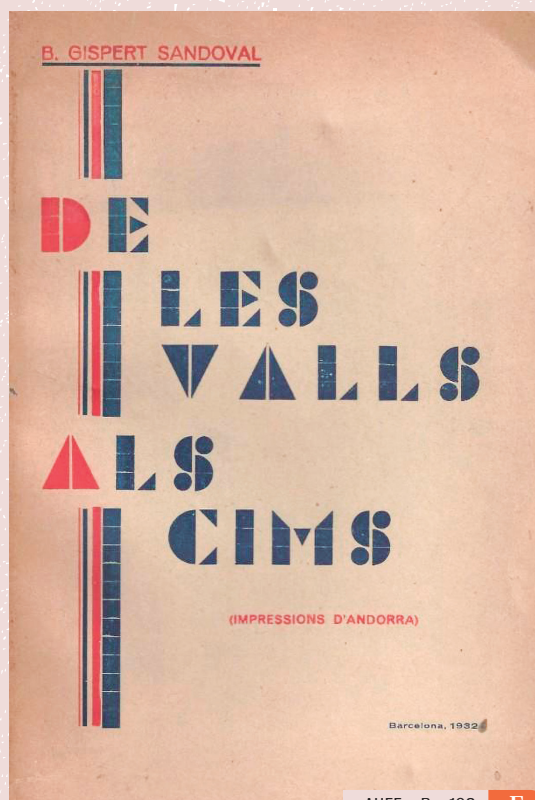

AHEE_D045_1985 **C**

P. 050

AHEE_Programa de la Festa Major del 1950 **D**

AHEE_R_103.
Any 1932. **E**

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Ca la Roseta del Nogué. Any 2025.

NÚM. 16

Ca la Roseta del Nogué

PROPIETARIS

Al cadastre del 1910 i del 1950 consta com a propietari el Miquel Vilaginés Graells, casat amb la Rosa Trullà, que va comprar la casa l'any 1909 a la família de cal Pordiós.

Popularment se la coneixia com a casa Basté, segurament aquest nom provenia de l'ofici que exercia l'antic propietari. El baster era qui s'encarregava de fer peces artesanals per als animals, bàsicament per a les feines agrícoles i per al transport de mercaderies. També van comprar el palleró, l'hortet i, uns anys més tard, ca la Manuela, ja que els seus hereus vivien a França. El palleró era una cort on se solia guardar l'herba i la palla. Només tenia una planta que posteriorment es va edificar. Ca la Manuela era una caseta molt petita i es deia així perquè hi vivia una senyora amb aquest nom, molt simpàtica, que tot el veïnat apreciava. Era una casa molt concorreguda, perquè la Manuela era molt extravertida i pels carnavals la gent del poble anava a casa seva a disfressar-se d'arlequins. A ca la Manuela, el padrí Vilaginés hi guardava els conills i les eines. L'any 1956, es va rehabilitar per fer uns pisos força petits i, més tard, cap a l'any 1986-87, van anar a viure-hi la Maria Rosa Vilaginés Fumanal i l'Agustí Font González.

El nom de Roseta del Nogué prové del fet que la Rosa Trullà procedia de can Nogué (avui dia en diuen Noguer), una casa situada al camí que va de les Caldes a Engolasters i que està documentada amb la Concòrdia datada del 1726. Segurament feia referència a l'arbre que dona nous, el noguer.

El seu fill, Miquel Vilaginés Trullà, que era forner, va anar a viure amb la seva muller, la Virgínia Fumanal, i la seva filla, la Maria Rosa, a l'edifici on hi havia el forn de pa Vilaginés, propietat de cal Muntanya.

Amb la mort de la padrina, el 1949, la Maria Rosa va anar a viure a ca la Roseta del Nogué per fer companyia al seu padrí Miquel (A). En el moment en què la família Muntanya decideix enderrocar la casa on tenen el forn Vilaginés, aquests se'n van a viure a ca la Roseta del Nogué, mentre duren les reformes.

UBICACIÓ

Carrer d'Engordany, núm. 16.

P. 051

A Fons: Vilaginés Fumanal.
Maria Rosa Vilaginés davant de ca la Roseta del Nogué. Any 1943.

B ANA_FJR_0166

DESCRIPCIÓ

Segons explica l'historiador David Mas Canalis en el seu llibre *La casa andorrana tradicional*, una de les seves bigues, avui desapareguda, indicava que va ésser aixecada l'any 1715. L'any 1876 segurament van adquirir un pati de la propietat de cal Redolaina i van fer la balconada de ferro, on es veu la data.

L'any 1908, la casa va canviar de propietaris en ésser adquirida per una cabalera de can Nogué. Els nous propietaris van compartimentar-ne els pisos i aixecar-ne la teulada; d'aquestes obres sorgiren unes golfes. A la planta baixa hi havia dues entrades: una corresponia a la botiga i l'altra donava a l'escala **(B)**.

La configuració del terreny va permetre la construcció, a aquest nivell, d'un annex sobre un replà de la penya afegit a la part posterior de la casa. Aquest annex era el conegut palleró, que venia a cobrir la necessitat de dependències per al bestiar, situades normalment a la planta baixa, però en aquest cas estava ocupada per la botiga-taller. Estava dividit en dos espais: l'un era una cort per als porcs i l'altre feia de paller, però després va ésser transformat en habitació amb una porta d'entrada des de l'interior.

Segons explicava la Maria Rosa Vilaginés Fumanal, el seu pare havia de picar pedra de la penya per anar ampliant la casa i així fer un lavabo a la part del darrere del primer pis. A l'anomenat palleró, a la part de darrere de la casa que era una cort, van fer-hi reformes, així com a ca la Manuela. Eren cases petites que es trobaven darrere del carrer d'Engordany.

Actualment es manté la mateixa estructura externa i està registrada a la llista de béns inscrits en la classe "Edificis inventariats". Podríem dir que la casa segueix formalment els cànons de la casa pairal tradicional, però hi conviuen traces més rústiques, com el ràfec volat, i gestos expressius més moderns, com els decorats de les cantonades imitant carreus o el volat armat del balcó.

ARRENDAMENT DE LA CASA

A l'inici hi va haver la perruqueria Adelaida, que —segons expliquen— va ser la primera perruqueria d'Escaldes. Era un local molt petit i, pujant unes escales de fusta, hi havia una zona habilitada per a dormir-hi. Al cap d'uns anys l'Adelaida es va traslladar a la casa del davant, a cal Canaro (C).

L'any 1955, el Pere Font obria la Granja Nevada, local on es venia llet, formatges i mantega, entre d'altres (D/E). Més tard, cap al 1957, hi va treballar la Teresa Suñé i el seu fill Rossend Vilà. La Teresa anava a repartir la llet per diverses cases i hostals de la parròquia.

L'any 1968, es va traspasar el negoci a l'Antoni Viu Servent amb el nom de Granja Viu, que portaven la seva dona i la filla. L'espai era tan petit que no hi cabien més de tres persones a l'interior (F).

L'any 1973 es traspasa a l'Emília Rey Ares, que reobre el negoci amb el nom de Granja Rey i l'amplia amb productes de Galícia, de la seva terra, com ara xoriço picant, cansalada, a més de fruita i verdura. Un negoci amb 30 anys de vida, però que no tindrà continuïtat. ■

Perruqueria per a Senyores

Adelaida

Les Escaldes

C AHEE Programa de la Festa Major del 1951.

Hbles. Srs.

Pere Font Salvadó, major d'edat i veí de Les Escaldes al Hble. Quart atentament suplica:

Que vulgui donar-li l'autorització necessària per a pagar obrir a s'ón nom un comerç de lletoria i Granja, situat a la casa Roseta de Nogué d'aquest poble.

Gràcia que espero obtenir del recte procedir d'aquest Hble. Quart quina vida Deu guardi molts anys.

Les Escaldes, 28 de Febrer de 1.955

Hble. Quart de les Escaldes - Engordany

D AHEE D202_1955

Granja Nevada

D'EN PERE FONT SALVADO

LLETS, MANTEQUILLES, FORMATGES ESTRANGERS

LES ESCALDES

E AHEE Programa de la Festa Major del 1955

P. 053

MOLT HONORABLES SENYORS:

DECRET N° 93/68.

JA: S'autoritza al recorrent l'obertura d'un comerç tal com sol·licita, prèvia autorització del M. I. Consell, subjectant-se a les disposicions vigents i a les que es puguin dictar del País i del Quart.

LES ESCALDES/ENGORDANY,
23 de desembre de 1968.

P. de l'Hble. QUART
Secretari

El sotassignat En ANTONI VIU SERVENT, major d'edat, casat, de nacionalitat espanyola, veí de Les Escaldes. Avda. General De Gaulle - Casa Viu, resident a les Valls d'Andorra, des de l'any 1938, davant VV. HH. SS., atentament,

E X P O S A :

Que havent adquirit mitjançant traspàs al Sr. En Pere Font Salvadó, el comerç anomenat Granja Nevada, dedicat a la venda d'articles de formatges, llets, mantegues, etc.

Dit comerç en el succeïu s'anomenarà GRANJA VIU, i totes les operacions que es portin a terme seran fetes al meu nom i baix la meua responsabilitat.

Per tot lo exposat, a VV. HH. SS.,

S U P L I C A :

Es dignin concedir-me la oportuna autorització d'obertura de dit establiment, anomenat GRANJA VIU.

Deu guardi molts anys la vida de VV. HH. SS.

LES ESCALDES, 19 de novembre de 1.968.

Conformitat del
propietari:

Antoni Viu

Antoni Viu

F AHEE_D093_1968

Cal Ton del Quim

PROPIETARIS

La Rosa Fité Alís, pubilla de la casa, es va casar amb l'Andreu Altimir Tor de Vilamitjana del Cantó, els pares del qual vivien a Adrall.

La Rosa tenia dues germanes: la Maria de l'Hotel Palacín i la Ventureta.

El matrimoni va tenir tres fills: l'Antoni, l'Alexandre i la Ventureta. Malauradament, la Rosa va morir jove i la casa Fité va quedar en mans del vidu, l'Andreu Altimir Tor. Amb la Rosa Fité Alís va desaparèixer el cognom Fité que, durant més de tres segles documentats, va anar passant de generació en generació.

Abans dels anys 1950, l'heretà l'Alexandre Altimir Fité, després que l'hereu, l'Antoni Altimir Fité, renunciés a l'herència en marxar de casa per casar-se amb la Rosa Grau Minguell, de ca la Felícia.

Pel que fa a la Ventureta, va marxar a viure a França amb el seu espòs, el Fidel Font, a qui tothom anomenava Valentí i feia de pastor. El matrimoni va tenir dos fills, l'Albert i el Ferran, conegut com a *Fernan*. En tornar al país, van viure en aquesta casa.

L'any 1942, tant l'Alexandre Altimir com el Valentí Font consten com a contribuents en el Registre de Contribució i ho van seguir sent ambdós fins als anys 1960 (A).

DESCRIPCIÓ

La casa confrontava, per una banda, amb el prat del Molines i, per l'altra, amb la casa Xurina. La casa —que era molt petita, com totes

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Ton del Quim. Any 2025.

UBICACIÓ

Carrer d'Engordany, núm. 17.

Registre de la Contribució corresponent al any 1942 *la memòria* Riquesa

Casa	N.º	Nom del Contribuent	Arrendament	Tribut general	Riquesa Rustica 10%	Comerç 6%	Industria 6%	Riquesa Urbana directe	Manobra	Questia	Estrany	TOTAL
Reddains	156	Anton Torés		6	8.666				6	1.50		2.225
Con del Sun	157	Alexandre Altimir		6	9.590				6	1.20		2.380
>>	158	Valentí Font		6					6	0.90		1.390

A AHEE_1486
Registre de Contribució. Any 1942.

les que hi havia al carrer— constava de tres nivells i s'hi accedia per mitjà d'uns esglaons, perquè era més baixa. A la planta baixa, hi havia el menjador, la cuina i un petit rebost. Les habitacions estaven distribuïdes als altres dos pisos, on hi vivia la família Altimir Fité **(B)**.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

L'Andreu Altimir Tor es dedicava a la pagesia i a la ramaderia, mentre que el seu fill Antoni va exercir com a xofer d'autobús. L'Antoni va ser conseller general i portava els comptes del Quart d'Escaldes de manera altruista.

L'Alexandre va néixer el 1905 i va viure a la casa fins que va marxar a treballar a l'estranger. Com era el segon fill, i per tant cabaler, la seva vida havia d'anar encaminada cap a ser capellà. Als 11-12 anys va anar al seminari de la Seu d'Urgell, on s'hi va estar 5 anys.

Però la vida dona moltes voltes i ell tenia clar que no volia ser capellà i es va escapar del seminari per tornar cap a casa. Però quina seria la seva sorpresa en trobar que ja l'esperaven els seus pares i el capellà del poble, que el van convidar a retornar al seminari.

Un temps després, va deixar-ho definitivament i va marxar cap a Barcelona. Aviat va

B Fons: Joan Burgués Martisella.
Any 1967.

començar a treballar al Comerç Simó, que era un colmado molt important i, més tard, ho va fer a l'Hotel París, on va començar la seva passió per l'hoteleria. L'Alexandre era molt emprenedor i va decidir marxar cap a París, on va treballar en un restaurant molt conegut, Chez Bener (C).

En tornar al país, es va casar amb la Mercè Segalàs Fité i van obrir el Cafè Central.

Com era usual en aquella època, es podien exercir diverses feines. L'Alexandre era transportista, tant podia ser per al comerç com per al bestiar, i també portava la farina per a fer el pa en època de guerra. L'Alexandre era una persona que estimava molt el seu poble i li agradava la política. L'any 1936, va ser cònsol major del Comú d'Andorra i, per tant, del Quart d'Escaldes. Va tenir un segon mandat l'any 1944. A l'ensems, va ser elegit dues vegades conseller general els anys 1942 i 1950.

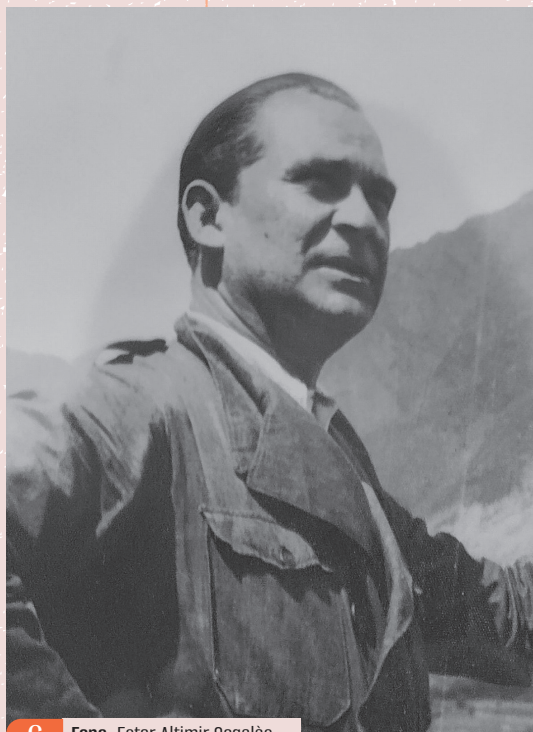
Als anys 1960, va obrir els Magatzems Altimir i hi va estar al capdavant fins que es va retirar.

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

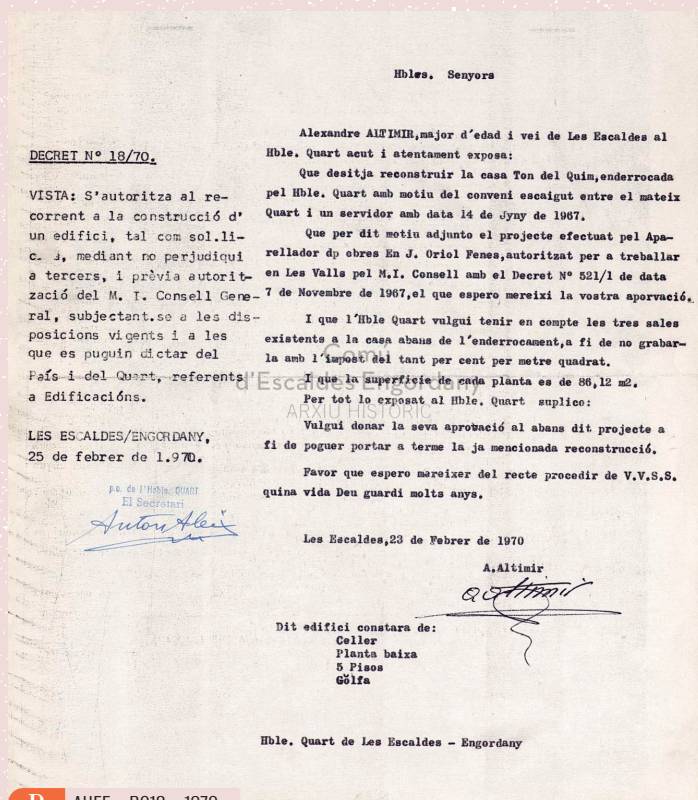
L'any 1967, es va enderrocar la casa per fer unes obres públiques d'aparcament, plaça i carrer. En aquell moment, el propietari, l'Alexandre Altimir, va sol·licitar la construcció d'un edifici amb un celler, una planta baixa, cinc pisos i les golfes. A partir d'aquesta reforma, la casa del Ton del Quim es documenta com a casa Altimir (D).

ARRENDAMENT DE LA CASA

Els baixos de la casa Altimir es van destinar a locals comercials, com a bars i restaurants. L'any 1971, va obrir les seves portes el Bar Creu Blanca del Joaquim Osete fins a l'any 1974. ■

C Fons: Ester Altimir Segalàs.
Alexandre Altimir Fité.

D AHEE_0018_1970

NÚM. 18-26

Ca la Pabilona

PROPIETARIS

Al segle XIX, el Jaume del Pere tenia el sobrenom de Pavilon. Trobarem el nom de casa inscrit de diverses maneres: Pabilona / Pavilona / Paviló.

Les dues cases són conegudes com a ca la Pabilona. El propietari de la primera, la del número 18, en el Cadastre del 1910 és el Ton del Metge **(A)**.

En el Registre de Contribució fins al 1949, la casa és anomenada Pabilona i la contribuent és la Dolors Mora Duedra, que tenia dos fills: la Lola i l'Antoni Babot Mora.

A partir del 1950 i fins al 1953, s'inscriuen com a propietaris tant la vídua d'Anton Babot de cal Ton del Metge com el Jaume del Pere **(B)**. El contribuent següent serà l'Antoni Babot Mora.

La casa número 26 surt registrada com a Pabilona i és la casa on residia la Dolors Mora Duedra, al primer pis.

La Lola Babot vivia a Barcelona, on treballava de portera davant de la plaça Vila de Madrid, darrere de Can Jorba. Era una dona molt treballadora.

L'Antoni era l'hereu i també vivia a Barcelona amb els seus fills.

La Dolors, en quedar-se vídua, va tornar a casar-se. Abans, quan es casaven en segones núpcies, s'obligava a convidar els veïns a un beure de moscatell i una mica de coca i galetes. La Dolors es va negar a convidar i el jovent va decidir fer els esqueflots, que consistia a fer soroll i molestar la parella de nuvis fins a l'església. En aquest cas, el jovent va seguir-los fins a l'església. I per sempre més li van fer malifetes i la feien enfadar.

L'hort es trobava en un terreny a sota del col·legi. Els infants llençaven les carteres al seu hort i la Pabilona els deia: "Entreu com a rucs i sortiu com a matxos".

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Ca la Pabilona. Any 2025.

UBICACIÓ

Carrer d'Engordany, núm. 18 i 26.

DESCRIPCIÓ

La primera casa, la del número 18, era com una cova. S'havien de pujar unes escales i al mig del replà hi vivia una família i després

P. 057

es continuava pujant escales per accedir als altres dos pisos. El sanitari quedava a fora. Tots els qui residien a la casa eren llogaters.

A la casa del número 26, hi vivia al primer pis la Dolors i hi havia quatre pisos més.

PROFESSION DELS PROPIETARIS

L'Antoni Babot va treballar amb el pare de la Conxita Lanao, el Jaume Lanao Damian, conduint un camió que transportava productes comercials, però més tard va marxar a viure a Barcelona (C).

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

Els anys anteriors al 1964 s'hi van fer reparacions.

ARRENDAMENT DE LA CASA

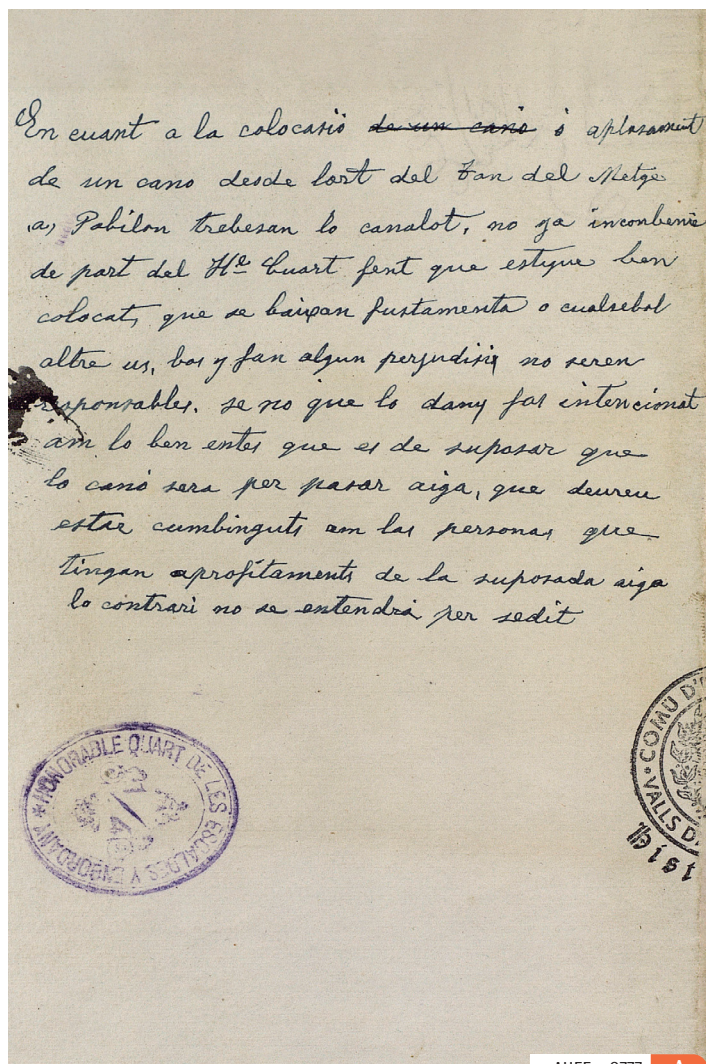
A la casa número 18, hi havia un comerç de cistelles anomenat popularment “Les Escaletes” i tots els turistes francesos compraven aquestes cistelles col·locades a les escales.

En un pis, hi havia viscut la família Mallol, que havien tingut el forn de pa a cal Xurrina.

A la casa del número 26, hi havia un forn regentat pel Francesc Llovera (consta en el Registre de Contribució que va estar actiu fins al 1942). Més tard, la Modesta Cadena de can Diumenge va tenir-hi una botiga **(D)**.

En morir la Dolors, les cases es varen tancar i el seu fill va llogar els baixos de les dues cases per a negocis diversos, bàsicament bars: el Bodega, el 1964 (Josep Rodríguez Medina); l'Aurora (Roberto Adrán Tarrio); el 1959, el comerç de comestibles del Joan Viladrich Ariet; el Gallina, el 1964 (Josep Rodríguez Hernandez); el Joana, entre d'altres comerços **(E)**.

Entre d'altres anècdotes, el Josep Anton Albós explicava que al Bar Gallina s'havia organitzat un joc a la roca. S'havia de disparar

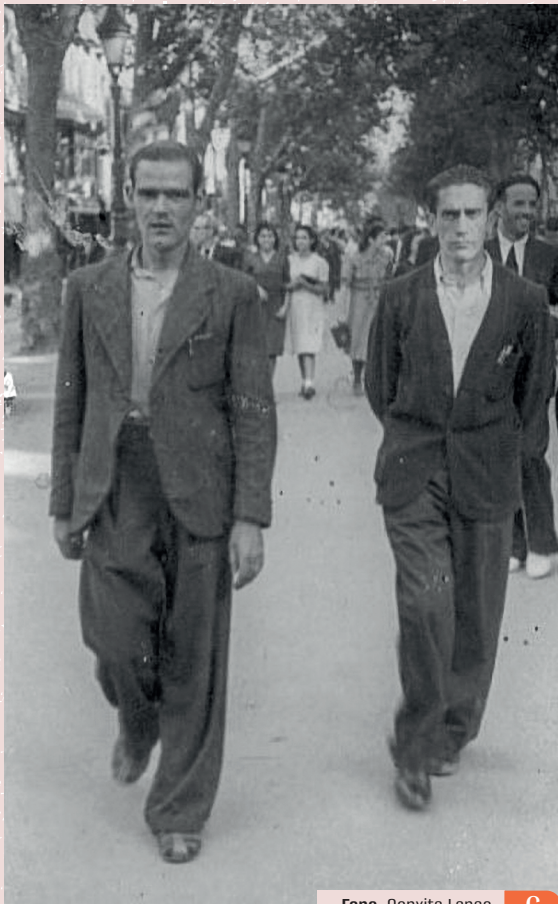
AHEE 0777 A

Propietari: Vda. d' Anton Babot (a) En del Metge i Jaume del Perez N.º 35

AHEE_1485 B
Cadastre del 1950.

amb una escopeta de fira una mena de diana que havien instal·lat a la roca i, si tocaves 4 o 5 cops, et convidaven a un gotet de vi.

La Isabel Vázquez va estar vivint de l'any 1973 al 1982 a la casa Pabilona número 26.

Fons: Conxita Lanao.
A la dreta, Jaume Lanao Damian i, a l'esquerra,
Antoni Babot, a Barcelona.

45.64

SOL·LICITACIONS
L'HBLE. QUART
DE
LES ESCALDES - ENGORDANY

Nº 000001

Honorable Quart de Les Escaldes-
Engordany

el 489

Vista: S'autoritza al recurrent a l'obertura d'un Bar-Bodega tal com sol·licita a la present; previa autorització del em. i del Consell General subjectar-se a les disposicions vigents, i a les que puguin dictar del país i de l'Hble. Quart.

Les Escaldes, 4 de febrer del 1964.

P.O. del Hble. Quart

El Secretari.

[Signature]

AHEE-0779-64

Josep RODRIGUEZ MEDINA, major d'edat, d'ofici paleta, de nacionalitat espanyola, resident a Les Escaldes-Casa Antoni Mas-, acudeixo per la present a aquesta Hoble. Corporació i amb tot el respecte,

E x p o s o : Que desitjaria obrir al públic un Bar-Bodega, en els Baixos de Casa Pabilona, propietat del Sr. Antoni Babot Mora, actualment tancats i en reparacions.

A quel efecte faig constar que dit establiment anirà baix la meua direcció i responsabilitat, o sigui que totes les operacions que es facin seran realitzades al meu nom o fetes directament per mi.

També faig constar que resideixo a les Valls des del 14 de Juny del 1952, o sigui des de fa més de deu anys, segons ho acredito amb el Certificat lliurat pel Sr. Cap de Palícia, que adjunto a la present.

Per tot el què a aquest Hoble. Quart, atentament,

S U P L I C O : Que vulgui concedir-me la corresponent autorització per a obrir al públic dit establiment, en el lloc indicat.

Gràcia que espero merèixer del recte procedir de Vs. Hables. Sries., quina vida Déu guardi molts anys.

Les Escaldes, 30 de Juny del 1964.

[Signature]

AHEE_0779_1964

P. 059

Nº 317.
Decret a favor de Modesta Cadeu a referent a l'obertura d'un Comerç
Baixa d'29.6.59

Vista: S'autoritza la recurrent per l'obertura del Comerç tal com sol·licita en la present mitjançant subjectar-se a les disposicions vigents i que's puguin dictar del país i del Hble. Quart.

Les Escaldes als 4 de Setembre de 1957

P.O. Del Hble. Quart

El Secretari

[Signature]

AHEE_1455_1957

Ca la Laieta

PROPIETARIS

Al Registre de Contribució de l'any 1950 consta el Josep Puig com a propietari de casa Laieta. El nom de Laieta el trobem escrit de diferents maneres: Yeta, Ayeta, Layeta, etc. Segons comentava la Maria Rosa Vilaginés, la casa es deia Laieta, perquè venia del nom de la senyora de la casa, la Marieta, i es va transformar amb Laieta. Abans, la casa havia estat propietat de cal Josep de Redolaina, que eren familiars amb els Laieta (A/B).

A partir de l'any 1968, consten en el Registre com a contribuents l'Antoni Puig Solana i la vídua del Josep Puig Solana, la Teresa Fàbrega (C).

El propietari següent seria l'Antoni Puig Fàbrega, que tenia com a parella la francesa Alice Ros Sazy.

P. 060

DESCRIPCIÓ

Era una casa molt petita i, per accedir-hi, s'havien de pujar unes escales. A la part baixa, hi havia una sala i una cuina amb foc a terra incrustat a la penya.

Al primer pis, hi van viure el Josep Puig Solana i la Teresa Fàbrega amb el seu fill. L'Antoni Puig Solana hi anava a dormir i tenia els correus a la planta baixa, on treballaven el Fermín i el Juan.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

Eren dos els germans Puig Solana: el Josep, conegut com a *Josepet*, i l'Antoni, conegut com a *Tonet*, que es va casar molt gran

7. Redolaina 204 Josep Puig

A AHEE_1486
Any 1946-47.

Layeta 336 Josep Puig

B AHEE_1486
Any 1948.

C. Layeta 208 Teresa, Vda. de Josep Puig Solana

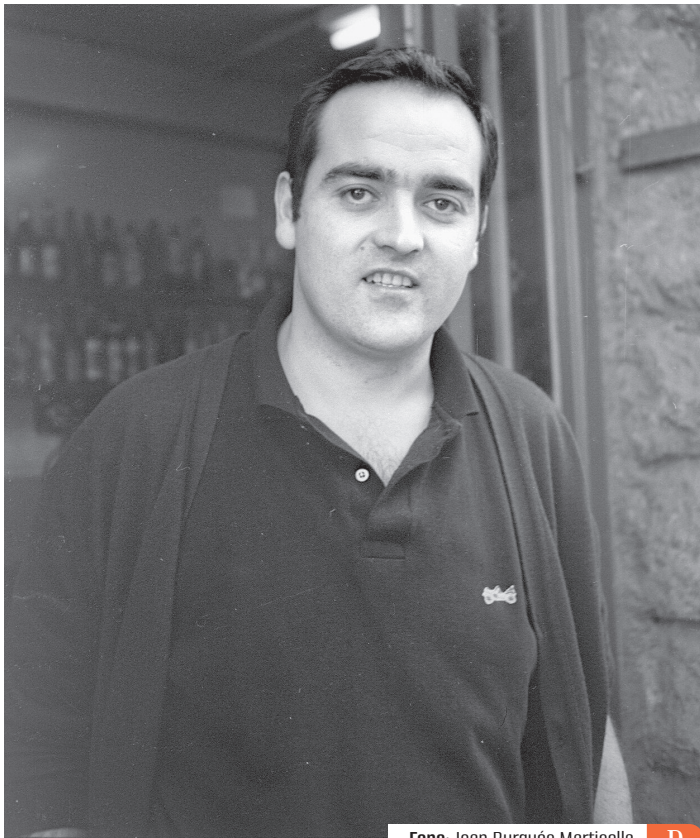
C AHEE_1486_1966
Any 1968.

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Ca la Laieta. Any 2025

UBICACIÓ

Carrer d'Engordany, núm. 20.

Fons: Joan Burguès Martisella.
Antoni Puig Fàbrega.

D

amb una senyora que havia quedat vídua. El Josepet era qui s'encarregava del nombrós ramat que tenia i era molt bon negociant de bestiar. Tenia molt ramat de corders, comprava cavalls i havia fet la transhumància fins a Agde. El Josepet va morir jove, l'any 1965, però casat amb la Teresa Fàbrega i amb un fill, l'Antoni, que va ser professor de l'escola francesa (D).

El Josepet tenia la carnisseria de cal Muntanya, juntament amb el Tonet de cal Tita. La carnisseria estava ubicada al costat del garatge de cal Muntanya i, quan es va tancar, hi va haver una botiga d'alabastre que portava el Sr. Cardona, sogre de l'Estanislau Sangrà.

El Tonet treballava com a taxista i feia el trajecte d'Andorra a Lleida. Alhora, portava la premsa espanyola, com *Hoja del Lunes*, *La Mañana*, i havia portat també correspondència. Sempre s'aprofitaven tots els viatges per a fer intercanvis (E/F).

Després, ho va traspassar al Víctor Simonet, que feia el trajecte d'Andorra a Lleida i d'Andorra a Barcelona.

P. 061

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

No s'ha modificat; sempre s'ha mantingut igual, segons comenten alguns veïns.

ARRENDAMENT DE LA CASA

Després que hi visqués la família, al primer pis hi dormien els pastors i, més tard, la família Fajardo hi va guardar la llenya.

Posteriorment, dels anys 1950 al 2000, es van obrir diferents locals als baixos: els correus espanyols —on hi treballava el Fermín—, una botiga de llaminadures, una de loteria, de costura, de reparació de calçats, de marcs i quadres, i, finalment, un local anomenat “Gos elegant” dedicat a la perruqueria canina, que el va portar la propietària, l'Alice Ros Sazy. Actualment, no hi ha cap local comercial. ■

Diari La Mañana 06015.

E

Diari Hoja del Lunes, 1969.

F

Ca l'Antoni Vidal

PROPIETARIS

El matrimoni Vidal Rabetllat va comprar, l'any 1944-45, l'antiga casa de cal Redolaina. A partir d'aquell moment, va ser coneguda com a cal Peluquer, Peluquera o Rabetllat **(A)**.

El sobrenom de *Peluquera*, que surt a molts documents antics, ve del fet que la mare de l'Antoni Vidal Rabetllat, la Consol Rabetllat Palmitjavila, originària de cal Rondí d'Encamp, era perruquera, però mai va exercir la seva professió quan va venir a viure a Escaldes.

P. 062

DESCRIPCIÓ

Quan la família Vidal Rabetllat va comprar la casa, era una casa tancada i en mal estat de conservació. La van refer a poc a poc amb l'ajuda del constructor Salomó Nogués, que vivia al cap de casa, on es va fer un pis **(B/C)**.

L'Antoni Vidal Roqué va estar treballant un temps picant pedra per fer un accés directe dels baixos de la botiga al pis. Va aconseguir fer un pas i una escala de cargol.

Al primer pis hi havia la cuina, el menjador, dues habitacions i un lavabo que estava al passadís. Al replà de l'escala, s'hi va allotjar durant molt de temps un senyor que es deia Santos.

Al cap de casa van habilitar un pis, on vivia el constructor Nogués i també llogaven alguna habitació als turistes. Al darrere de la casa, al llindar de les terres de Moga, hi havia una mica

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Ca l'Antoni Vidal. Any 2025.

UBICACIÓ

Carrer d'Engordany, núm. 22.

de pati, on tenien gallines i conills, i, a la paret de pedra seca, sempre sortien serps a l'estiu. L'Antoni Vidal Roqué intentava matar-les disparant cartutxos, però no hi havia manera, perquè la penya era plena de serps. Quan es van iniciar les obres de la casa, el 1968-69, van desaparèixer totes les serps que hi havia darrere la casa.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

Als baixos, ja l'any 1952, hi havia la botiga de queviures i espadneria de l'Antoni Vidal Roqué (D/E). La seva mare hi feia de dependenta i el seu pare es va dedicar a fer espadnyes, que tenien molt èxit de venda. L'Antoni arreglava les rodes que es llençaven al riu i en feia soles. Solia comprar a la Seu d'Urgell tela i cuir per a fer les punteres i taloneres, i, després, en feia espadnyes tapades. Va ser un calçat molt demanat pels contrabandistes i pagesos (F/G).

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

La casa estava totalment derruïda i l'Antoni Vidal va començar a fer la base de la casa amb l'ajut del constructor Nogués i, a poc a poc, hi van aixecar un pis. Posteriorment, la casa es va ampliar amb més nivells, perquè necessitaven espai per a la família: l'esposa i els fills.

Als anys 1980, la família va iniciar noves reformes a la casa, van deixar la part de baix inhabilitada per als comerços i van instal·lar un ascensor a l'edifici.

ARRENDAMENT DE LA CASA

L'any 1973, la Maria Carmen López Hernández va arrendar el Comerç Vidal, però el va anomenar Alimentació Zamorans. El va donar de baixa l'any 1984 (H/I/J).

L'any 1984, al tercer pis de la casa es va obrir un despatx de construccions, anomenat "Osete", la propietària del qual era la Joana Osete Pedescoll (K).

P. 063

A Fons: Família Antoni Vidal

B Fons: Família Antoni Vidal.
Casa en construcció. Anys 1950.

C Fons: Família Antoni Vidal.

COMERÇ ESPARDENYERIA
TENDA DE QUEVIURES

Antoni Vidal

Les Escaldes

E AHEE_ Programa festa major del 1950

F Fons: Família Antoni Vidal.

10214
COMERÇ I ESPARDENYERIA
TENDA DE QUEVIURES
Núm.

ANTONI VIDAL
Escaldes de Andorra 1 de octubre de 1963

D. *Angel el Baquero*

Don:

Mes	Dia	Preu	PESETES	CTS.
Junio	3	1 litro oli y embase	21	00
Julio	3	2 litros oli y 1 Bidon	65	00
Julio	31	2 litros oli	40	00
Agosto	24	2 litros oli	40	00
Septiembre	14	2 litros oli	40	00
Total			206	00

Antoni Vidal *Per conforme*
En Comissió
Pere, abast

ANA_ACA_3584
Any 1963.

D

G Fons: Família Antoni Vidal.

SOL·LICITUD D'OBTURA DE COMERÇ O INDUSTRIA

DECRET N.º 92/73.

VISTA: S'autoritza a la recurrent l'obertura d'un comerç, tal com sol·licita, excepte la venda de c. n fresca, prèvia autorització del M. I. Consell General, subjectant-se a les disposicions vigents i a les que es puguin dictar del País i del Quart.

LES ESCALDES/ENGORDANY,
9 d'octubre del 1973.

p. o. de l'Hble. QUART
El Secretari

Conferència del propietari del local,

Antoni Vidal

AHEE-092-73

El sol·licitant: MARIA CARMEN LOPEZ HERNANDEZ
de nacionalitat ESPANYOLA, d'estat CASADA
de 31 anys d'edat, de professió COMERCIANTA, amb domicili
a CASA PERPETUA, carrer FITER I ROSSELL,
n.º 3, 9 amb l'Identificació Documental n.º 11.552.244,
actuant en nom de PROPIETARI, segons poders

, té l'honor d'adreçar-se
a VV. HH. SS. i respectuosament,

E X P O S A :

Que desitja obrir en aquesta Vila un comerç
dedicat a ALIMENTACIO INS GENERAL
en el carrer DE ENGORDANY n.º 22 local arrendat
al propietari Sr. ANTONI VIDAL i amb
una superfície total de 16 m2, metres quadrats, que utilitzarà
el nom comercial o raó social: ALIMENTACIO ZANORANS

Per quin motiu a VV. HH. SS.

S U P L I C A :

Es dignin concedir la corresponent autorització per l'obertura de
dit establiment, fent constar que el negoci en qüestió anirà enterament
baix la meua responsabilitat i direcció, volent dir que totes les opera-
cions que es facin seran fetes a nom del demandant.

Les Escaldes-Engordany, 7 de OCTUBRE de 1973.

HONORABLE QUART DE LES ESCALDES - ENGORDANY

AHEE_0092_1973 H

SOL·LICITACIONS A L'HBLE. QUART DE LES ESCALDES-ENGORDANY

239/73

VISTA: Tal com sol·licita,
es dona de baixa el present
comerç en els Registres d'a-
questa Corporació, en data
d'avui.

LES ESCALDES/ENGORDANY,
el dia 9 d'octubre 1973.

p. o. de l'Hble. QUART
El Secretari

[Signatura]

DUPLICAT

MOLT HONORABLES SENYORS,

El que sota signa En CONSOL RABETLLAT PALMITAVILA
de nacionalitat Andorrana, major d'edat, casada i de
professió comerciant, domiciliada en aquesta Població,
al Carrer d'Engordany n.º 22 a VV. HH. SS., atencament.

E X P O S A :

Que en el Any 1.940 se li va autoritzar l'obertura
de un comerç anomenat, comerç Antoni Vidal, situat
actualment en el C/ Engordany n.º 22.

Havent cessat les seves activitats en l'esmentat
comerç, a VV. HH. SS., humilment:

S U P L I C A :

Es dignin concedir la baixa definitiva de comerç
ANTONI VIDAL en els registres d'aquesta Mble. Corpo-
ració.

Es gràcia que espera mereixar del recte procedir de
VV. HH. SS., quina vida guardi béu molts anys.

LES Escaldes el dia 4 de Octubre de l'Any Mil Nou
Cents setanta Tres.

Consol Rabetllat

HBLE. QUART DE LES ESCALDES-ENGORDANY.-

AHEE_0239_1973 I

P. 065

DECRET 162/84 Vista la present l'Hble. Comú DECRETA: que en el dia de la data, causc
Sra. M.ª Carme LOPEZ: baixa d'aquests registres el present comerç, dedicat a la venda d'art
HERNANDEZ (Baixa cles d'alimentació en general, situat al 4 d'Engordany n.º 22, baixos, i
comerç) sota la denominació comercial de "ALIMENTACIO ZANORANS". Mitjan-
tant pagament dels rebuts corresponents al repartiment tributari de
l'any 1983 i 1984.

ESCALDES-ENGORDANY, 30 de maig del 1984.

p. o. de l'Hble. COMÚ
El Secretari,

[Signatura]

AHEE_0167_1984 J

Decret 88/80
Joana Omet Pedrosell
Constructores OSETA
C/ Engordany, 22-3º

VISTA: S'autoritza a la recurrent l'obertura
d'un Despatx, tal com sol·licita en la present,
prèvia autorització del M. I. Consell General, sub-
jectant-se a les disposicions vigents i a les que
es puguin dictar del País i del País.

ESCALDES-ENGORDANY 4 de juny de 1980.

p. o. de l'Hble. COMÚ
El Secretari, interí,

[Signatura]

AHEE_0088_1980 K

Cal Xurrina

PROPIETARIS

Inicialment la finca pertanyia a cal Redolaina, que ho va vendre al Xaupera i aquest, a cal Xurrina. A partir de l'any 1944 el propietari en va ser el Francesc Ros Riu. Anteriorment constava com a propietari el Pere Ros (A).

Passats els anys, la propietat quedaria en mans d'un dels fills, el Francesc Ros Peiró, conegut com el *Sisquet*. L'altre germà, com hem comentat més amunt es quedaria amb la casa del carrer Engordany, núm.15.

DESCRIPCIÓ

Era un casa petitona que es va anar construint a poc a poc i amb el pas dels anys. Se situa entre ca la Pabilona i ca l'Antoni Vidal. En un primer moment, als baixos hi havia un bany i tenia dos nivells d'alçat. Als baixos de la casa havien construït un forn que havia de servir perquè el *Sisquet* en fes ús, però no va ser així, perquè ajudar al negoci familiar era el més important. Qui va utilitzar el forn van ser els arrendataris que hi va haver.

Anys més tard, l'edifici tenia tres nivells en alçat, a més dels baixos. Per accedir a l'habitatge s'havien de pujar unes escales. Al primer pis, aprofitant un espai que hi havia, hi van habilitar una habitació que donava al carrer. Als altres dos nivells hi havia tres habitacions, una sala menjador, un bany i la cuina.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

De jove el *Sisquet*, fill del Francesc Ros Riu, va decidir estudiar comerç a la Salle de la Seu d'Urgell. Un cop finalitzats els estudis, va rebre una oferta de treball del Banc Central de la Seu, però va haver de refusar-la, ja que el seu pare el necessitava al negoci familiar.

El *Sisquet* era l'únic de la família que conduïa i, amb el camió, carregava el bestiar que duia cap a Andorra. Ramats de vedells i de xais que portava de la província de Lleida, de la zona d'Aragó i més tard, de França.

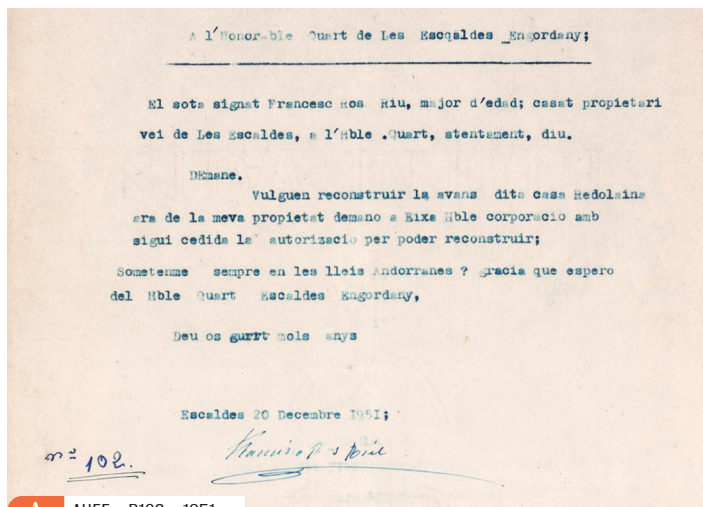

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Xurrina. Any 2025.

UBICACIÓ

Carrer d'Engordany, núm. 24.

A AHEE_D102_1951

Durant un estiu, va marxar al poble de la seva mare, la *Treseta*, a Parets del Vallés per a aprendre l'ofici i treballar de forner, però el negoci familiar era massa important i faltaven mans per fer de carnisser (B).

Just al darrera de la casa que hi ha al carrer d'Engordany, núm.24, hi trobem la casa pairal de cal Xurrina, que queda entre ca la Pablonina i la de cal Peret de la Molinera. Allí hi havia l'escorxador, el safareig amb aigua termal i el palleró.

La família Xurrina, un cop al mes, es llevava ben aviat, cap a les cinc del matí, per anar al palleró de la casa pairal a fer els embotits: botifarra, bringuera, bull, fuet, llonganissa, etc.

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

L'any 1951, el Francesc Ros Riu va presentar al Quart de les Escaldes-Engordany una demanda per a edificar unes tribunes amb una volada de seixanta centímetres (C).

ARRENDAMENT DE LA CASA

A partir de l'any 1955, el Sisco de Cal Xurrina va decidir arrendar els baixos de l'edifici. El primer llogater va ser en Francesc Mallol.

L'any 1957, l'Araceli Vilasetrú va adquirir l'explotació del forn de pa amb pastisseria i queviures en general (D).

AHEE_Programa de la Festa Major del 1950 B

Posteriorment, els baixos es van llogar al Rafael Reig, oriünd d'Alacant. Era un excel·lent pastisser que es va casar amb una noia de cal Coix de l'Aldosa de la Massana. Va obrir una pastisseria de referència a Andorra la Vella i hi venia gent de totes les parròquies a comprar les coques, els pastissos que sembla ser que eren excepcionals. Al Rafel Reig l'ajudava la seva mare, que cridava l'atenció pels *manguitos* blancs que duia sempre als braços.

L'any 1976 l'establiment es va traspassar al Josep Fajardo, sota la denominació Fleca Fajardo. El Josep, d'origen andalús, va tenir un primer forn a Canillo i després, es va instal·lar al carrer d'Engordany. Molts joves de la parròquia l'ajudaven a descarregar la llenya de la furgoneta perquè després repartia talls de coca per agrair el cop de mà.

Si era menester, també llogaven habitacions els clients de la Fonda Serra quan ho tenien ple per tenir uns guanys econòmics.

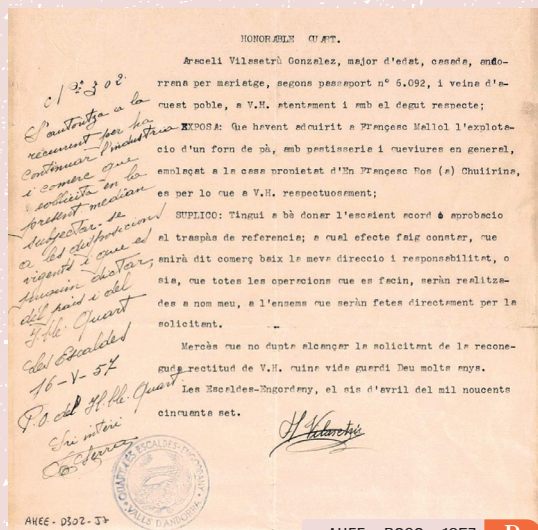
DIVERSOS

A darrere del carrer d'Engordany, hi havia un terreny anomenat el pallero, que es trobava a la part dreta de la casa pairal i darrere de la casa Xurrina, número 24.

A Escaldes només hi havia un matalasser que feia els matalassos al pallero. Fer els matalassos era tot un art, consistia a picar la llana amb uns bastons, la deixaven ben flonja i les dones rentaven les fundes del matalàs. Ell després col·locava la llana ben repartida i cosia el matalàs ben subjectat de manera que no es mogué el "farcit". Era costum que els hotels i els particulars anessin en aquella època al matalasser.

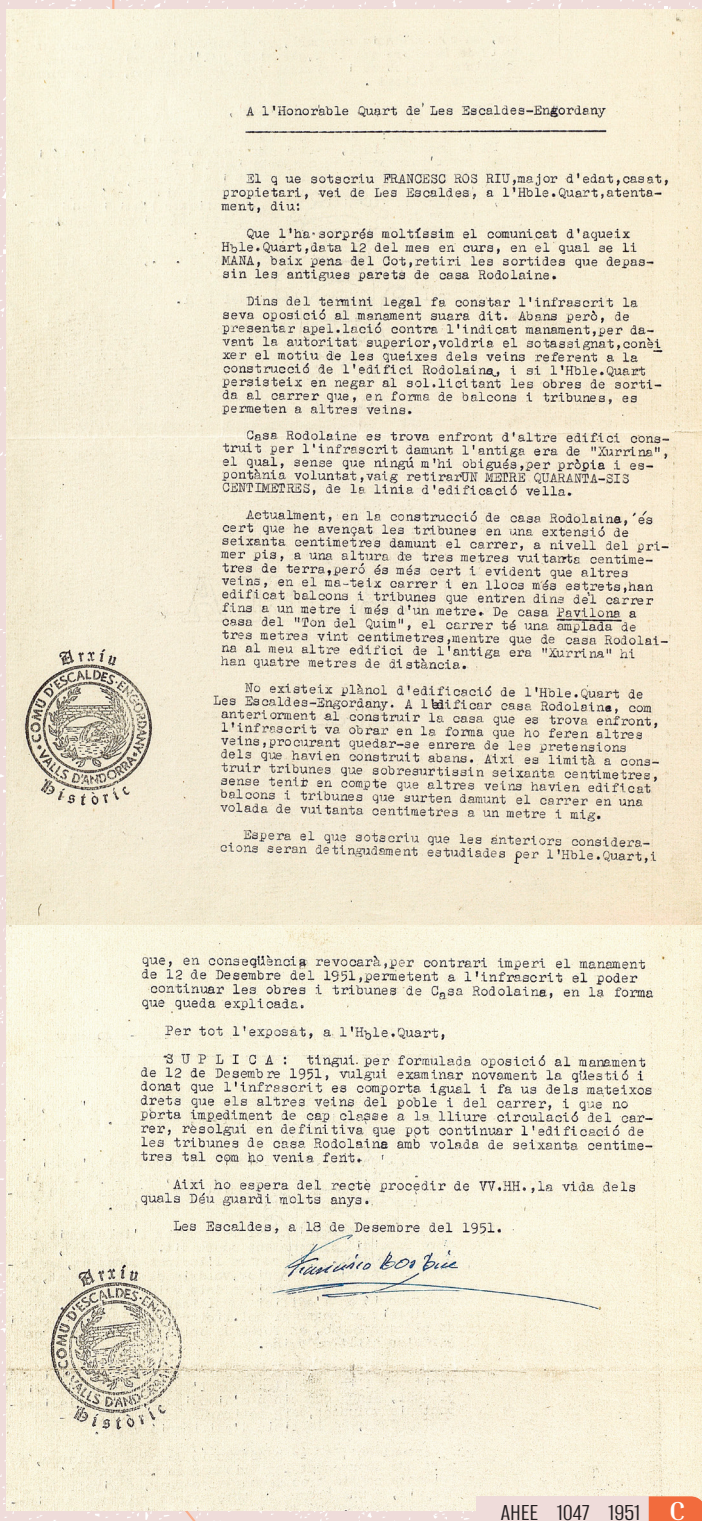
La Montserrat Pascuet recordava que ella mateixa, l'any 1962, havia portat la llana, perquè li fessin un matalàs a Andorra la Vella, i aquest era el seu "dot" de casament.

També es podia escaure que els matalassers anessin per les cases a esponjar i esventar la llana de dins dels matalassos vells. Aquesta acció consistia a rentar la llana i batre-la. Sempre es feia en llocs que estiguessin a l'aire lliure. ■

AHEE_D302_1957

D

AHEE_1047_1951

C

Plaça de la Creu Blanca

Fons: Joan Burgués Marticella.

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Miquel. Any 2025.

NÚM. 1

Cal Miquel

PROPIETARIS

Al Cadastre del 1950 consta el Miquel Espel de cal Tabacaire com a propietari. L'origen del nom de la casa venia del fet que la família havia tingut una fàbrica de tabac. Al Registre de Contribució del 1940 al 1948, la casa es coneix com a ca l'Espel i, l'any 1951-52, com a cal Miquel.

El Miquel Espel Calva, de cal Miquel, es va casar amb la Celestina Santuré Babot, de cal Guem d'Engordany. El matrimoni va tenir només una filla, la Maria, que va esdevenir la pubilla de la casa i, per no perdre el cognom de la família, van decidir posar al negoci el nom d'Hotel Espel.

DESCRIPCIÓ

Al principi era una fonda que es va ampliar a partir de l'any 1956. Va ser en aquell moment en què es va sol·licitar l'aixecament de l'edifici en tres nivells per anivellar-lo amb la casa del costat, així com l'ampliació a la zona on abans hi havia l'hort, les feixes i la cort d'animals, com les gallines, conills i porcs.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

Els propietaris es van dedicar principalment a l'hoteleria i van obrir la Fonda Espel. Els pares del Miquel Espel foren els fundadors de la Fonda i del Cafè Restaurant Pirinaic a principis del segle XX (A/B).

És un negoci familiar que, fins a l'actualitat, es manté en propietat de la família de la mà de la tercera i de la quarta generació.

UBICACIÓ

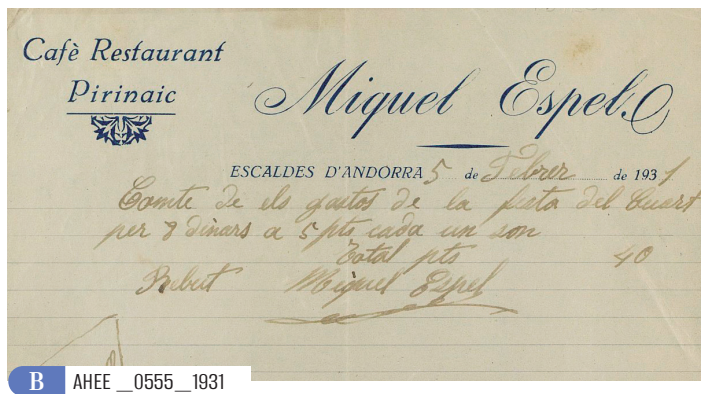
Plaça de la Creu Blanca, núm. 1.

P. 071

A AHEE_ Programa de la Festa Major del 1953

B AHEE_0555_1931

C Fons: Família Fité Espel.

D Fons: Família Fité Espel.

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

Part de l'hotel que va ser construïda pel Miquel Espel Calva, de cal Miquel, i la seva esposa, la Celestina Santuré Babot (C/D/E).

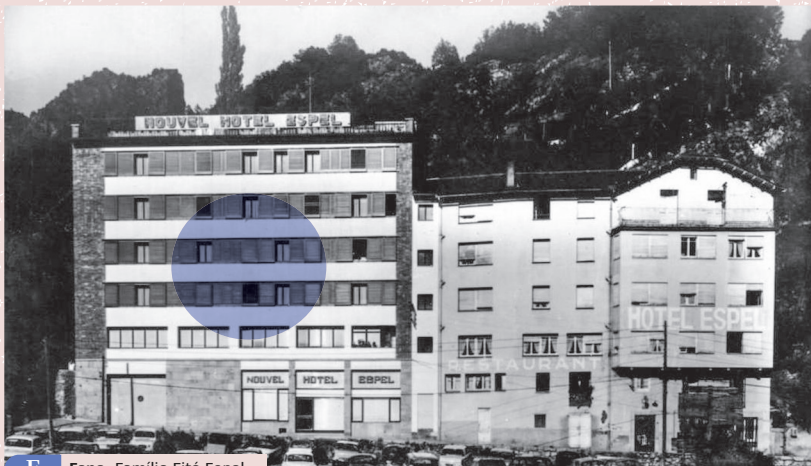
L'any 1965 es van iniciar les obres per a fer l'edifici de l'esquerra (el més alt). Aquest, el demana construir el Miquel i la Celestina, juntament amb la filla Maria i el gendre Ignasi (F/G).

L'any 1973, la propietària —la Celestina Santuré Babot—, la filla —la Maria Espel Santuré— i el gendre —l'Ignasi Fité Palau— van sol·licitar construir un nou edifici destinat a hotel amb planta baixa i 5 plantes, en el lloc de l'antic Hotel Espel. La part de darrere dona a les terres del Moga (H).

L'any 1995 es va iniciar una reforma conjunta dels tres edificis i es va acabar tota l'obra el 2006.

E AHEE_0247_1956

F Fons: Família Fité Espel.

G Fons: Família Fité Espel.

SOLICITACIONS
L'HBL. QUART
DE
LES ESCALDES-ENGORDANY

DUPLICAT

MOLT HONORABLES SENYORS:

DECRET NO 1237/73.

VISTA la present demanda, vist que el terreny que s'ha de deixar per a poder volar 6,70 m. d'acord amb les ordres vigents és de 1,50 m. en tota la llargada de l'edifici; considerant però que és aconsellable degut a la irregularitat del terreny d'aliniar la façana en una línia recta; dita aliniació es farà partint, en línia recta, des de la cantonada del Nou Hotel Espel fins a un punt situat a 95 cm. en darrere de la cantonada actual que llinda amb Casa "Quimet. D'aquesta forma la superfície coberta és de 33,65 m², la qual equival a retirar 1,50 m. de promig en tota la llargada de l'edifici, s'autoritza als recorrents la construcció d'un edifici, tal com sol·liciten, fent un voladís de 0,50 m., mediant no perjudicant a tercers i prèvia autorització del N. 1. Consell General, subjectant-se a les disposicions vigents i a les que es puguin dictar del País i del Quart, referents a Edificació.

LES ESCALDES-ENGORDANY, 6 de desembre de 1.973.

JA EN FORTA QUART
EL SECRETARI

[Signature]

HBL. QUART DE LES ESCALDES-ENGORDANY.-

EXPOSÉ:

Que CELESTINA SANTURUS BAROT, Na MARIA ESPEL SANTURUS i N'IGNASI FITÉ PALAU, majors d'edat, domiciliats a aquesta Població, de nacionalitat Andorranesa, a VV. HH. SS., atotsment,

EXPOSÉ:

Que desitgen construir en el terme del Quart de Les Escaldes/Engordany un edifici destinat a hotel i situat al carrer d'Engordany, segons plànols que s'acompanyen.

Dit edifici serà construït d'acord amb les disposicions vigents i constarà setenys, planta baixa i cinc plantes, amb una superfície de 220,63 m², per planta i una alçada total de l'edifici de 21,50 metres.

Per tot el que, a VV. HH. S.uyories, humilment,

SUPLIQUEM:

Es dignin concedir el necessari permís de construcció i a l'ensoma autoritzar els corresponents empalmes de elctricitat.

Queda que signen molins del recte procedir de VV. HH. S.uyories, quina vida guardi pús solis - anys.

LES ESCALDES, el dia 4 de setembre de l'any 1973.

[Signature]

H AHÉE_0123_1973

Loc. N° 4

Les Escaldes 4 d'Abril, 1965

L'Hble. QUART DE LES ESCALDES-ENGORDANY, declara haver rebut del Sr. Miquel ESPEL CALVA, la quantitat de Ptes. CENY CINQUANTA QUATRE MIL CINC CIENTES VINT I CINC amb 85/100, (154,525'85), en concepte del primer terç de la quota assignada com aportació del 25% dels 5.000.000,- de Ptes., valor global de la parcel·la destinada a parking públic adquirida per aquest QUART a la família Maestre, segons escriptura i plànol que es protocolitzà.

Signat P. O.
El President de l'Hble. QUART DE LES ESCALDES-ENGORDANY.
EL CONSUL.

[Signature]

EL CONSUL.

[Signature]

I Fons: Família Fité Espel.

PUNT DE TROBADA I SERVEIS

Durant els anys 1940-50, el Miquel Espel tocava la trompeta a l'Orquestra Feliu i anava a les festes majors de diferents pobles d'Andorra, mentre la seva dona, la Celestina, estava al capdavant de la fonda. La Celestina baixava cada setmana a la Seu d'Urgell a comprar el gènere al mercat. La neta, la Laura, explica que era molt bona cuinera i que els dinars de les festes del Quart i després del Comú es feien a l'hotel fins als anys 90 del segle XX.

Entre els hotelers hi havia germanor i es feia bon veïnat, és a dir, que les famílies s'ajudaven entre si en moments complicats. Durant els anys 1940-50, era un hotel on es preparava menjar per als clients i també per a alguns turistes que feien estada a l'Hotel Pla, de la plaça d'Escaldes, on no s'oferien àpats a les persones que s'hi allotjaven.

A l'hotel es feien també reunions polítiques, tal com passava en d'altres hotels de la parròquia.

El Miquel era un bon relacions públiques, atès que era una persona molt oberta i afable que parlava molt bé el francès, cosa que li permetia acollir i tractar els nombrosos turistes que venien del país gal.

Fins als anys 60, la temporada alta era a l'estiu i molts dels francesos feien estades de 15 dies. La majoria venien a Escaldes per prendre les aigües termals que oferia l'Hotel Espel, així com d'altres hotels de la parròquia.

A partir dels anys 70, van començar a venir turistes procedents d'Espanya, sobretot catalans.

Quan es va construir l'aparcament de la plaça de la Creu Blanca, l'Hotel Espel va haver de pagar 500.000 pessetes, és a dir, el 25% del cost total, conjuntament amb d'altres veïns de la zona. D'aquesta manera, es va acordar que seria una zona no edificable **(I)**.

Cal Quimet

PROPIETARIS

Era la casa pairal de la família Ambatlle, però actualment és una parcel·la d'aparcament (A).

Els padrins, el Joan Ambatlle i la Maria Vidal, oriünda de Canillo, van decidir comprar la Casa Tanyut, que estava situada al mateix carrer, a la plaça de la Creu Blanca, número 6. La família va marxar de la casa pairal i la van enderrocar l'any 1974. El matrimoni va tenir quatre fills: la Maria, el Joan, el Ventura i la Soledat.

El fill, el Joan Ambatlle Vidal, no va anar a viure a cal Tanyut amb els germans, sinó que, quan es va casar amb l'Araceli Vilasetrú González, va decidir construir, el 1960, una casa al carrer de la Peletera, número 1, d'Engordany, actualment carrer de la Parròquia, que va ser ampliada l'any 1975 (B).

L'emplaçament on van construir la casa havia estat abans una de les bordes de cal Quimet (tenien altres bordes de la seva propietat a Engolasters, Entremesaigües i al carrer Estret).

Durant un temps, el Joan Ambatlle Vidal i l'Araceli Vilasetrú van anar a viure de lloguer a casa Laieta, a l'avinguda del Pessebre (C).

P. 074

DESCRIPCIÓ

Era una casa petita, de pedra seca, amb dos nivells i una teulada d'un sol vessant. La planta baixa no es va destinar mai a cap local comercial. Aquest era un recurs econòmic que feien servir moltes famílies propietàries del carrer. Hi havia l'entrada de la casa, després al primer pis el menjador i la cuina. Al segon

Fons: Família Albós.

A

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Quimet. Any 2025.

UBICACIÓ

Plaça de la Creu Blanca, núm. 2.

Al darrere, com totes les cases d'aquest carrer, confrontava amb les terres de Moga, propietat també de la família Ambatlle. Unes terres que tenen una extensió d'aproximadament 8.000 m².

SOL·LICITUD DE PERMIS DE CONSTRUCCIÓ

DECRET Nº 120/75. L'insfrascrit (a) Joan AMBATLLE VIDAL
 de nacionalitat andorrana d'estat casat
 VISTA: S'auto-
 ritza al recor-
 de 48 anys d'edat, amb domicili a Engordany
 carrer Peleterera n.º 1, amb (1) Passaport andorrà
 edifici, tal com sol·licita en la present, pròvia autorització derm. 1. Consell General, subjectant-se a les disposicions vigents i a les que es puguin dictar del País i del en vigor i constarà de:
 ESCALDES/ENGORDANY
 25 setembre 1975.
 p.a. de l'Hebia. QUART
 El Secretari

EXPOS: Que desitja construir en el terme del Quart de Les Escaldes-Engordany un edifici destinat a anexe Casa Quimet i situat a Engordany segons plànol d'emplaçament que s'acompanya.
 Dit edifici serà construït d'acord amb les disposicions del País i del en vigor i constarà de:
 Sòtols no (3)
 Planta baixa un (4)
 Pisos tres

amb una superfície de 20,-- metres quadrats per planta, i una alçada total de l'edifici de 12,50 metres, segons plànols que s'adjunten.

Per tot el que atentament,
SUPLICA: Es dignin concedir el necessari permís de construcció i a l'ensem autoritzar els corresponents empalmes de sanejament (clavegueres).
 Déu guardi molts anys la vida de VV. HH. SS.
 Les Escaldes-Engordany, 6 de octubre del 1975.

(1) Passaport-Residència-Document
 (2) Propi-De
 (3) Si- No
 (4) Nombre d'habitacions

AHEE_D120_1975 **B**

nivell estaven les habitacions familiars. En aquest darrer nivell, hi havia una gran balconada, com es veu a la fotografia. Atès que era una casa familiar, no consta tampoc que hi tinguessin cap llogater (D/E).

A l'exterior de la casa hi havia un banc de pedra, lloc on seien molts veïns. Prop d'allà, tal com comentava la Maria Rosa Vilaginés, hi havia una parra i també a cal Peret de la Molinera. Era una zona més solana i a la vila d'Engordany hi havia conreu de vinya.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

El padrí, el Joan Ambatlle, es dedicava a la pagesia i la Maria Vidal tenia cura de la casa.

Tot i que estava destinat a treballar la terra, cosa que no li agradava gens, el Joan Ambatlle Vidal era taxista (Taxi Quimet) i conduïa un preciós Mercedes (F).

El seu germà Ventura també va exercir com a taxista, a més de ser manador (G).

La Maria era la propietària del Comerç Ambatlle, on es venia una mica de tot: vasos i vaixelles Duralex, tabac, entre d'altres productes. El comerç el va traslladar a l'avinguda Carlemany, número 9.

La Maria, a part de treballar al comerç juntament amb el seu marit Jordi, que havia estat un refugiat espanyol, va dedicar la seva vida a cuidar de la seva germana, la Soledat, que no podia treballar per una invalidesa. ■

C Fons: Família Ambatlle Vilasetrú.
 Araceli Vilasetrú i Joan Ambatlle.

Fons: Joan Burgués Martisella. Any 1971.

D

E

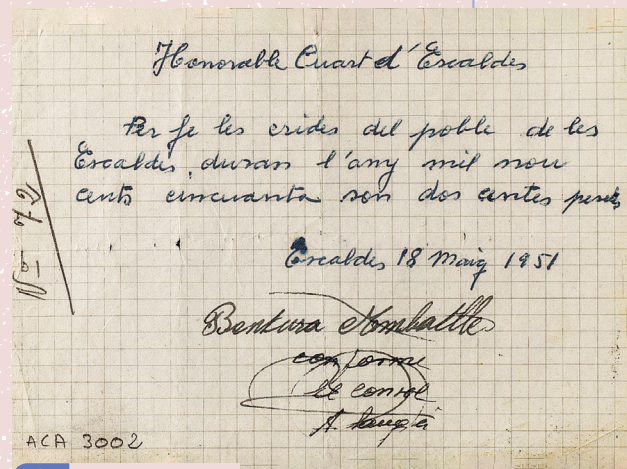
Fons: Família Ambatlle Vilasetrú.

Taxi **Quimet** LES ESCALDES

AHEE_ Programa de la Festa Major del 1953

F

ACA 3002

G

ANA_ACA_3002

Cal Melción

PROPIETARIS

Era coneguda com la casa dels masovers Molines. Els propietaris havien estat els masovers de cal Molines, com la casa de la Noia, que limita amb aquesta.

Els padrins de la casa eren el Joan Melción Duró, casat amb la Josepha Calva Calvet. El matrimoni va tenir quatre fills: la Pepeta, el Ventura, la Maria i la Mercè.

Fins a l'any 1957, se citava com a cal Melción. L'any 1958 es registra com a ca la Pepeta, a qui van fer pubilla de la casa i es va quedar la propietat, mentre que els altres germans marxaren a Barcelona a buscar-se la vida. Anys més tard, va tornar a casa la filla petita, la Mercè.

Des de l'any 1939, consta com a contribuent el Daniel Mateu Ecur, que provenia d'Alins i era l'espòs de la pubilla de la casa, la Pepeta. A partir del 1961, la casa s'inscriu com a cal Mateu i el Daniel Mateu continua sent-ne el contribuent.

La Pepeta i el Daniel van viure en aquesta casa amb els tres fills: la Delfina, el Ricardo i el Daniel.

Actualment, és propietat de la Delfina Mateu i del Genís Estrada, i s'hi ha aixecat un pis més.

DESCRIPCIÓ

Aquesta casa compartia paret mitgera amb la del costat, ca la Noia. Possiblement, abans havia estat una sola casa.

Constava d'una planta baixa i d'un primer pis. A la planta baixa hi havia la cort, on segurament guardaven algun matxo, ruc o algun animal de càrrega. A partir de l'any 1945, aquesta cort va passar a ser un local comercial (A).

Al primer pis de la casa hi havia una cuina-menjador, dues habitacions i un sanitari.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

La Pepeta tenia una botiga on venia de tot: olles, Duralex, cafè, sucre i tabac. La Maria va marxar a Barcelona i pujava a Andorra només els estius. La Mercè era mestressa de casa i en

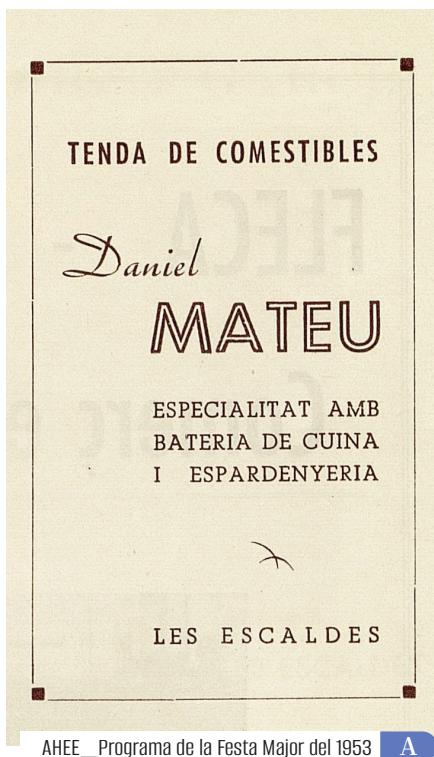
Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Melción. Any 2025.

UBICACIÓ

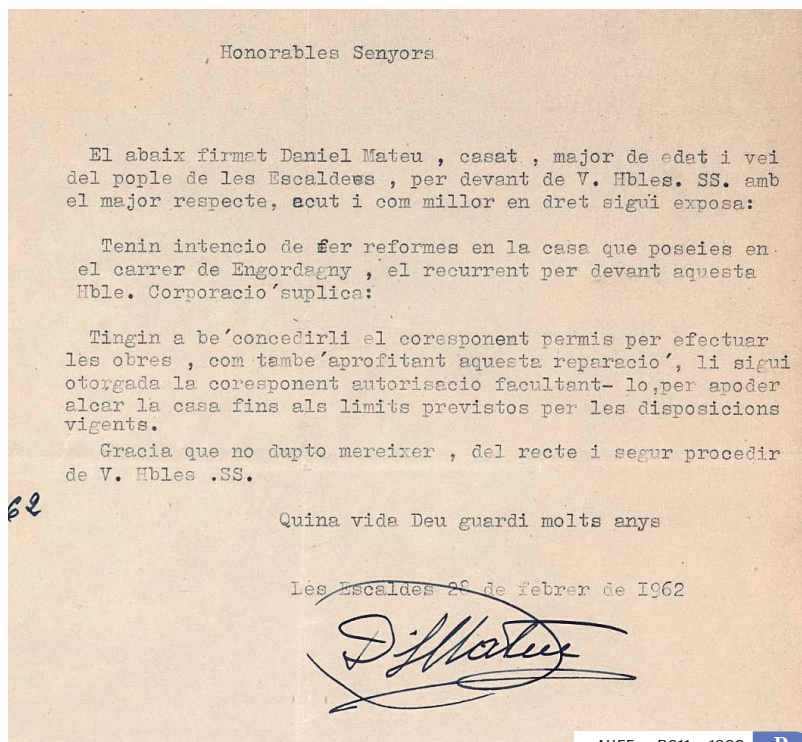
Plaça de la Creu Blanca, núm. 3.

AHEE__Programa de la Festa Major del 1953

A

AHEE__ D611__1962

B

Ventura es va quedar a Barcelona regentant, juntament amb la Mercè, un colmado i un forn de pa.

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

L'any 1962 es van fer reformes a la casa a cura del Daniel Mateu Ecur, constructor d'obres i propietari de la casa, juntament amb el Víctor Naudí de cal Frare d'Engordany (B).

Van pujar dos nivells d'alçat, a l'igual que van fer més tard a la casa del costat, ca la Noia, amb qui eren família (C/D).

ARRENDAMENT DE LA CASA

Als anys quaranta, el Registre fa referència a una tenda de queviures, de bateries de cuina, de vaixelles Duralex i d'espardenyes que es deia Daniel Mateu, propietari de la casa, juntament amb la seva esposa (E).

L'any 1970, la família va donar de baixa la tenda i la va traspassar a la Joana Salvadó Capdevila, vídua del Ventura Bringué, que va continuar amb el negoci i el va seguir anomenant Comerç Mateu. L'any 1977, traslladarà el negoci del Comerç Mateu a la mateixa plaça de la Creu Blanca, més precisament al número 8, per una qüestió d'espai —amb anterioritat havien estat els prats que tenien la família Molines—.

El comerç es va ampliar amb articles de papereria i premsa. Més tard, el 1977, el Genís Estrada Pérez va obrir l'establiment Estrada-Mateu, botiga de regals a la plaça de la Creu Blanca, número 3 (F).

Seguidament, als baixos, l'any 1993, es va obrir un negoci dedicat a reparacions de rellotgeria i gravats de plaques anomenat L'Escaire; el propietari era el Francesc Poujarniscle i estava regentat pel Jordi Guix.

Actualment, no hi ha cap activitat comercial.

Fons: Família Albós.

C

TENDA DE QUEVIURES

DANIEL MATEU

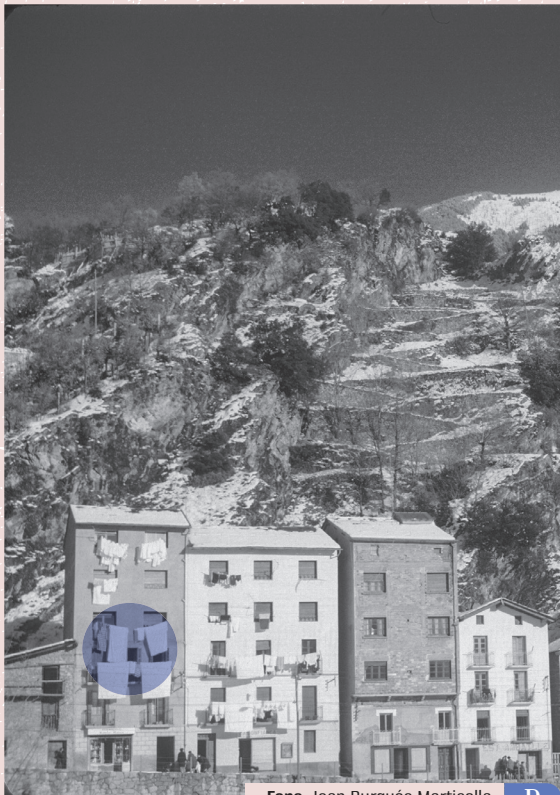
Escaldes d'Andorra 1 de 2 de 1945

Sr. D. Bonifà Escalder DEU:

Mes	Dia	IMP. A. FIBL. RES. - TÀRREGU	Preu	PESETES	CTS.
Mayo	31	Baque una olla		36	
Agost	1	Una llosa		9	
				45	
Total 45 p					
Vista conforme					
A. Offman - Consul					

ANA_ACA_3559

E

Fons: Joan Burgués Martisella.
Any 1967.

D

SOL·LICITUD D'OBTURACIÓ DE COMERC O INDUSTRIA

REGISTRE D'ENTRADA

Data: 11/05/77

Nº.

El sotassinat GENIS ESTRADA I PÉREZ
de nacionalitat ANDORRANA, d'estat CASAT
de 41 anys d'edat, de professió ADMINISTRATIU amb domicili
a LES ESCALDES, carrer PLAÇA CREU BLANCA
nº 3, amb ANDORRA nº 1314
actuant en nom PROPI, segons poders
, té l'honor d'adreçar-se
a VV. HH. SS. i respectivament,

E X P O S A :

Que desitja obrir en aquesta Vila un COMERC dedicat a
ARTICLES DE REGAL
en el carrer PLAÇA CREU BLANCA nº 3 local arrendat
al propietari Sr. DANIEL MATEU ESCUR i amb
una superfície total de 20,- metres quadrats, que utilitzarà
el nom comercial o raó social ESTABLIMENTS ESTRADA - MATEU

Per quin motiu a VV. HH. SS.

S U P L I C A :

Es dignin concedir la corresponent autorització per l'obertura de
dit establiment, fent constar que el negoci en qüestió anirà enterament
baix la meua responsabilitat i direcció, volent dir que totes les opera-
cion que es facin seran fetes a nom del demandant.

Les Escaldes-Engordany, 10 de MAIG de 1977

HONORABLE QUART DE LES ESCALDES - ENGORDANY
AHEE_0056_1977

F

P. 079

PLAÇA DE LA CREU BLANCA NÚMERO 3

Ca la Noia

PROPIETARIS

En els documents de l'any 1866, consta com a propietari de ca la Noia l'Anton Mestre de cal Molines **(A)**.

El nom de la casa, el trobem escrit de diverses maneres: ca la Noia / Noya.

L'any 1910, trobem l'escriptura de venda perpètua per part de la família Mestre a favor de la família Calva Calvet.

En el Llibre de la Quèstia de l'any 1951, Miquel Albós queda registrat com a contribuent de ca la Noia.

Quan moren els pares, el Joan Melción Duró i la Josepha Calva Calvet, deixen la casa com a herència a la filla Maria, casada amb el Francesc Roca Baró. La casa quedarà anys més tard en mans del seu fill Joan Roca Melción.

Els anys 1962-63 la casa Melción, la casa del costat, queda registrada com a casa La Noya.

En aquesta casa hi viurà la Mercè Melción Calva, germana de la Pepeta i de la Maria, que es va casar amb el Miquel Albós Gabarra d'Alins. L'any 1985 s'obre i s'explota el despatx Representant Albós, regentat pel Josep Anton Albós Melción, que es dedicarà a l'activitat de comerç i després crearà la central de serveis generals fins als anys 2000.

Actualment, els baixos estan tancats i la propietat recau en mans de la família Roca Martínez.

DESCRIPCIÓ

Era una casa petita amb dos nivells i amb unes escales empinades per accedir als pisos. Era una casa freda i humida, i com a curiositat es comenta que la Mercè Melción va néixer a la cort de cal Paleta, perquè hi havia l'escalfor del bestiar, un lloc ben calentó a diferència de ca la Noia **(B)**.

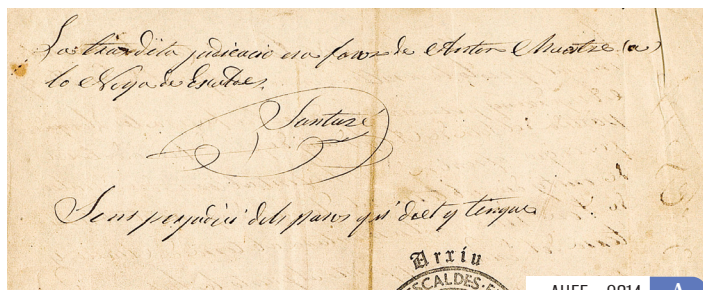
Just a l'entrada hi havia un safareig d'aigua termal. Després hi havia una porta que donava pas a una possible cort. Josep Anton Albós Melción, fill del Miquel i la Mercè, comentava que abans no existia aquella porta, però sí que hi havia una roca molt grossa i que possiblement, al seu darrere, s'hi guardava

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Ca la Noia. Any 2025.

UBICACIÓ

Plaça de la Creu Blanca, núm. 4.

AHEE_0214

A

algun animal, com un vedell o un porc. Al costat dret del safareig hi havia un galliner molt petit.

La part del darrere d'aquesta casa limitava amb les terres de Moga, propietat de l'Ambatlle de cal Quimet.

Aquesta casa compartia paret mitgera amb la casa Melción, amb qui compartien lligams familiars per part de mare **(C/D)**.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

La propietària era la Maria Melción Calva (vegeu la casa anterior, cal Melción), que vivia a Barcelona i tenia un colmado. El seu marit, Francesc Roca Baró, d'Aravell, era pagès.

La seva germana Mercè, que n'era usufructuària, era mestressa de casa i hi va viure amb el seu marit, Miquel Albós, que treballava a FHASA i també al Comerç Palau dels Licors, juntament amb el seu germà, el Tonet. El matrimoni va tenir un fill, el Josep Anton.

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

L'any 1962 es van fer les obres de cal Melción pel constructor i propietari Daniel Mateu. Aquest va decidir també fer les obres a la casa dels seus familiars de ca la Noia, l'any 1964, i va fer pujar dos nivells d'alçat.

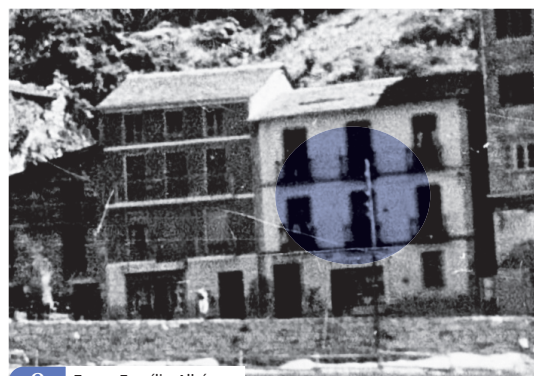
ARRENDAMENT DE LA CASA

La part dels baixos estava adaptada per encabir-hi locals comercials. L'any 1941, es va obrir la botiga La Confiança, coneguda com a ca la Ramona —que era la llogatera de la botiga—, on es venien articles de perfumeria i confecció.

B

Fons: Família Albós.
Mercè Melción amb el seu fill Josep Anton Albós.

C

Fons: Família Albós.

La filla, Maria Fàbrega, es va casar amb un dels nois que vivia a la casa del Ton del Quim, en Ferran Font. Aquesta merceria era regentada per la família Font i Fàbrega. Es venien mitjons, bates, didals i articles de confecció. Al local hi havia molta humitat i ells vivien al mateix local, on hi havia la roca **(E/F)**.

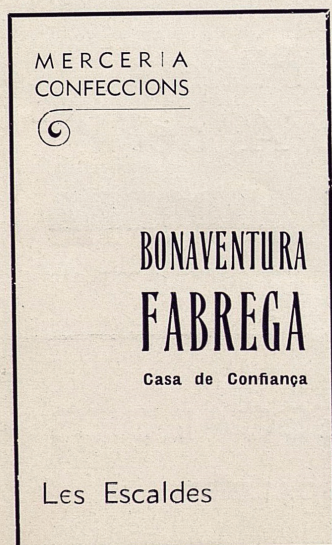
La botiga es va donar de baixa l'any 1968 i es va traspasar a l'Anselm Rossell Mateu, nebot del Daniel Mateu Escur, i a la Rosita Porta Farràs, que van continuar el negoci amb el nom de La Confiança **(G/H)**. El matrimoni es va retirar a la dècada dels anys 90 i no tenien descendents. En aquell moment, el Josep Anton Albós va obrir un negoci de central de serveis.

Al primer pis hi vivia la família Albós Melción amb el fill Josep Anton. Arran de les reformes de l'any 1964 amb la construcció de dos nivells, serà quan es llogaran els pisos a nousvinguts, com les famílies García, Zamora, Moreno, Crespo, etc. ■

P. 081

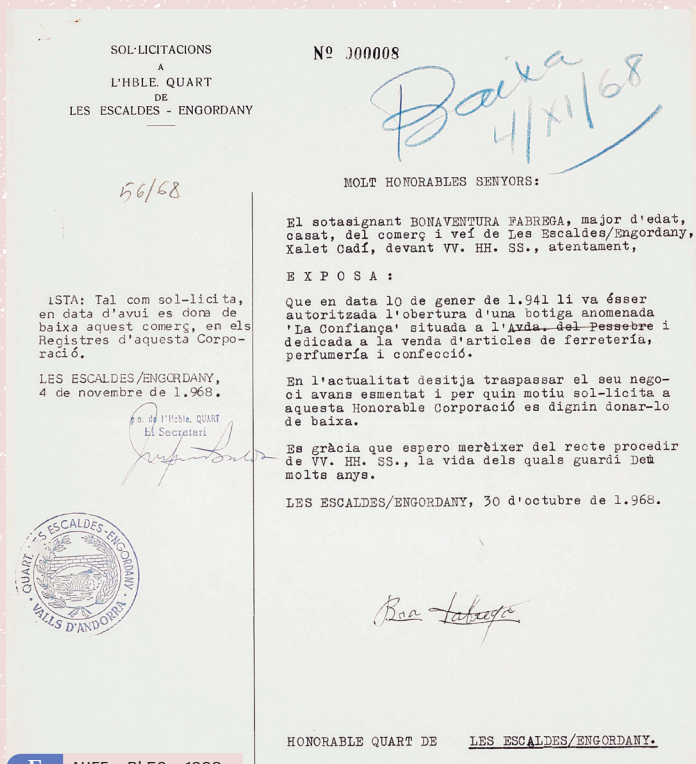
D Fons: Joan Burgués Martisella.
Any 1967. Comerç La Confiança.

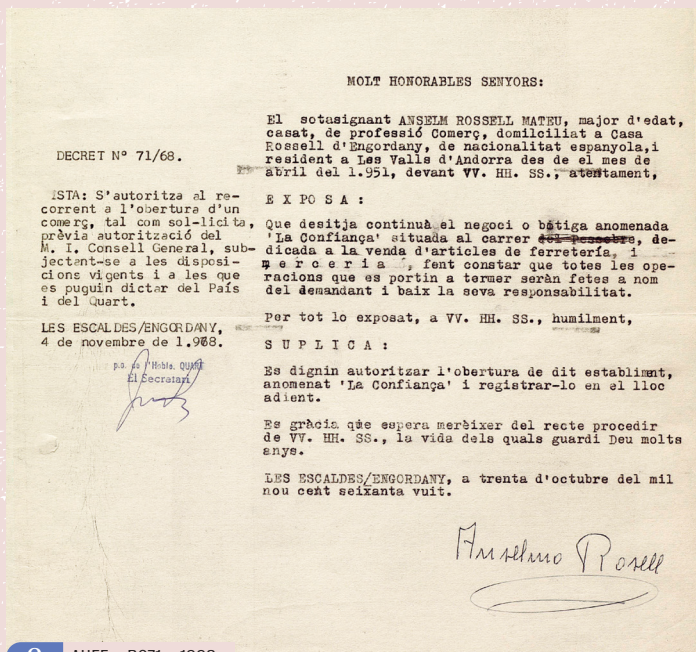
E AHEE_Programa de la Festa Major del 1947

H CEE_17820

F AHEE_Db56_1968

G AHEE_D071_1968

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Ca l'Ansep. Any 2025.

NÚM. 5

Ca l'Ansep

PROPIETARIS

Als anys 1950, al Registre de Contribució constava com a contribuent l'Elisa Fité Meranges.

L'Elisa va quedar vídua i amb dos fills al seu càrrec: el Víctor i el Joaquim Armengol Fité. Per qüestions familiars, van decidir marxar cap a França. Uns anys més tard, l'Elisa Fité tornaria a casa seva, a Engordany.

L'Elisa va traspasar l'any 1955 i els seus fills, casats amb unes noies franceses, van heretar la propietat. Al Registre de Contribució de l'any 1962 i 1963 la casa es va registrar com a Pitxot/Pichot, però ja no s'esmentaria més aquest nom els anys successius. El que sí que constava era que la vídua del Víctor Armengol va obrir un comerç als anys 60.

Als anys 70, la família Armengol Fité va decidir vendre la propietat i la va oferir en un primer moment als seus veïns, els de ca la Noia, però aquests no hi estaven interessats. L'any 1972, la va comprar la família de l'Esteve Feliu Altissent, que regentava una carnisseria a Andorra prop dels quatre camins, conjuntament amb el seu germà Tonet, i hi van instal·lar la seva carnisseria als baixos amb el nom de Carnisseria i Xarcuteria Feliu. L'immoble constava de planta baixa, quatre pisos i cap de casa.

P. 083

DESCRIPCIÓ

En aquesta casa hi havia dos locals comercials i durant molts anys hi havia hagut molta activitat, tant als baixos com al primer pis (A).

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

L'Elisa Fité Meranges tenia un comerç de comestibles (B). Una joveneta Montserrat Altimir recordava que era una senyora molt amable i que sempre li oferia uns caramels boníssims, els caramels Berlingots (C).

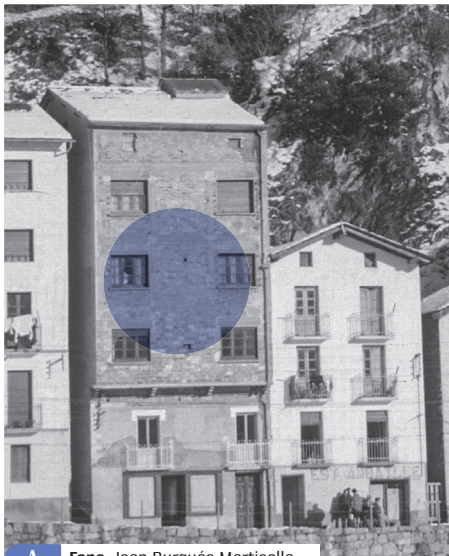
Durant els anys del 1954 al 1956, el Joaquim, un dels fills, va regentar-hi un comerç i, amb el seu germà, feien importació de roba d'origen francès d'alta qualitat que guardaven en un gran

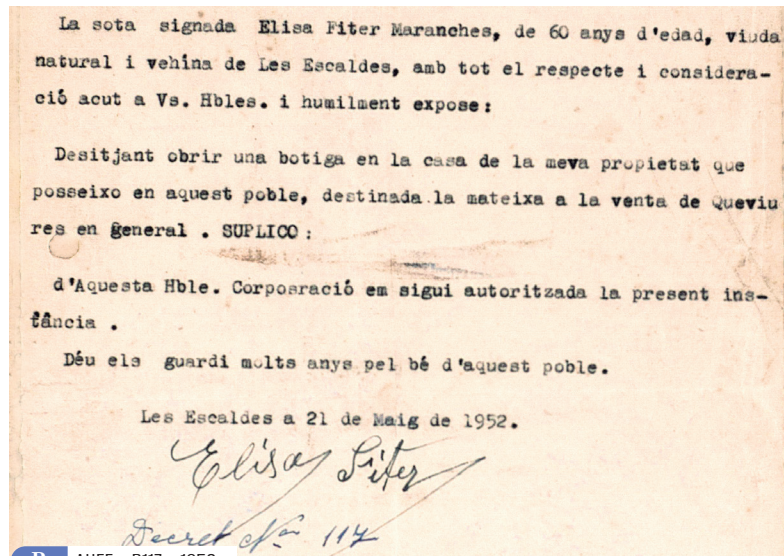
UBICACIÓ

Plaça de la Creu Blanca, núm. 5.

A Fons: Joan Burgués Martisella.
Any 1967.

B AHEE_D117_1952

magatzem de la carretera de la Massana. A continuació, ho va portar el seu germà Víctor fins a l'any 1959, quan la seva vídua, oriünda de Tolosa, va prendre el relleu. Pixot era un sobrenom del Víctor, que és un diminutiu de jove petit en occità **(D/E)**.

P. 084

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

L'any 1953, l'Elisa Fité va fer una sol·licitud al Quart d'Escaldes per ampliar la casa amb una alçada de dos pisos i, l'any 1954, va demanar l'ús de fusta **(F/G)**.

L'any 1983, l'Esteve Feliu Altissent i la seva esposa, la Mercè Naudí Ubach, van demanar permís per a fer obres a la façana de l'immoble.

ARRENDAMENT DE LA CASA

Del 1939 fins al 1948, la Consol Rabetllat, que després seria propietària de ca l'Antoni Vidal al número 22 del carrer d'Engordany, hi va tenir un petit comerç de comestibles, on també oferia entrepans i begudes a la gent de pas i als contrabandistes. La família Vidal també eren inquilins d'aquesta casa i l'Antoni Vidal Rabetllat hi va néixer.

Durant la dècada dels anys 40, als baixos de la casa, hi havia activitat comercial.

L'any 1972, l'Antoni Pintat Argelich hi va obrir una gestoria i immobiliària anomenada La Gestoria, que va donar de baixa l'any 1991.

L'any 1973, l'Hermínia Pia va obrir-hi un bar restaurant anomenat Can Pere Botero, que al poc temps va donar de baixa.

L'any 1975, la Trinitat Fiblà Pellicer va obrir-hi una botiga amb el nom de Pollyanna, que es dedicava a vendre i confeccionar articles de llana i ensenyava a cosir. Tot i això, el 1976, va decidir canviar d'ubicació, perquè la venda no era l'esperada. La filla, Meritxell Julià Fiblà, que treballava a la Perfumeria Júlia, va festejar amb el Lluís Mils Aleix, que treballava al Crèdit Andorrà i era fill de la Paquita Aleix de cal Tita, que tenia una merceria. Tots dos van deixar la seva professió i van decidir obrir la botiga Pollyanna a Andorra la Vella **(H/I)**.

L'any 1977 va obrir-hi les portes la Carnisseria Feliu fins a l'any 2008. ■

C Berlingots.

VICTOR ARMENGOL

AGENT COMERCIAL

Representant exclusiu de les Cases:

GOUMOT-LABESSE	MARC-ROSIENS	
Porcelaines d'art	Fonlards	
	Limoges	Lyon
TEYSSIER	SEMAZ	
Bijouterie	Violette	Lyon
	Limoges	
THARAUD	ALLIANCE-TEXTILE	
Vases d'art	Soie-Nylon	Lyon
	Limoges	
DUBAN	SABOUREAU-JACQUAND	
Christel Emaux	Valours	Lyon
	Limoges	
SALOMON & Cie	J. B. FONTANILLE	
Porcelaines hôtel	Dentelles	Le Puy
	Limoges	
CHASTAGHIER	TRONOL	
Service de table	Tulles	Lyon
	Limoges	
RIVIERE-GRADRAT	DELAINE & Cie.	
Napoléon Cognac	Dentelles	Calais
	Limoges	
DUQUESNE	M. A. C.	
Rhum	Chemises	Lyon
	Martinique	
DUBONNET		
Quinquina		
	Paris	

AHEE_Programa de la Festa Major del 1953

D

Victor Armengol & Fills

AGENT GENERAL:
Espanya-Andorra

DEPOSITARI:
Escaldes (Andorra)

DIRECTAMENT DEL FABRICANT AL CLIENT

Nylons - Sedes - Puntes - Brodats - Guipurs - Tuls - Corbates - Echarpes - Fulards - Mocadors de fil - Camises nylon - Roba interior - Mitges i mitjons nylon espuma - Vestits de bany espuma - Tul, cotó i nylon per a faixes - Llencols cotó i fil - Teixits - Paraigües - Velluts - Astrakán - Porcel·lanes - Objectes de plàstic (joguines, ulleres, camping) - Perfums «Bourjois»

EXCLUSIVAMENT: *Novetats Qualitat Preus d'origen*

MAGATZEMS "EL PIXOT"

AHEE_Programa de la Festa Major del 1956

E

MERCERIA

Aleix i Mils

Roba interior de senyora i senyor

Sabates d'infants

BABY BOTTE

Camises Nylon

Pantalons Tergal

Llanes PERNELLE

Avda. Carlemany, 23

Avda. Co-princep De Gaulle

LES ESCALDES

AHEE_Programa de la Festa Major del 1969

H

V. 149

HONORABLE QUART DE LES ESCALDES ANGORDANY

ELISA FITER , Vda Y ARMENGOL , Major d'edat,i veina d'aquest poble , al Honorable Quart, molt attentament acudo i esposo :

Que ténin en projecté de aisèmar la casa , dos pisos demanen a vostres Sègnorias,si tindran a bé autorisarmé las corresponent demenda .

Gracia que espéro mereixé del vostre bon procedíment quines vides , Déu Guardi Molts Anys .

LES ESCALDES SIX DE SEPTEMBRE MIL NEU CENTS CINQUANTE TRES

AHEE_D149_1953

F

Honorable Comu Par requia D'andorra.

L'Infrascrita Elisa Fitè Armengol de les Escaldes(Andorra) V.3.3.Hoble acudeix I.

Duplicat:Vulgui concedir el tallament dels arbres necessaris per retornar la fusta empleada en la reparació que he fet en la casa(casa-ansep)l'any 1954.

Per tant,prego Vulgui passar la coissio Inspecto ra d'aquiesc Hble corporacio,per fer-as carreo de la meva justa demanda duplica que espera mereiscer del recte procedir d'aquex Honorable Comu,quina vida guardi Deu mols anys.

Les Escaldes 9 febrer del 1955.

Honorable Comu D'andorra-Andorra la Vella.

Elisa Fiter Vda. Armengol

ANA_ACA_0914

G

ESC. ESCALDES-ENGORDANY

SOL·LICITACIONS A L'HBLE. QUART DE LES ESCALDES-ENGORDANY

79/1011

VISTA:

Tal com sol·licita es dona de baixa el present comerç e els Registres d'aquesta Corporació, en data d'avui.

ESC. ESCALDES-ENGORDANY

25 de març del 1977.

p.o. de l'Hble. QUART El Secretari

DUPLICAT

Molt . Honorable Quart

La que sotasigna Trinitat FIBLA i PELLICER , major d'edat , casada , de nacionalitat espanyola , del comerç , i veïna d'aquesta vila , amb domicili a l'Avda Fiter i Rossell 17. 4art . 2a , per davant de VV. HH. SS. acudeix i , amb la major consideració i respecte :

EX POSA :

Que ha finalitzat en l'exploatació de l'establiment radcat en aquesta població , destinat a la venda i confecció d'articles de llana , amb radicació en La Plaça Creu Blanca Nº 5, baix el nom comercial de POLLYANA , a quins efectes acompanya el Decret d'Alta d'aquesta M. Hbla. Corporació .

Que , per tot lo anterior a VV. HH. SS. molt atentament :

SU P L I C A :

Que vulguin donar com admesa la present , amb el Decret que s'acompanya i en sa virtut es dignin disposar sigui donat de BAIKA , en el Registre de Comerç , d'aquesta M. Hbla. Corporació l'establiment , que interessa .

Es gràcia que espera merèixer del recte procedir de VV. HH. SS. quina vida Déu guardi Molts anys.

Escaldes-Engordany . 11 de gener del 1.976.

AL. M. HBLE. QUART ESCALDES - ENGORDANY

AHEE_D1011_1977

I

Cal Quimet

PROPIETARIS

En el Registre de Contribució del 1939-41, el Josep Moliné consta com a propietari de cal Tanyut. Del 1942 fins al 1945, ho serà Pere Millat i, a partir del 1946, la família Ambatlle.

El Joan Ambatlle de cal Quimet i la seva muller, la Maria Vidal, que venia de Canillo, van adquirir la propietat. Seria coneguda o bé com a Nova Casa Quimet o bé com a Casa Quimet, mentre que la casa pairal, a la mateixa plaça de la Creu Blanca, número 2, es coneixia com a Casa Quimet o Casa Quimet Vell (A).

El matrimoni Ambatlle Vidal vivia a la casa pairal, però es van traslladar en aquesta nova els pares i tres dels quatre fills: la Maria, la Soledat i el Ventura.

Per a més informació sobre la família, vegeu l'apartat sobre cal Quimet, al número 2 de la plaça de la Creu Blanca.

P. 086

DESCRIPCIÓ

La planta baixa es llogava per al comerç. Quan s'entrava al local, hi havia unes escales de fusta ben empinades que permetien pujar al primer pis, on hi havia una habitació i una sala gran amb una cuina que donava a un caminal. Al segon pis, hi havia tres habitacions i, al darrer pis, el cap de casa. Aquesta era una residència familiar i no tenien llogaters.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

Als baixos de la casa, el 1947, la Maria Ambatlle va obrir un comerç de comestibles. Una botigueta molt concorreguda pels infants, que hi anaven a comprar regalèssia. En aquest comerç es venia una mica de tot i van adquirir una nevera d'alçada que arribava fins al sostre per guardar-hi els formatges. Venien vaixelles Duralex, tabac, entre d'altres productes, però mai alcohol. Anys més tard, van traslladar la botiga a la Casa Duró de l'avinguda Carlemany, número 9. L'Araceli Vilasetrú, l'esposa del Joan Ambatlle, també hi va treballar durant uns anys.

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Quimet. Any 2025.

UBICACIÓ

Plaça de la Creu Blanca, núm. 6.

A part de treballar amb la seva cunyada, l'Araceli va ajudar al forn del seu pare, el Forn Vilasetrú, al carrer d'Engordany, núm. 24. També va tenir el bar La Llar als baixos de la nova casa i, l'any 1976, va obrir la botiga Heidi (B).

El Ventura hi va viure fins que va traspasar. Actualment la casa és propietat de la família Maestre Cortadella.

ARRENDAMENT DE LA CASA

En el Registre de Contribució consta que, l'any 1940, hi havia un comerç portat pel Josep Moliné, que va donar de baixa un any més tard.

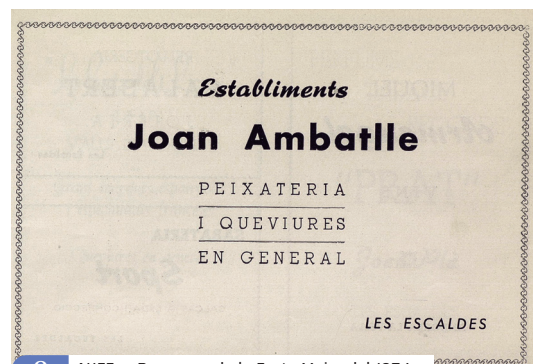
El 1943, el Pere Millat va regentar un comerç als baixos fins al 1944. En el moment en què la casa va quedar en mans de la família Ambatlle, el comerç el varen tirar endavant ells mateixos. La botiga, la portava la Maria Ambatlle, on es feien entrepans i se servien begudes. El Jordi, marit de la Maria, en no ser andorrà —havia arribat a Andorra com a refugiat espanyol—, no podia tenir l'establiment al seu nom i hi van posar el del seu sogre, Joan Ambatlle. El matrimoni va tenir una botiga a cal Fusilé, on venien queviures i peix, i després es van traslladar a la Casa Duró, on venien una mica de tot, com Duralex i Pirex (C). ■

A Fons: Joan Burgués Martisella.

B AHEE _ Andorra Magazine núm. 14, juliol del 1994

C AHEE _ Programa de la Festa Major del 1954

Cal Peret de la Molinera

PROPIETARIS

Cal Peret de la Molinera es conforma de 3 cases diferents, atès que van comprar les dues cases adjacents a la seva.

L'origen de cal Peret de la Molinera es remunta cap a principis del segle XIX. L'Antònia, de can Nogué, es va casar amb un noi originari de Ribes de Freser (A).

El fill de la parella s'anomenava Pere i, des d'aquell moment, la casa va ser coneguda amb el nom de Peret de la Molinera. En Pere es va casar amb la Rosa Munt Mora de cal Mandicó de Sispony i van tenir una filla, la Rosa, que era filla única i, per tant, pubilla.

Es va casar amb el Josep Vilaginés Graells de cal Castell d'Altés (Ribera Salada). Van tenir tres fills: la Rosa, el Josep (Pepito) i la Nativitat, que esdevindria la pubilla.

No van ser hereus ni la Rosa Vilaginés Aranyó, que era la filla gran, ni el Pepito, atès que van marxar a treballar a fora, per la qual cosa el padrí va fer pubilla a la Nativitat.

La Rosa va marxar a Badalona i, més tard, va retornar i va fixar residència a Escaldes.

El Josep Vilaginés Aranyó va marxar a Besiers i va tornar a Andorra durant la Segona Guerra Mundial. En finalitzar el conflicte bèl·lic, va tornar cap a Besiers, on tenia una parada al mercat.

L'any 1910, al llibre del Cadastre, s'inscriu al Pere Aranyó com a propietari i, l'any 1950, la propietat es registra a nom del seu gendre, Josep Vilaginés Graells, marit de la Rosa Aranyó Munt (B).

En el llibre de Registre de Contribució de l'any 1939 i fins al 1968 consta com a contribuent de la casa l'Eduard Rossell Albós. Aquest estava casat amb la propietària de la casa, la Nativitat Vilaginés Aranyó.

L'Eduard Rossell Albós tocava el clarinet a l'única orquestra que hi havia a Andorra, l'Orquestra Feliu. En Miquelet de cal Miquel tocava la trompeta; en Sisquet del Feliu, el violí; el germà gran de l'Eduard tocava una mena de trombó i el Martí Tremosa també en formava part.

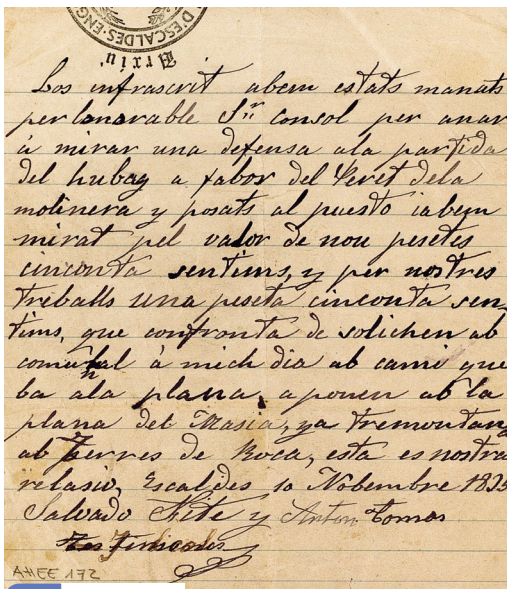

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Peret de la Molinera. Any 2025.

UBICACIÓ

Plaça de la Creu Blanca, núm. 7.

A AHEE_ 0172
Document de l'any 1825, en què es fa referència a propietats de cal Peret de la Molinera.

B Fons: Família Nuri Montanya.
Josep Vilaginés Graells.

La filla, la Rosalia Rossell, va heretar la casa i va maridar-se amb Benito Oromí Ricart. Aquests van tenir dos fills: el Josep i el Pere, actual propietari. El Benito era propietari d'una serradora situada al pont de la Tosca, que va funcionar fins a l'any 1972.

DESCRIPCIÓ

La casa era la típica casa andorrana i constava de tres pisos amb soterrani. Al primer pis hi havia el soler amb dos balcons —hi tocava el sol fins al fons—, a més de la cuina (cantonada carrer i pujador) amb una llar de foc enorme **(C)**.

Al segon pis hi havia quatre habitacions, entre elles la cambra dels padrins, que era situada sobre la cuina per l'escalfor de la llar de foc.

Al tercer pis hi havia unes habitacions baixes amb sala i cuina. Al cap de casa encara hi havia una altra habitació. Al soterrani hi guardaven un bocoi amb vi, que l'omplien anualment.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

Els germans Vilaginés Graells eren uns segadors, oriünds de la Ribera Salada, que pujaven a Andorra per segar a mesura que el blat madurava. Estaven molt ben considerats, fins i tot havien anat a Capcir i a Font Romeu, tal com ens comentava la Maria Rosa Vilaginés. Tres d'ells varen quedar-se a viure a Andorra, on van conèixer les seves mullers. El Roc es va casar amb l'Aneta Trullà de can Nogué i van anar a viure a França; el Miquel es va casar amb la Roseta Trullà Marquilló de can Nogué, i finalment el Josep es va casar amb la Rosa Aranyó Munt, la pubilla de cal Peret de la Molinera.

Els masovers es cuidaven de les propietats que tenien a Entremesaigües, Molleres, hort de la canaleta darrere de l'Hotel Muntanya i el Pouader **(D)**.

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

La primera modificació, la van efectuar quan es van casar la Nativitat Vilaginés i l'Eduard Rossell cap als anys 30. Al primer pis del soler, hi van fer dues habitacions. A la façana, hi havia una parra de raïm al balcó de l'habitació.

La segona modificació, la van fer als anys 50, quan es va casar la Rosalia Rossell Vilaginés i van fer un pis complet al segon pis per als noucasats.

B AHEE_ La Vanguardia 1933
Diposita el vot l'Eduard Rossell.

El 1993, es va enderrocar la casa i la seva propietària, la Rosalia Rossell, va construir un habitatge de tres nivells d'alçada destinats exclusivament a ús propi.

ARRENDAMENT DE LA CASA

L'any 1953, als baixos es va obrir un local de reparacions de sabates, pegots i ataconadors de la mà del Guillem Aleix de cal Tita d'Engordany. Aquesta sabateria va tancar abans del 1958, atès que s'hi va registrar una nova botiga —Botiga la Begònia— de la Celestina Bonet Fité, germana de la Júlia Bonet Fité, que va crear Perfumeries Júlia **(E)**. En un principi venia bulbs de begònia i després també mocadors, sacs i perfums **(F)**. La botiga va tancar poc més d'un any després, l'any 1960, perquè va decidir traslladar-se a l'avinguda Carlemany, a la casa de l'hereu de cal Pla.

C Fons: Joan Burgués Martisella.
1967. Casa al costat dret del camí i pujador per accedir a la casa pairal de cal Xurrina.

L'any 1960, l'Eduard Rossell Albós, marit de la Nativitat Vilaginés Aranyó, propietària de la casa, sol·licita l'obertura d'un petit comerç de reparació de calçats que cessarà l'any 1967 **(G)**.

Seguidament hi va haver una botiga de queviures que regentava l'Antònia, casada amb l'Iglesias i oriünda de Durcal, Andalusia.

Durant els anys 80 s'hi torna a obrir un local de reparació de sabates, sota denominació comercial de Sabateria Sopena. L'Àngel Sopena Bernad, a part de dedicar-se als pegots de les sabates, també era xofer de clípol. Al matí, portava la canalla amb el clípol i, a la tarda, treballava a la sabateria. Els nens se l'estimaven molt **(H)**.

Més tard va haver-hi un altre comerç, també de reparació de calçats i articles de pell, que va tancar les portes l'any 1993. En aquell moment, es va enderrocar l'edifici per construir un habitatge per als propietaris. ■

D Fons: Joan Burgués Martisella.
Cami del Pouader. Any 1968.

Nº: 346.
13-2-1958

Molt Hbles. Senyors;

La sota signada, Na Celestina Bonet Fitó, Andorrana, major d'edat, natural i vehina de Les Escaldes, amb el deegut respecte i consideració a Vs.Hs.Ss.atentament

E X P O S A; Que desitjant obrir un comerç, en la casa (4a) Peret de la Molinera, faig constar que anirà baix la meua direcció i responsabilitat, volent dir, que totes les operacions que es facin serán realitzades a nom meu ó serán fetes directament per la demandanta; Per lo exposat;

S U P L I C A; Que tinguin a be concedir-li la corresponent autorització per obrir l'esmentat comerç en general.

Favor que espera mereixer del benévol i recte procedir de Vs.Hs.S. quines vides Deu guardi molts anys.

Les Escaldes, als 15 de Gener del 1958.

Celestina Bonet

MOLT Hble. QUART DE LES ESCALDES-ENGORDANY.

E AHEE_D346_1958

HONORABLES SENYORS:

La sota signada Na. Celestina Bonet Fitó de nacionalitat andorrana, major d'edat, vidua i del comerç a aquest Molt Hble. Quart es dirigeix i amb el major respecte E X P O S E:

Que desitjant obrir un comerç a la casa d'En Xavier Plà en construcció a l'Avinguda Carlemany i vulguen tancar el que actualment disposa a casa del Peret de la Molinera molt atentament S U P L I Q U E:

Vulgueu pendre nota del canvi del establiment i vulgueu autoritzar-me dia traspass.

Gràcia que espero mereixer del recte procedir d'aquesta molt Hble. Corporació, quina vidal dels quals components Deu guardi Molts anys pel bé del nostre Poble. Les Escaldes, el 6 de Maig de 1960

C Bonet

F AHEE_D346_1960

SOL·LICITACIONS
AL
HBLE. QUART
DE
LES ESCALDES - ENGORDANY

Nº 484

Vista. S'autoritza al recurrent a l'obertura del comerç tal com pot veure a la present presentació del Molt Consell General, subjectant-se a les disposicions vigents i que es puguin dir de del país i del Mble. Quart

La Escaldes, 17 de Juny de 1960.
p.o. de l'Hble. Quart
E. Rosell

L'infrascrit Eduard Rosell Albós, fill de Les Escaldes (Andorra) al aquest Hble. Quart acut i demana:

Están de baixa la botiga situada en casa nostra anomenada Casa Peret de la Molinera, tinguin la bondat de tornar-la a donar d'alta amb el nom de Eduard Rosell, . autoritzat per la seva dona, qu'es Natividad Vilagánés, propietaria dedita casa, fent constar que tal comerç anirà baix la meua direcció i responsabilitat valent dir que totes les operacions que es facin serán realitzades a nom meu o serán fetes directament pel demandant.

Gràcia que espero mereixer d'aquest Hble. Corporació, quina Vida Deu guardi molts anys.

Les Escaldes 17 de Juny de 1960

Eduard Rosell

QUART DE LES ESCALDES- ENGORDANY

G AHEE_D0484_1960

DECRET 304/81

Vista la present l'Hble. Comú DECRETA: S'autoritza al Sr. Angel SOPENA BERNAD, per a procedir a l'obertura i explotació d'un establiment, dedicat a reparacions del calpat, situat en la platja Creu Blanca Nº-7, i sota la denominació comercial de "SABATERIA SOPENA". Havent de subjectar-se, en tot moment, a les ordenacions vigents de l'Hble. Comú i del M.I. Consell General.

ESCALDES-ENGORDANY 36 de Desembre de 1981.

p.o. de l'Hble. Comú
El Secretari,

Jaume Ferrer

H AHEE_D304_1981

Camí d'Ensucaranes

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Prat Cal Jaumetó. Any 2025.

NÚM. 1

P. 095

Prat Cal Jaumetó

PROPIETARIS

En el Cadastre del 1950 consta com a propietari el Francesc Martell, de cal Jaumetó.

UBICACIÓ

Camí d'Ensucaranes, núm. 1.

No hi havia cap propietat immoble, atès que era l'hort de cal Jaumetó. (A)

Actualment hi ha un edifici als baixos del qual trobem el Bar Sevilla.

A

Fons: AFCEC _FLAQUER _X _0409

Cal Tendre

PROPIETARIS

L'origen del nom de cal Tendre ve del Josep Riberaigua Guitart. Un dia que estava al barber i l'estava afaitant, aquest li va fer un tall i va exclamar "Si que ets tendre!".

Als anys 1950, el Josep Riberaigua Guitart era el propietari de cal Tendre. Aquest es va casar, el 1911, amb la Carme Aldosa Ribot (1884-1968) i van tenir dos fills: el Josep (1915-1980), que era sastre i amant del futbol, i la Carmeta (1924-1999), que va obrir el 1952 una merceria als baixos de cal Jaume de Roca. La Carme, la mare, era molt baixeta i sempre portava el cabell recollit amb un monyo. Vivien tots quatre a cal Tendre, tot i que la Carme va quedar vídua molt aviat, l'any 1934 (A).

La Carmeta Riberaigua Aldosa va viure sempre en aquesta casa.

P. 096

DESCRIPCIÓ

La casa limitava, per un costat, amb l'era de cal Roca i, per l'altre, amb les feixes a tocar del riu, l'anomenat Prat del Tut.

L'entrada de la casa era pel camí d'Ensucaranes i tenia dos pisos amb un cap de casa amb teulada d'un sol vessant. Tenia finestres, però sense balcons, ni al costat del riu, ni de cara a les feixes. El lloc de les feixes era molt concorregut pels infants.

També tenien un molí fariner a la mateixa casa i l'aigua els venia del reg del Molines, camí d'Ensucaranes amunt.

Al costat de la casa hi havia un hort, on hi anava la padrina, la Carme Aldosa Ribot. La riuada del 1937 es va endur l'hort i van haver de refer tot el mur.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

Jospe Riberaigua Guitart era moliner i treballava a la baixada del molí d'Andorra la Vella. El molí va funcionar fins a l'any 1964 i va ser derruït el 1973.

La Carmeta Riberaigua Aldosa va regentar la seva pròpia merceria durant molts anys al costat del pont, ubicada al costat de la Carnisseria Xurrina, a l'emplaçament actual de l'Arxiu Històric d'Escaldes-Engordany (B). La va obrir l'any 1952 quan tenia

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Tendre. Any 2025.

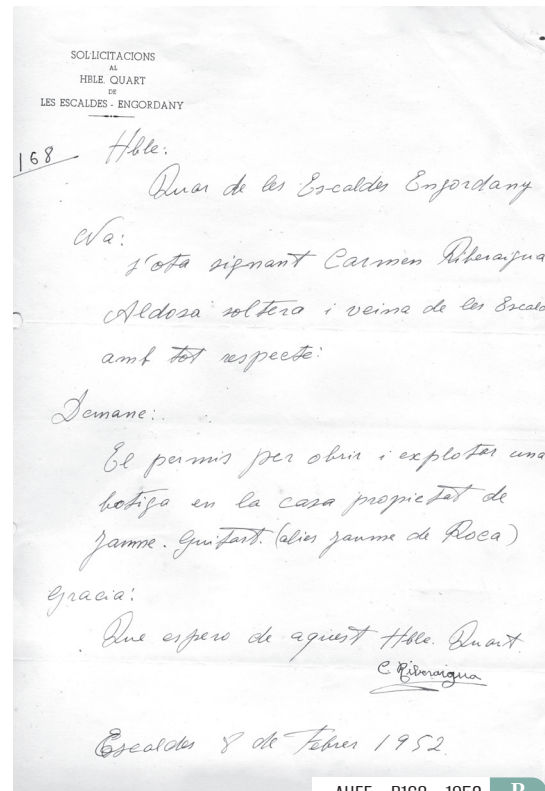
UBICACIÓ

Camí d'Ensucaranes, núm. 2-4.

Fons: AFCEC_BIOSCA_G_06_0104

A

AHEE_D168_1952

B

28 anys, i la va regentar més de 20 anys, fins a finals dels anys 70. La seva mare, la Carme Aldosa, cosia i feia mitjons gruixuts de llana —que compraven a Arsèguel— per als contrabandistes que s'allotjaven per aquella zona. La seva filla l'ajudava i els venia després a la botiga. Sempre podia comptar amb la seva mare, que li donava un cop de mà a la merceria. Quan el comerç estava tancat, tenien un cordill que connectava amb casa seva, cal Tendre, per si algú necessitava comprar quelcom. En tancar el comerç, va estar treballant a la Residència de la seva propietat, fins que va traspasar.

El Josep Riberaygua Aldosa tenia una sastreteria a la Casa Tudel, al carrer del Picó, on la seva germana havia treballat també abans d'obrir la merceria (C). Es va casar amb la Mònica Lluelles Baró i van decidir obrir una botiga de comestibles a la planta baixa del Forum (actual Hotel Eureka), coneguda com a Cal Pep o Ca la Mònica (D).

Més endavant, el 1953, van obrir el comerç Cava Benito al camí d'Ensucaranes, número 5,

AHEE Programa de la Festa Major del 1950

C

d'Engordany, a cal Besolí. L'any 1956, van inaugurar la nova Cava Benito a l'avinguda Carlemany, número 82. La Mònica va voler posar-hi el nom del seu pare, el Benito Lluelles, que venia de cal Trist. L'origen del nom de la casa el trobem en el fet que un dia el padri Jaume, que era una persona molt alegre, estava trist i, com no l'havien mai vist així, el van batejar com *el noi de cal Trist*. Els seus fills eren el Benito i l'Alexandre Lluelles, anomenats el primer com *el Trist pobre* i el segon, *el Trist ric*.

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

L'any 1974, els germans Josep i Carmeta van decidir enderrocar la casa pairal i construir

Fons: Arxiu Nacional FFP _0074.
Casament de Josep Riberaigua i Mònica Lluelles.

D

un Hotel-Residència, anomenat RIMAG, i van treure el permís per fer un bar restaurant a la planta baixa, tot i que finalment no en van fer ús. Es varen aixecar 5 nivells, a més de tenir àtic i soterrani. Les 40 habitacions tenien aigua termal. Al cinquè pis i a l'àtic hi havia el pis de la Carmeta i, també, el de la seva neboda Maribel i el seu espòs, el Carles Magdaleno.

El nom de RIMAG ve de les inicials Riberaigua, de la filla del Josep Riberaigua i de la seva esposa Mònica Lluelles, la Maribel Riberaigua, la pubilla de la propietat, i de les inicials del cognom del seu marit Carles Magdaleno.

ARRENDAMENT DE LA CASA

La planta baixa, la van llogar al Ramon Gaver-net de Santa Coloma, que hi va muntar un taller de joieria.

Actualment, és un bloc de pisos i, als baixos, hi ha una botiga de roba. ■

Cal Galitxó

PROPIETARIS

Trobem escrit el nom de la casa de diverses maneres com a Galichó, Galixo, Galicho...

L'any 1910 el propietari era el Ventura Bons i, a partir de l'any 1950, esdevé la propietat del seu fill, l'Enric Bons Camps. Aquest es va casar amb l'Antònia Bacó Albós, que era una de les dues filles de cal Marió (A). La parella va marxar a França cap al 1932, concretament a Besiers, on van néixer dos dels tres fills: l'Antoni i l'Enriqueta. L'any 1943, van marxar a l'Arieja, a Escosse, al costat de Pàmies, on va néixer la petita Joana. La família Bons Bacó només venien durant la temporada d'estiu i feien molta vida a la casa pairal de cal Marió (B).

L'Antònia era una dona que matitava molt i a les 5 del matí ja estava prenent el cafè mirant per la finestra, on era vista per la família de cal Xurrina, tal com ho recordava la seva filla, la Joana Bons, i la Montserrat Pascuet de cal Xurrina (C).

Durant un temps la família Torra Palmitjavila, que eren els masovers de cal Galitxó, van estar vivint a la casa pairal (explicat anteriorment a l'Era de Cal Galitxó). Compartien la casa amb la germana de l'Enric Bons, la Ventureta Bons Camps. La Ventureta només hi anava a dormir, perquè els àpats els feia a casa de la padrina Mariona, a qui cuidava fins que va poder. El masover següent va ser conegut com el Valencià, tal com recorda el Minguet Torra.

L'any 2007, els propietaris passen a ser els fills de l'Enric Bons i l'Antònia Bacó: l'Enriqueta, l'Antoni i la Joana. Actualment les propietàries són la Joana Bons Bacó i la seva neboda, la Valeria Delpoux Bons, filla de l'Enriqueta.

L'Enric Bons va morir a Escaldes l'any 1984. Anys més tard, el 2007, va morir a França l'Antònia Bacó i la van enterrar a Escaldes.

UBICACIÓ

Camí d'Ensucaranes, núm. 3.

A la casa pairal s'hi podia accedir pel camí d'Ensucaranes núm. 3 i per l'era que donava al carrer d'Engordany.

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Galitxó. Any 2025.

habitacions (una d'elles era per a la Ventureta). Al segon pis, hi havia les golfes (D).

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

L'Enric Bons treballava com a taxista fent el trajecte d'Andorra a Besiers i el va continuar fent durant la seva estada a Besiers, mentre l'Antònia treballava de minyona. Quan van marxar cap a l'Arieja, va deixar de ser taxista i van regentar una drogueria fins a l'any 1960 (E).

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

La casa pairal era petita i, al voltant dels anys 1960, l'Enric Bons va demanar permís per enderrocar-la i construir-hi un edifici nou amb 6 nivells d'alçada i els baixos (F).

L'any 1972 es va demanar de construir un nou pis a l'immoble, però la petició va ser denegada.

Cap a l'any 2000 es va fer una nova reforma i es va construir un bloc de pisos.

ARRENDAMENT DE LA CASA

L'any 1970, s'hi va obrir un hotel-residència anomenat El Pont Nou, que regentaria la Palmira Santesmases. Dos anys més tard, el va

A Fons: Família Bons.
Casament d'Enric Bons Camps i Antònia Bacó Albós.

traspassar a la Suzanne Souchet i, dos anys després, l'any 1974, el portaria durant molt de temps el Gerard Jean Perrette i l'Annie Michelle Jeanne Doncker, que vivien al primer pis.

Seguidament el portaria un argentí anomenat Pedro, que el va tenir durant força temps, i després s'hi van fer els pisos.

Als baixos de l'edifici, hi havia el bar-restaurant del Pont Nou. Al tercer pis, hi va viure el matrimoni Bons Bacó, que va tornar a cal Galitxó en retirar-se, i, al quart pis, la resta de la família. ■

B Fons: Joan Burgués Martisella.
Dona al centre: Antònia Bacó; senyora darrere de l'Antonieta: Avel·lina Besolí; senyor amb boina costat Avel·lina: Marcel Besolí (germà); senyor costat Marcel Besolí: Josep Bacó; senyora del mocador costat Josep Bacó: Dolors Albós.

C Fons: Família Bons.
Retrat d'Antònia Bacó Albós.

Fons: Família Guitart Ambatlle.
Camí d'Ensucaranes.

D

Servei d'Auto-Taxis

ENRIC BONS

Viatge Setmanal a Beziers
PREUS ECONOMICS

Per encàrrecs dirigiu-se al Cafè Central

D'EN LEANDRE ALTIMIR

ESCALDES (Andorra)

AHEE_Programa de la Festa Major del 1933

E

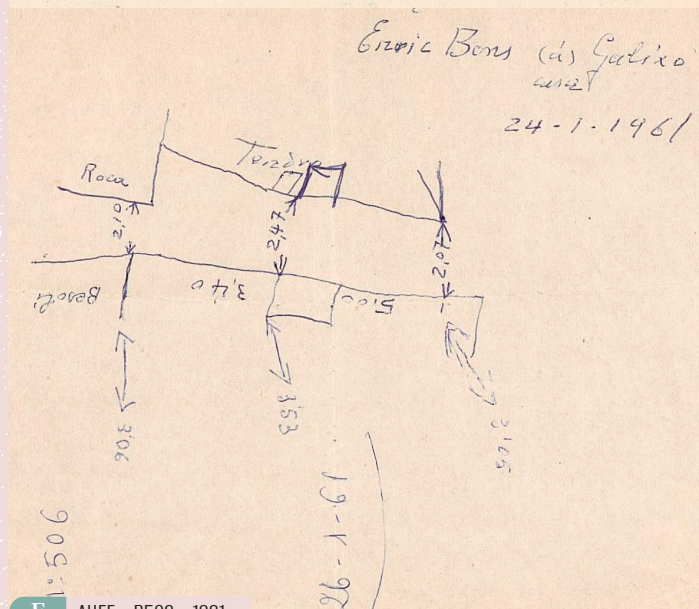
Senyors

El que suscriu en ENRIC BONS CAMS major d'edat i veï de aquests poble em el major respecte a vostres Hble. Acut i expose.

Que volent edificar la seva casa dita Galicho de la seva propietat demane el degut permis per desenrocar la casa i edificarla de nou, i prega aquesta Hbl. corporacio vulgui fer pasar una comicio per medir el camí i donar les distancies coreponents.

Gracia que espere alcansar de Vtres. Hbles. quina vida deu guardi molts anys.

Bons

F

AHEE_D506_1961

Cal Besolí

PROPIETARIS

En el Cadastre del 1910, la Casa Falguera era propietat del Jaume Falguera, que tenia terrenys a la Plana, a l'Obac i l'hort del solà a Engordany.

Durant els anys 1930-40, el contribuent era l'Eulogi Gil.

L'any 1948, al Registre de Contribució, la casa apareix com a cal Besolí i en Pere Besolí Oliva n'era el contribuent. Era un refugiat oriünd del poble d'Espaent de Noves de Segre i la seva esposa, la Maria Solé, de Freixa de Noves de Segre. Per l'antiga Casa Falguera, que estava en molt mal estat, van pagar 60.000 pessetes. No hi van viure mai allí, tal com ens comentava el Pere Besolí Solé.

La família Besolí Solé no tenia cap vincle familiar amb Andorra i es van instal·lar, l'any 1937, a la Mosquera d'Encamp. El seu fill, el Pere, va néixer el 23 d'octubre i, dies més tard, hi va haver la gran riuada que s'ho va endur tot. Els dies posteriors van trobar aixopluc a Ràdio Andorra i els veïns els van portar menjar i roba per al nadó. A Encamp, el matrimoni Besolí Oliva va regentar el comerç Manresa, que era propietat de les germanes Carmeta i Roseta Solsona.

P. 102

DESCRIPCIÓ

La casa tenia un accés difícil i, tot i les reformes, encara conserva el seu aspecte original.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

El matrimoni van ser comerciants. Van estar treballant al Comerç Manresa, ubicat a Encamp, que va mantenir les portes obertes des del 1888 fins al 1993 (A).

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

El Pere va reformar la casa i hi van fer sis pisos de lloguer.

L'any 1950, el Pere Besolí Oliva va demanar permís per a fer obres a la seva propietat a fi d'instal·lar una conducció de les

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Besolí. Any 2025.

UBICACIÓ

Camí d'Ensucaranes, núm. 5.

Coffeemaker Roasts His Own in Tremat's Village Square

This operation seldom fails to attract a childish audience. The ball-shaped container, rotating above the fire, holds the beans.

Kodachromes by B. Anthony Stewart

Fons: família Besolí – Hemeroteca National Geographic.
Cal Manresa, torrants cafè. Pere Besolí Oliva (dreta), Jeanou Casal (esquerra), els fills Besolí Solé, el Pere i la Carme, la cosina (davant del comerç), la Maria Solé (a l'interior)

A

aigües d'usos domèstics i residuals seguint el camí que anava a parar al riu Valira (B).

L'any 1984, es va demanar fer obres a la planta baixa i al primer pis.

ARRENDAMENT DE LA CASA

L'any 1951, als baixos de la casa, la Balbina Teixé va obrir un petit restaurant. Catalana i casada amb l'andorrà Joan Montané, cabaler de cal Poblado d'Arinsal, el matrimoni va tornar al país aquell mateix any amb els tres fills. El quart naixeria a Andorra i van viure un temps en aquesta casa. Era usual veure'ls jugar al carrer amb els altres nens i nenes de les cases veïnes (C).

L'any 1953, el Josep Riberaygua Aldosa de cal Tendre va llogar la planta baixa. Als inicis van portar el negoci el seu sogre, el Benito Lluelles Nadal de cal Trist, juntament amb la seva filla Mònica Lluelles Baró, muller del Josep, i el van anomenar Cava Benito (D).

El comerç s'ubicava en una petita planta de 40 m². El soterrani de la Cava servia de magatzem i, inicialment, el compartien amb la Montse del Comerç del Pont, que tenia una botiga de queviures a prop de la Cava. Anys més tard, va passar a ser únicament el magatzem de la Cava Benito i s'hi emmagatzemaven les barriques i les botes que contenien les begudes alcohòliques, així com un gran nombre d'ampolles de licors i altres begudes.

Anys més tard, el Benito va emmalaltir. L'any 1963 i fins al 1975 la seva jove, la Montserrat Martell Sansa de cal Jaumetó, va agafar el negoci, juntament amb el seu espòs, l'Alexandre Lluelles Baró, *el Cando*, que intentava combinar les dues feines: a la Cava Benito ajudant la Montserrat i fent el transport de mercaderies amb camions de gran tonatge.

La Cava Benito es dedicava principalment a la comercialització i venda al detall de vins de taula; destacava la venda de vins generosos, tals com el porto, el moscatell, el màlaga, etc.

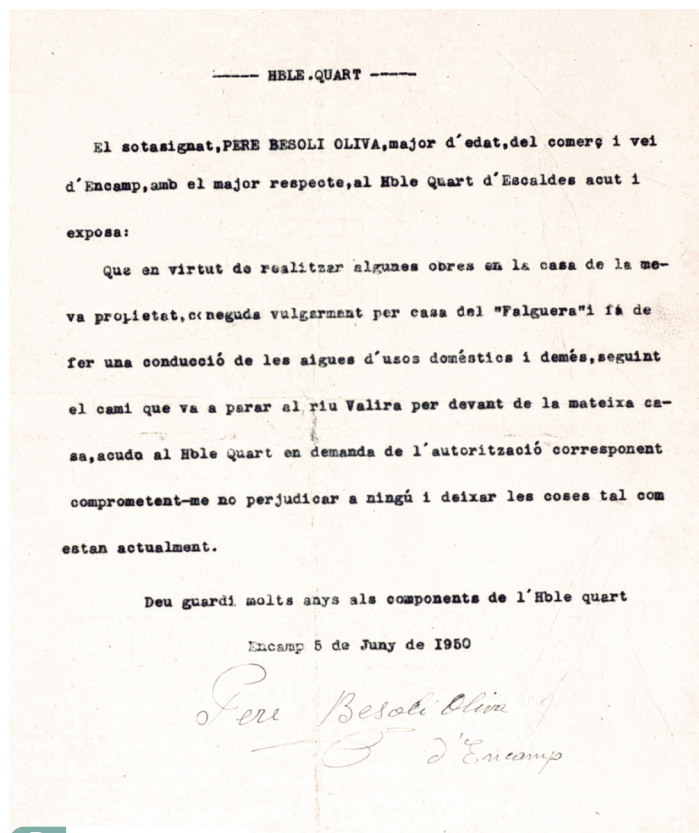
Tots eren transportats en botes i bocois de fusta de roure i castanyer provinents d'Espanya. El camió, que portava *el Cando*, el descarregaven a la plaça Santa Anna i ells mateixos també s'encarregaven de fer rodolar els bocois de 650 litres per damunt del pont i fer-los baixar per l'empinada costa fins arribar a la Cava Benito. Un cop allà, es passaven al magatzem de sota de la Cava Benito i es posaven en botes.

La major part de les vendes, com era habitual en aquells anys, era a l'engròs i el consum que es feia a les quatre taules i al petit mostrador de la Cava. És treballava principalment amb els turistes francesos, des del mes de juny fins al mes de setembre.

La Cava Benito aviat va esdevenir popular entre els turistes francesos que venien a Andorra a l'estiu. Hi compraven porto, moscatell, el que s'anomenava "vins generosos", i escrivien a la paret els seus noms o missatges i, l'any següent, tornaven i reprenien els escrits dels anys anteriors, i n'afegien de nous. Els llaços d'amistat amb alguns d'aquells turistes van continuar en el temps.

En paral·lel, l'any 1956, el Benet i la seva filla Mònica Lluelles van decidir ampliar el negoci i van fundar una altra Cava Benito, la de l'avinguda Carlemany, negoci que a data d'avui encara segueix amb la seva activitat.

L'any 1975, el Manuel Vázquez va obrir el Bar Sevilla en aquest edifici. Dos anys més tard, aquest bar es va desplaçar a la casa Jaumetó i el nou arrendatari va ser el Joan Naudi, que hi va tenir un bar (E/F/G). ■

B AHEE_D048_1950

C AHEE_Programa de la Festa Major del 1952

21-53

Hble. Pres.

Decret n.º 163

El sots signat jomp. Ribera i Ja
Albora major d'edat i vch: d'Escaldes
amb tot respecte a V. S. expose:

Que vulgues obrir una botiga de co
mistelles en general a la casa Besoli
(antiga casa Talavera) demana de la
vostre bondat la vostra autorització.

T'auré que espere de aquest Honorat
Quart Ja guardi molta anys.

Escaldes 11-2-53.

A. L. Hble. Quart d'Escaldes Engordany

AHEE-3463-53

AHEE_D163_1953 D

SOLICITUD D'OBTURADA DE COMERÇ O INDUSTRIA

DECRET N.º 149/75.

VISTA: S'autoritza al re-
corrent l'obertura d'un
Bar, tal com sollicita
a la present, pràvia au-
torització del M. I. Con-
sell General, subjectant-
se a les disposicions vi-
gents i a les que es pu-
guin dictar del País i del
Quart.

ESCALDES/ENGORDANY,
3 desembre de 1975.

p.º de l'Hble. Quart
El Secretari

El sotsignat Manuel Vazquez Carmona
de nacionalitat Española, d'estat Casado
de 36 anys d'edat, de professió Albañil, amb domicili
a ESCALDES, carrer Av. Possebre
n.º 21, amb Passaport
Residencia Documental
actuant en nom De segons poders
, té l'honor d'adreçar-se
a VV. HH. SS. i respectivament,

E X P O S A :

Que desitja obrir en aquesta Vila un local, dedicat a BAR
en el carrer d'Esquerdany n.º local arrendat
al propietari Sr. Pere Besoli Oliva i amb
una superfície total de 2 metres quadrats, que utilitzarà
el nom comercial o raó social BAR SEVILLA -

Per quin motiu a VV. HH. SS.

S U P L I C A :

Es digni concedir la corresponent autorització per l'obertura de
dit establiment, fent constar que el negoci en qüestió anirà enterament
baix la meua responsabilitat i direcció, volent dir que totes les opera-
cions que es facin seran fetes a nom del demandant.

Les Escaldes-Engordany, 15 de Novembre de 1975.

Conformitat del propietari del local,
Pere Besoli Oliva

HONORABLE QUART DE LES ESCALDES - ENGORDANY

AHEE-D149-75

AHEE_D149_1975 E

SOLICITUDS
A
L'HBLE. QUART
DE
LES ESCALDES-ENGORDANY

DECRET 123/77

VISTA: S'autoritza al re-
corrent l'obertura d'un
Bar, tal com sollicita
a la present, pràvia au-
torització del M. I. Con-
sell General, subjectant-
se a les disposicions vi-
gents i a les que es pu-
guin dictar del País i del
Quart.

ESCALDES/ENGORDANY
7 desembre de 1977.

Molt Honorables Senyors

El que sotsignat En Manel Vazquez Carmona, major d'
edat, casat, del comerç, de nacionalitat espanyola, ve-
f de les Escaldes-Engordany i amb domicili a l'Avda.
del Possebre n.º 21-22-23, té l'honor d'adreçar-se a VV.
HH. SS. i respectivament,

E X P O S A :

Que essent propietari del Bar Sevilla, autoritzat
per aquesta Hble. Corporació al seu explotament, de-
sitja donar trasllat del mateix, a la travessera de
l'Avda. Co-princep de Gaulle, casa Jaume to i conti-
nuar en aquest nou domicili l'explotació de l'estament
Bar.

Per quin motiu suplico a VV. HH. SS. donant de baixa
el Bar Sevilla en el domicili actual i el donant d'alta
a la casa Jaume to amb l'estament nom i decret otorgat
per aquesta Hble. Corporació.

Per quin motiu a VV. HH. SS.,

S U P L I C O :

Donguin per presentada la present, vulguin admetre-la,
i en mèrit a la mateixa, donar de baixa al Bar Sevilla
en el seu domicili actual (travessera Co-princep de Gaulle,
casa Besoli) i donar-lo d'alta al nou domicili (travessera
Co-princep de Gaulle, casa Jaume to).

Es preu que espero obtenir del recte procedir de
VV. HH. SS., quina vida deu guardi molta anys.

Escaldes - Engordany 6 de Juliol 1977

HONORABLE QUART DE LES ESCALDES ENGORDANY

AHEE_D123_1977 F

SOLICITUD D'OBTURADA DE COMERÇ O INDUSTRIA

DECRET N.º 124/77

VISTA: S'autoritza al re-
corrent l'obertura d'un
Bar, tal com sollicita
a la present, pràvia au-
torització del M. I. Con-
sell General, subjectant-
se a les disposicions vi-
gents i a les que es pu-
guin dictar del País i del
Quart.

ESCALDES/ENGORDANY
7 desembre de 1977.

p.º de l'Hble. Quart
El Secretari

El sotsignat Joan NAUDI BALCELLS
de nacionalitat andorrana, d'estat casat
de 57 anys d'edat, de professió comerç, amb domicili
a Andorra la Vella, carrer Avda. P. Banlloch,
n.º 69, amb Passaport
Residencia Documental
actuant en nom De propi, segons poders
, té l'honor d'adreçar-se
a VV. HH. SS. i respectivament,

E X P O S A :

Que desitja obrir en aquesta Vila un local, dedicat a
BAR en el carrer Travessia Engordany n.º local arrendat
al propietari Sr. Pere Besoli Oliva i amb
una superfície total de 40 m2 metres quadrats, que utilitzarà
el nom comercial o raó social Bar-ISA

Per quin motiu a VV. HH. SS.

S U P L I C A :

Es digni concedir la corresponent autorització per l'obertura de
dit establiment, fent constar que el negoci en qüestió anirà enterament
baix la meua responsabilitat i direcció, volent dir que totes les opera-
cions que es facin seran fetes a nom del demandant.

Les Escaldes-Engordany, 9 de 11 de 19 77.

Conformitat del propietari del local,
Pere Besoli Oliva

HONORABLE QUART DE LES ESCALDES - ENGORDANY

AHEE-D124-77

AHEE_D124_1977 G

Cal Sumana

PROPIETARIS

El 1947, cal Sumana ja era propietat del Xavier Maestre de cal Molines. Possiblement el nom de Sumana remunta als propietaris anteriors, segons explicava el Domènec Torra Palmitjavila, conegut com a *Minguet*.

Des de l'any 1947 hi vivien com a arrendataris la família Torra Palmitjavila: el Domènec Torra Inglada, també conegut com a *Minguet* (A/B).

P. 106

DESCRIPCIÓ

La casa era petita i, per entrar-hi, havien de pujar un esglaó. La porta de l'entrada tenia dos batents i a l'estiu deixaven oberta la part superior, perquè entrés l'aire (C).

A la casa hi havia tres habitacions i una sala menjador-cuina amb foc a terra. Als baixos, hi tenien una cort, on guardaven el bestiar, gallines i porcs. Cada any mataven un porc i l'embotit el penjaven en una de les habitacions. Sempre els ajudaven uns familiars d'Ordino, la Lola Palmitjavila, germana de l'Agustina i padrina de bateig del Minguet, i el seu marit Ceferino Riba.

A la cort, hi feien les seves necessitats, perquè no disposaven de sanitari. Anys més tard, l'any 1953, van fer unes obres i van aprofitar per fer un lavabo a fora, després de demanar-ho al doctor Xavier Maestre de cal Molines, propietari de la casa, que vivia a la Seu d'Urgell.

Hi havia també un molí que va desaparèixer pels volts dels anys 1950, arran de les

Fons: Comú d'Escaldes-Engordany.
Cal Sumana. Any 2025.

UBICACIÓ

Camí d'Ensucaranes, núm. 10.

39	Prat del Molí Les Escaldes	N. Camí i horts d'Ensucaranes	Prat de 1. ^a	19 80	-	22 11	170 15	
		S. riu Valira						
		E. riu Valira						
		O. Molí						

ANA_ACA_1364 A

9	Prat del Molí Les Escaldes	N. Camí i horts d'Ensucaranes	Prat de 1. ^a	19 80	-	22 11	140 50	
		S. riu Valira						
		E. riu Valira						
		O. Molí						

AHEE_1485 Cadastre de l'any 1950 B

obres per arreglar la presa del reg que actualment es troba al final del prat del Pouader. Es pagava un petit tribut a la família Molines per pouar aigua.

A tocar del molí de cal Jaume de Roca —actual Arxiu Històric d'Escaldes-Engordany— es trobava la serradora Sumana, que va desaparèixer pels aiguats del 1937.

PROFESSIÓ DELS PROPIETARIS

El Xavier Maestre Dallerès (1893-1955) exercia com a metge i era conegut com el doctor Molines. La propietat quedaria en mans de la seva germana Mercè i del seu espòs Esteve Nequí Maquilló, que era metge d'Andorra la Vella (D).

Pel que fa a la professió dels arrendataris, el Domènec Torra exercia de masover per compte de la família Molines i també era revisor dels tiquets dels *clípol*s. L'Agustina era mestressa de casa i anava a netejar menuts al safareig d'Escaldes.

MODIFICACIÓ DE L'ESPAI/CASA

L'any 1953 es van fer obres a la casa i es va construir un sanitari a fora.

ANA_FJO_0074 C

ARRENDAMENT DE LA CASA

La casa es va arrendar primer al Jaume Lanao Damián, que es dedicava a fer lleixiu a l'interior de casa.

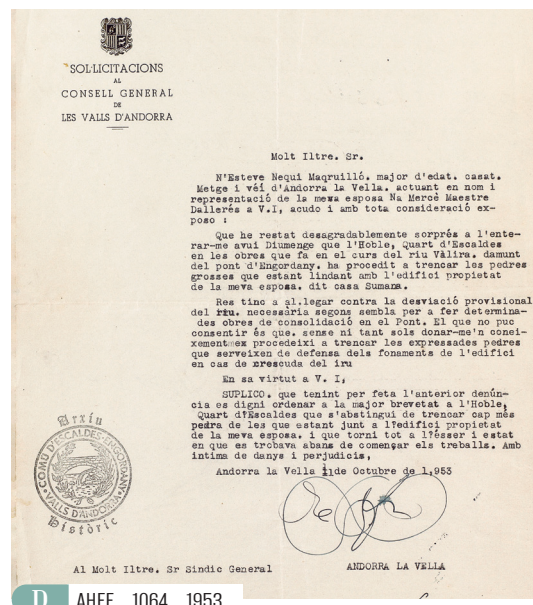
Als anys trenta hi va anar a viure la família Torra Palmitjavila.

DIVERSOS

Un cop l'any, venia un senyor a estanyar els coberts. Es col·locava a l'inici del camí i els infants del carrer anaven a veure'l com a curiositat, tal com recorda la Roser Zanuy.

El camí d'Ensucaranes era un niu de serps verdes que s'enroscaven al sol i n'hi havia en gran quantitat. Alguns intentaven agafar-les per extreure'n el greix, que té propietats per curar ferides, i en feien ungüents que guardaven en pots. El procediment era senzill: mataven la serp, l'esclafaven i després posaven la cua de la serp en una ampolla i així es recollia tot el greix a dins.

P. 107

D AHEE_1064_1953

AGRAÏMENTS

A tots els ciutadans entrevistats que són testimonis de la memòria històrica viscuda i que gràcies a les seves experiències vitals podem relatar les petites històries del carrer d'Engordany, de la plaça Creu Blanca i del camí d'Ensucaranes.

Josep Anton Albós Melción / Montserrat Altimir Grau / Ester Altimir Segalàs / Dúnia Ambatlle Vilasetrú / Joan Ambatlle Vilasetrú / Quimeta Baldrich Llorc / Josep Besolí Lluelles / Pere Besolí Solé / Marcel Besolí Xoy / Joana Bons Bacó / Joan Burgués Martisella / Josep Maria Espot Valentí / Laura Fité Espel / Montse Font Montané / Laura Fortó Montanya / Natàlia Garcia Altimir / Dolors Gasia Naudi / Àlicia Guitart Estany / Laura Guitart Estany / Marta Guitart Estany / Conxita Lanao Armengol / Antoni López Mirmi / Eduard López Mirmi / Cristina Lluelles Martell / Carles Magdaleno Treserra / Nuri Montanya Vilagínés / Montserrat Palmitjavila Barceló / Montserrat Pascuet Montané / Enriqueta Pedescoll Galí / Josep Pubill Garrabé / Felisa Rey Ares / Maribel Riberaygua Lluelles / Francesc Ros Jiménez / Domènec Torra Palmitjavila / Josep Antoni Tremosa Fité / Martí Tremosa Fité / Dolors Valls Guitart / Isabel Vázquez Gil / Antoni Vidal Rabetllat / Sandra Vilà Pujal / Maria Rosa Vilagínés Fumanal / Roser Zanuy Sirés

Mitjançant els fons documentals del segle XX custodiats a l'Arxiu Històric d'Escaldes-Engordany es vol recuperar la veu de qui va habitar, transformar i donar vida al poble. Aquest projecte posa el focus en les persones, les seves vivències i records que complementen allò que expliquen els carrers, les cases i els comerços.

Aquest llibre recull el testimoniatge de diverses persones amb l'objectiu de recuperar la memòria quotidiana, amb tota la seva càrrega subjectiva i emocional, i reivindicar-la com una font valuosa per entendre la història des de dins, des de l'experiència directa de qui la va viure.
